

ÅRSREDOVISNING
2015

VATTENTORN

Haninges två vattentorn reser sig stolta och glänsande mot skyn. Med de nya fasaderna i borstat aluminium har vattentornen förvandlats till två vackra landmärken. Vattentornens nya fasad som består av aluminiumpaneler i triangel-form med fyra olika ytbehandlingar. Det ena tornet har fler spegelblanka ytor upptill medan det andra är blankare nedtill, vilket ger olika karaktärer på tornen. De reflekterande ytorna skiftar utseende med dygnets och årstidernas växlingar.

Innehållsförteckning

INLEDNING

Kommunstyrelsens ordförande har ordet	5
Året i korthet	6
Vad kostar det?	8
Fem år i siffror	9
Organisation	10
Haninge kommuns styrmodell	11

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Sammanfattning	12
Utveckling ur olika perspektiv	14
Kommunfullmäktiges mål	17
Kvalitet och förbättringar	24
Internkontroll	27
Personal	28
Finansiell analys	31
Sammanställning koncernen	37
Framtid	39

NÄMNDERNAS VERKSAMHETSBERÄTTELSE

Kommunstyrelsen	41
Grund- och förskolenämnden	45
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	49
Kultur- och fritidsnämnden	53
Socialnämnden	57
Stadsbyggnadsnämnden	61
Äldrenämnden	65
Södertörns upphandlingsnämnd	69
Södertörns överförmyndarnämnd	70
Revisionen	71

ÅRSBOKSLUT

Resultaträkning och kassaflödesanalys	72
Balansräkning	73
Noter	74
Resultaträkning, balansräkning och noter, vatten och avlopp	78
Redovisningsprinciper	80
Ordlista	81

REVISIONSBERÄTTELSE	82
---------------------------	----

Utgiven av Haninge kommun 2016.

Grafisk form & originalproduktion: Mona Falander Rasmussen, Haninge kommun

Copy: Haninge kommun

Foto: David Bicho

Tryck: Ljungbergs Tryckeri AB

3041 0116
TRYCKERI

Meeri Wasberg

Kommunstyrelsens ordförande har ordet

Som ordförande i kommunstyrelsen är jag stolt över att verka i en expansiv kommun. Haninge etablerar sig som en regional stadskärna i Stockholmsregionen, vi bygger stad.

180 ungdomsbostäder i Handen blev inflyttningsklara efter rekordsnabb hantering från beslut till inflyttning. Stadsdelen Vega börjar forma sig. Redan har familjer flyttat in och en ny förskola står på plats. Första spadtaget för ny pendeltågsstation togs i maj. Bygget av Haningeterrassen har startat med mark och grundarbeten och snart börjar bygget av bussterminalen. Därefter 450 nya bostäder, handel och biograf. Jag är alltså hoppfull om att lokaler för vårdändamål ska bli verklighet i Haninge centrum.

I företagsområdet Albyberg har de första tomterna sålts och de första företagen har flyttat in. Kommunen för samtal med näringslivet och servicen utvecklas vilket syns när vi frågar företagare hur nöjda de är med kommunens service. I Haninge ska det vara enkelt att starta, driva och utveckla företag. Under året utnämndes inte mindre än fyra företag i Haninge till gällföretag av Dagens Industri. De är med andra ord fyra av de starkast växande företagen i landet.

I en tillväxtkommun är det viktigt att samtidigt arbeta för hållbar miljö. Glädjande nog nåddes två av kommunens miljömål under året. Utsläppen av växthusgaser i kommunen har minskat, även om minskningstakten är låg. Samordnade varutransporter i kommunens organisation startade under året. Koldioxidutsläppen kommer att minska genom att färre antal lastbilar, som alla drivs med miljövänlig biogas, levererar varor till verksamheterna. Få frågor är så viktiga som att det finns rent vatten i kranen. Under året färdigställdes renoeringen av vattentornen och numera är de ett vackert landmärke i stadsbilden.

Haninge välkomnade flyktingar från krigsdrabbade länder. På en dryg vecka kunde två evakueringsplatser öppnas i kommunen. Detta hade inte kunnat ske om inte kommunens medarbetare från olika verksamheter snabbt kunde ställa upp med sitt kunnande och engagemang. Frivilliga krafter har ställt upp med arbetsinsatser och donationer.

Det nya yrkesgymnasiet står snart färdigt för inflyttning och kommunen kommer nu att ha två centrala, moderna gymnasieskolor med kapacitet att ta emot elever även från andra kommuner.

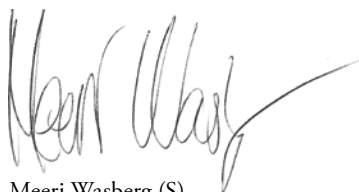
Barn och unga ska få göra sin röst hörd. Genom lanseringen av Speak App, en mobilapplikation, kan unga föra dialog med beslutsfattare. Appen har använts för att fånga upp synpunkter om nya översiktsplanen, Brandbergens utveckling och ombyggnationen av Åbyparken.

För de äldre i kommunen är trygghet en viktig fråga. Äldreförvaltningen gör förebyggande hembesök, har hälso-cirklar, fixarservice och anhörigstöd. Antalet nöjda i den årliga brukarenkäten ligger på en hög nivå. Kundval enligt lagen om valfrihet för insatsen daglig verksamhet inom socialtjänsten är nytt, vilket inneburit att kommunen kan erbjuda ett varierat utbud utifrån brukarnas behov.

Haninge kommun har en lång tradition av ett starkt föreningsliv. Föreningslivets insatser för att våra medborgares behov av gemenskap, folkbildning, möten över olika gränser har under året varit ovärderligt.

Med en växande befolkning och ökad efterfrågan på den kommunala servicen är det viktigt att kommunens ekonomi är i balans. Kommunens resultat för 2015 är ett överskott på nästan 78 miljoner kronor och målet om två procent uppfylls. Kommunen har uppnått balanskravet som ställs i kommunallagen.

Haninge ska vara rustad för en stark välfärd som ger trygghet åt kommunens invånare. Välfärden är en av de viktigaste komponenterna för att skapa en social hållbarhet i kommunen, där alla har chans att utvecklas. Det är genom en stark välfärd vi skapar ett inkluderande samhälle där var och en både vill och kan vara med och efter förmåga bidra till samhällets positiva utveckling. Vi Haningebor har olika ursprung och olika nationaliteter, ett mångkulturellt Haninge är en styrka. Haninge ska fortsätta att växa och välkomnar en inflyttning från övriga Sverige och övriga världen. Vi vill bygga ett samhälle där varje människa har ett tydligt ansvar både mot sig själv och mot andra men där varje individ också har rätt till stöd när så behövs.

Meeri Wasberg (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Året i korthet

JANUARI

Vid årsskiftet hade kommunen **82 407 invånare** och blev därmed Sveriges 24:e största kommun.

Tre yrkesutbildningar i Haninge beviljades av Yrkeshögskolemyndigheten. Vårdadministratör samt Logistiker och speditör, som drivs av Centrum Vux och Mättnings- och kartteknik, som drivs av Kartotek.

Haninge idrottsgala arrangerades för sjunde året i rad. Haningeborna röstade fram vinnarna i tio kategorier.

FEBRUARI

En **stadsutvecklingsplan påbörjades** i samarbete med de sex största fastighetsägarna i kommunen. Planen ska bland annat visa hur bostäder och verksamheter samt gång-, cykel-, kollektiv- och biltrafik kan utvecklas.

MARS

Markarbeten inklusive trafikomläggningar på Rudsjöterrassen/Gamla Nynäsvägen påbörjades som ett led i **bygget av Haninge-terrassen**. Samtidigt började arbetet med gång- och cykelbron vid Poseidons torg.

Klimat- och miljödagen arrangerades i samband med Earth Hour. Tävligen bästa energispärtips genomfördes bland alla femteklassare.

Ett **utvecklingsprogram för Brandbergen** ställdes ut för samråd till augusti. Programmet beskriver kommunens och de boendes gemensamma och övergripande bild för hur Brandbergen bör utvecklas i framtiden.

Kulturhuset lanserade kulturprojektet Corners med utställningar, teater och performance på olika platser i Haninge. Corners genomförs i sju EU-länder under tre år med start i Haninge.

APRIL

Haninges grundskolechef Lina Axelsson Kihlblom blev en av 14 personer som ska ingå i **skolkommissionen** som regeringen tillsatt.

Kommunen, polisen och fastighetsförvaltare undertecknade ett avtal om **utökat samarbete mot skadegörelse** som omfattar även åtgärder mot glaskross, olaglig affischering och övergivna bilar.

Sanda gårdsmejeri utsågs till **Årets företagare** vid Näringslivets dag på Port 73. Årets nyföretagare blev Petra Sundqvist och Jessica Nyström med tidningen Skolfamiljen. Biltema fick utmärkelsen Årets eldsjäl.

Hållbarhetskonceptet **”Yrkesambassadörer”** startade, vilket ska möjliggöra praktikplatser på företag för unga utan jobb.

Danska politiker och tjänstemän besökte Haninge för att lära om arbetet med medborgarinflytande. Jordbrodialogen och medborgarbudgeten diskuterades.

Samordnad varudistribution startade och Haninge var tillsammans med Huddinge, Tyresö och Nynäshamn först ut på Södertörn. Målet är att halvera utsläppen av koldioxid till 2017.

MAJ

Första spadtaget togs för pendeltågsstation i nya stadsdelen Vega. Trafikverket bygger stationen i samarbete med SL och kommunen. Den nya pendeltågsstationen ska bli klar 2019 och blir den sjunde stationen i Haninge.

Under våren lanserades **”Speak App”**. Syftet med appen är att öka barn och ungas deltagande i lokala beslutsprocesser.

Våtmarken **södra Fladen på Utö anlades** för att skapa bra förutsättningar för lekande fisk och myllrande fågelliv samt för att rena och syresätta vattenflöden.

JUNI

Antalet **sommarjobbplatser** för ungdomar **ökade** till 450. Det innebar att 75 fler unga erbjöds sommarjobb jämfört med förra året.

Haninges **företag var nöjdare med servicen** från kommunen enligt undersökning av Stockholm Business Alliance (SBA). Nöjdhetsindex (NKI) ökade från 66 till 69. Bygglovs NKI-värde ökade mest.

Kommunen tecknade avtal om ett **inköps- och beställningssystem för e-handel** och fakturahantering. Syftet är att automatisera och effektivisera inköpen.

Den nyrestaureerade våtmarken, **Skutans viltvatten, invigdes**. Samtidigt fick befintlig naturstig en ansiktslyftning och nya informationsskyltar.

Ny översiktsplan ställdes ut på samråd under sommaren. Planen ska ge helikopterperspektiv på mark- och vattenanvändningen i hela kommunen och har fokus på utbyggnad av stadskärnan.

Medborgarundersökningen från SCB visade att invånarna är mest **nöjda med vatten- och avloppsverksamheten** av kommunens tjänster.

Mål och budget för 2016 antogs och bland annat **sänks skattsatsen** med 10 öre från 19,78 till 19,68 kronor. Beslut togs att öka investeringarna till 790 mnkr. Flera av kommunens övergripande mål och indikatorer förändras.

JULI

Inköp av ekologiska livsmedel nådde 33 procent under första halvåret. Målet är att nå 50 procent ekologiska inköp år 2018.

AUGUSTI

Den **nya skaterampen** vid Vendelsömalmskolan **invigdes**. Rampen har byggts i samarbete med ICA Maxi Haninge.

Första spadtaget för **180 nya ungdomsbostäder** i Handen togs och första modulen kom på plats. De flyttbara bostäderna ska finnas på plats i tio år.

Nytt **offentligt konstverk invigdes** i Sågenparken. Konstnären Gustaf Nordenskiöld har bidragit med ett fiktivt cirkustält, tre tältpinnar i jätteformat.

Kulturskola etablerades och ska lanseras 2016. Kulturskolan ska samverka med det lokala kulturlivet och ge drygt 400 fler barn och unga möjlighet till kulturaktiviteter på fritiden.

SEPTEMBER

Kommunen vann första pris för **bästa Risk Managementarbete 2015**. En bekräftelse på ett långsiktigt arbete för bra service och trygg miljö för invånarna även när olyckor eller andra incidenter inträffar.

Jordbro kultur- och demokratidagar genomfördes med seminarier, film- debatter och kulturarrangemang med internationella gäster.

Haningedagen arrangerades på Poseidons torg med teater, uppvisningar och musik av lokala artister. Artisten Love Antell var särskild gäst. "Litet föreningsforum" hölls och kommunen delade ut miljö-, mångfalds- och jämställdhetspris.

Den internationella **cykeltävlingen Velothon** passerade under Haningedagen. Vissa vägar stängdes av för att låta amatörer och proffscyklister passera på väg mot Nynäshamn och åter till Stockholm.

Kommunen deltog vid **Business Arena** i Stockholm för att marknadsföra kommunen för investerare.

OKTOBER

Sfi-podden nådde tiotusentals lyssnare i Sverige och internationellt. Podden lär ut svenska på nytt sätt och initiativtagarna blev en av pristagarna av det pedagogiska priset.

Kommunen lanserade en **ny hemsida** med ny design och struktur. Den nya hemsidan är anpassad för mobiltelefoner och surfplattor.

Två evakueringsboenden för 160 asylsökanden **inrättades** i centrala Handen efter förfrågan från Migrationsverket.

Gunnebo förskola, den första kommunala förskolan i den nya stadsdelen Vega, **invigdes**. Förskolan har sex avdelningar för cirka 114 barn.

Första spadtaget togs för ytterligare två kvarter med hyresrättslägenheter på **Ribby Ängar**. Inflyttning ska börja i slutet av 2016.

Beslut togs att **friskvårdsbeloppet** för anställda ska höjas från 1 000 till 2 000 kronor.

Förändringar i pensionspolicyn infördes och en utredning tillsattes för att undersöka hur deltidsanställda kan beredas **rätt till heltid**.

NOVEMBER

I företagsparken **Albyberg såldes de första kommunala tomterna** och planeringen av Albyberg 2 påbörjades. Albyberg väntas inrymma cirka 3 000 arbetsplatser.

Fredrika Bremergymnasiet fick **500 000 kronor för att installera solpaneler** som ska leda till minskad elförbrukning och koldioxidutsläpp.

De nya **vattentornen invigdes** efter att de fått helt nya fasader gjorda av reflekterande aluminiumpaneler i triangelform.

Ung omsorg startade verksamhet **med ungdomar på vård- och**

omsorgsboenden där de ska förgylla tiden för de äldre.

Kommunen beslutade **bygga två utomhusgym 2016**, i Rudans friluftsområde och vid Hanvedens idrottsplats. Ett stort antal medborgarförslag från invånare har efterfrågat utomhusgym.

DECEMBER

Fredrika Bremerskolan och Fredrikgymnasiet blev utvalda till nya **övningskolor för lärarutbildningen** på Stockholms universitet. Ett erkännande av att utbildningsutbudet har god kvalitet och bredd.

Den nya **skolbyggnaden för Fredrik** blev i det närmaste färdigställd och förberedelser pågår för flytt till nya byggnaden.

Under året har tre platser för **nya idrottshallar** hänvisats. Platserna är Tungelsta, Västerhaninge och Vendelsö.

Appen **Resledaren fick tillgänglighetspriset**. Appen är speciellt utvecklad för personer med kognitiv funktionsnedsättning för att underlätta resande i kollektivtrafiken.

Helene Hellmark Knutsson, minister för högre utbildning och forskning, **besökte CentrumVux** för att ta del av verksamheten där eleverna läser svenska för invandrare (sf) samtidigt som de praktiserar på en arbetsplats.

Kommunen bjöd in till en **markanvisningstävling** för att locka aktörer att uppföra bostäder i **Vega**. Tävlingen pågår till mars 2016 och tävlande kan bidra med ett eller flera bidrag.

En **belysningsinstallation invigdes** mellan kulturhuset och Eskilsvägen. 60 mormorslampskärmor i plexiglaskulor ska hänga i träden i fem år.

Flera **tusen marschaller tändes** på Poseidons torg vid Lucia som en ljusmanifestation för en ljusare värld, mot terror och våld.

31 december hade Haninge **83 866 invånare** och är därmed 1 459 fler än vid årsskiftet 2014-2015.

100 kronor i skatt

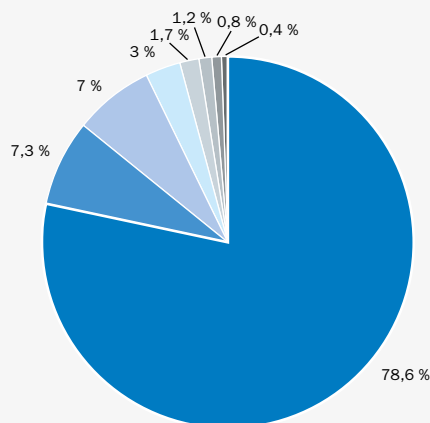
100 kronor i skatt till kommunen användes under 2015 så här...

24,24 kr	Grundskola
13,43 kr	Vård och omsorg för äldre
12,48 kr	Verksamhet för funktionshindrade
12,00 kr	Förskoleverksamhet
9,29 kr	Gymnasium
8,75 kr	Sociala insatser för barn, ungdomar och vuxna med problem
7,99 kr	Miljö hälsoskydd, teknisk förvaltning
4,40 kr	Bibliotek, kultur och fritidsverksamhet
2,56 kr	Övrig verksamhet
1,43 kr	Försörjningsstöd
1,41 kr	Vuxenutbildning
1,11 kr	Räddningstjänst och skydd
0,91 kr	Arbetsmarknadsåtgärder

100,00 kr

...och så här får kommunen sina pengar

■	Skatteintäkter och generella statsbidrag, 78,6 %
■	Riktade statsbidrag och övriga bidrag, 7,3 %
■	Taxor och avgifter, 7 %
■	Försäljning av verksamhet och entreprenad, 3 %
■	Hyror och arrende, 1,7 %
■	Finansiella intäkter, 1,2 %
■	Övriga intäkter, 0,8 %
■	Försäljningsmedel, 0,4 %

Fem år i siffror

	2011	2012	2013	2014	2015
Verksamhetens nettokostnader (mkr)	3 286,0	3 400,9	3 542,2	3 696,0	3 873,5
Skatteintäkter (mkr)	2 736,9	2 853,1	2 951,6	3 033,0	3 201,8
Generella statsbidrag (mkr)	580,8	595,6	652,7	704,9	697,0
Finansnetto (mkr)	14,0	24,4	23,2	32,8	28,8
Investeringsutgifter (mnkr)	194,7	156,4	186,7	182,5	223,1
Tillgångar (mnkr)	2 597,6	3 330,6	3 618,6	4 007,7	4 811,9
Eget kapital (mnkr)	1 079,1	1 160,1	1 245,4	1 322,5	1 400,3
Kortfristiga skulder (mnkr)	609,6	669,1	703,3	779,1	727,9
Långfristiga skulder (mnkr)	440,6	983,1	1 082,9	1 269,1	1 998,5
Soliditet i procent	41,5	34,8	34,4	33,0	29,1
Kassalikviditet i procent	85,5	89,0	93,7	80,2	130,2
Kommunal utdebitering (kr/skattekronor)	31,88	31,88	31,88	31,88	31,88
✧ varav kommunalskatt	19,78	19,78	19,78	19,78	19,78
✧ varav landstingsskatt	12,10	12,10	12,10	12,10	12,10
Antal tillsvidareanställda	4 106	4 044	4 133	4 226	4 196
✧ motsvarar antal heltidstjänster/årsarbeten	3 898	3 833	3 932	3 876	3 868
Befolkning	78 326	79 430	80 932	82 407	83 866
✧ befolkningsförändring	1 272	1 104	1 502	1 475	1 459
✧ andel av Sveriges befolkning	0,83%	0,83%	0,84%	0,84%	0,85%

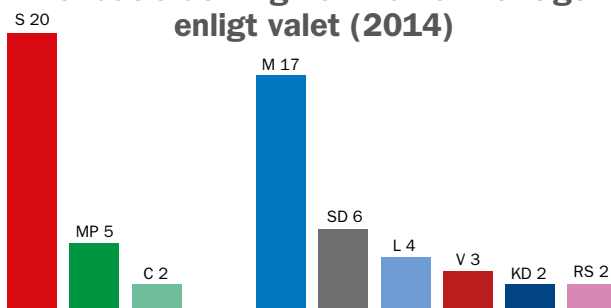
KÄNSLIGHETSANALYS

I tabellen nedan redovisas hur ett antal faktorer påverkar kommunens ekonomi.

Händelse	Årseffekt i mnkr
Löneförändring samtlig personal i kommunen med 1 procent inklusive personalomkostnader	23,5
Prisförändring på varor och tjänster till löpande drift 1 procent	23,5
Förändring av utdebiterad skatt med 1 kr	180,0
Förändring av skatteintäkter till kommunen vid befolkningsförändring med 100 personer	4,8
Ränteförändring 1 procent på rörliga lån per 2015-12-31	7,7

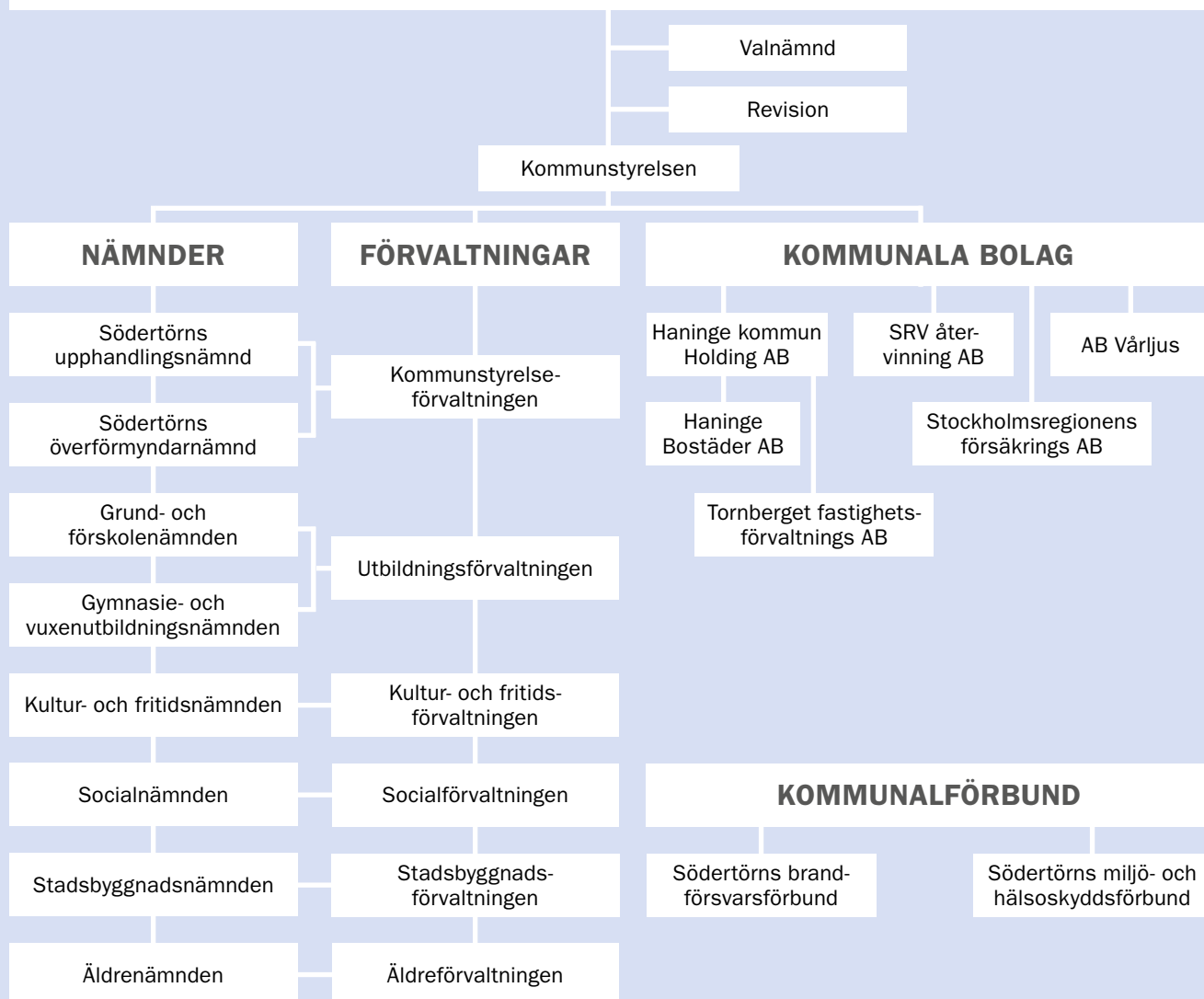
Organisation

Mandatfördelning kommunfullmäktige enligt valet (2014)

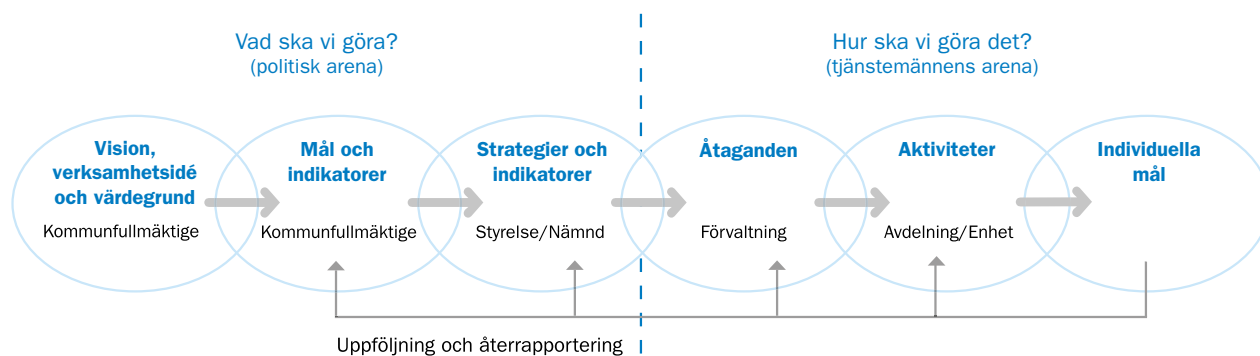

Kommunfullmäktige: Socialdemokraterna (S), Miljöpartiet (MP) och Centerpartiet (C) utgör kommunens styrande koalition. Moderaterna (M), Sverigedemokraterna (SD), Liberalerna (L),

Vänsterpartiet (V), Kristdemokraterna (KD) och Rättvisepartiet socialisterna (RS) utgör oppositionen.

Haninge kommuns styrmodell

Styrmodellens syfte är att få en tydlig process och struktur för att förbättra verksamhets- och ekonomistyrningen. En bestämd arbetsprocess med användbara verktyg innebär att resurserna kan användas effektivt. En struktur för styrning och uppföljning som chefer, medarbetare och förtroendevalda känner till förenklar administrationen och förbättrar möjligheten att ha överblick över resultat och kvalitet.

Fullmäktige har fastställt kommunens vision som bland annat beskriver Haninge som en framtidskommun, att mångfalden berikar och formar en spännande mötesplats och att

kultur- och föreningsliv bidrar till rika kultur- och fritidsupplevelser. Verksamhetsidéen är ”Haninge kommun ska driva Sveriges bästa kommunala verksamhet genom att på bästa sätt sköta det uppdrag som kommunens medborgare anförtrött oss – att Haninge ska vara en attraktiv kommun i ständig utveckling”.

Fullmäktiges mål är övergripande och långsiktiga och syftar till att uttrycka hur fullmäktige vill prioritera och styra mot visionen. Målen fastställs i ett särskilt dokument (”Mål och budget”).

FULLMÄKTIGES MÅL DELAS IN I TRE MÅLOMRÅDEN:

Ekologisk hållbarhet

✧ Fullmäktige bestämmer om målen ska gälla en nämnd eller flera. Fullmäktige anger också vilken eller vilka **indikatorer** som ska användas för att mäta om eller hur väl målet är uppfyllt. De flesta indikatorer har målvärden – om målvärdena nåts är målet uppfyllt, annars inte.

✧ Nämnderna beslutar vilka **strategier** som ska användas för att uppfylla fullmäktiges mål. Strategierna stakar långsiktigt ut färdriktningarna för att nå fullmäktiges mål. Nämnderna kan använda egna indikatorer för uppföljning och styrning.

✧ Förvaltningarna formulerar sina **åtaganden** utifrån nämndernas strategier. Alla åtaganden ska rymmas inom nämndens ekonomiska ramar. Åtagandena är oftast mätbara.

✧ Avdelningarna och enheterna prioriterar **aktiviteter** utifrån de åtaganden som förvaltningarna formulerat.

Social hållbarhet

✧ Alla medarbetare sätter tillsammans med sin chef upp **individuella mål**. Dessa mål ska kopplas till aktiviteter.

Nämndernas verksamhetsområden regleras i många fall av lagar eller särskilda föreskrifter. Vissa mål och riktlinjer ska fastställas av nämnd, kommunstyrelse eller fullmäktige. Det statliga regelverket väger alltid tyngre än styrmodellens regler.

UPPFÖLJNING KRÄVS FÖR STYRNING

- En fungerande uppföljning är viktig när ansvar och befogenheter är decentraliserade i kommunen. Individuella mål följs upp en gång per år.
- Uppföljning och rapportering av om fullmäktiges mål har uppfyllts görs tre gånger per år.
- Ekonomiskt resultat följs upp tio gånger per år.

Sammanfattning

Haninges invånarantal ökar stadigt. Den 31 december 2015 fanns 83 866 invånare i kommunen. Den senaste prognosen pekar på att befolkningen år 2030 kommer att ha ökat med minst 30 000 personer.

För att möta inflyttningen behövs bostäder. Under året blev 641 nya lägenheter klara för inflyttning främst i Vega, Tungelsta och Västerhaninge. Ungdomsbostäder i centrala Haninge har färdigställts på rekordkort tid och 180 ungdomar har fått möjlighet att flytta till eget boende.

I oktober ombads kommunen av Migrationsverket att starta tillfälliga evakueringsplatser för nyanlända asylsökande vuxna och familjer. Två boenden med sammanlagt 160 platser startades. Under december stängdes det ena boendet. Tillströmningen av nyanlända har ställt krav på att kommunen skaffar fram boende till ensamkommande barn och till personer som fått asyl i Sverige.

Handelsindex har ökat. Det betyder att fler människor än förra året väljer att göra sina inköp i kommunen. Handelsomsättning har ökat med uppskattningsvis 250 miljoner kronor, vilket kan kopplas till utvecklingen runt centrala Haninge och Handens trafikplats. Kommunen arbetar på flera sätt för att bli ett regionalt centrum med stadskärna. Bygget av Haningeterrassen pågår och arbetet med en ny trafikplats och pendeltågsstation i Vega har påbörjats. Vattentornen i centrala Haninge har renoverats och fått ny fasadbeklädnad.

Företagarna i kommunen är nöjda. Årets resultat från nöjdhetsindex för företagare har ökat från 66 till 69. Den största ökningen har skett inom bygglov.

Genom e-förslag kan medborgare kontakta kommunen med förslag och åsikter. Speak app är en mobilapp som under året har lanserats för 2 500 högstadiungdomar. Totalt fick kommunen 135 e-förslag, varav 117 inkom via speak app. Idéer till förbättringar kommer även genom medborgarförslag. Detta har bland annat utmynnat i att två utomhusgym kommer att byggas samt att belysning på en gångväg i Brandbergens södra industriområde installeras

I gymnasieskolan har trygghet och trivsel ökat med fem procentenheter. Antalet gymnasieungdomar kommer att öka under en lång tid framåt. Haninge kommer 2016 att ha två stora och moderna gymnasieskolor intill varandra, centralt placerade i Haninge. Förberedelser pågår inför flytt av verksamhet till det nybyggda yrkesgymnasiet Fredrik.

En kulturskola har etablerats, musikskolan har därmed kompletterats med ett bredare utbud av fler konstformer som nu erbjuds till Haninges barn och ungdomar. För att stimulera barn och ungdomar till idrott kommer nolttaxa stegvis att införas.

Bemötande i vård- och omsorgsboende och i hemtjänst ligger på en hög nivå i årets undersökning. Båda undersökningarna visar att 97 procent är sammantaget nöjda med bemötandet. Kommunen har beslutat att införa en jämförare på webben, så att medborgare ska kunna jämföra olika utförare av till exempel hemtjänst, omsorg och skola. Arbetet med införandet av denna kommer att ske under 2016.

Kommunen arbetar med miljöfrågorna. Sedan 2005 har utsläppen i kommunen minskat med 14 procent, målet 25 procent minskning kommer troligen inte att uppnås till år 2020. Den största minskningen har skett inom energiförsörjningssektorn där uppvärmning av bostäder utgör en stor del. Mängden köpt energi per kvadratmeter i kommunens egna verksamhetslokaler har minskat jämfört med 2014. Transporter är den absolut största källan till växthusgasutsläpp. Kommunen har infört samordnad varudistribution till sina verksamheter, som innebär färre transporter eftersom fordonen lastar mer i samma utkörning. Fordonen är baserade på biogas och växthusgasutsläppen är nära noll.

Inköp av ekologiska livsmedel har inte nått kommunens uppsatta mål, men andelen har ändå ökat jämfört med förra året. Genom de nya livsmedelsavtalen har det blivit enklare att göra ekologiska val vid inköpen.

Folkhälsan har prioriterats. Det förebyggande arbetet är viktigt och andelen elever i grundskolans årskurs 9 som inte använder tobak har ökat. Inom arbetet med alkohol, narkotika, doping och tobak, samarbetar socialförvaltningen med skola och fritid kring olika aktiviteter. Skolan erbjuder hälsobesök i både grundskolan och i gymnasiet. Projektet en frisk generation aktiverar totalt 60 familjer två gånger i veckan. Detta är fler än året innan.

Årets resultat blev 77,8 miljoner kronor. Samtliga nämnder utom äldrenämnden redovisar överskott. Resultatet motsvarade målet på 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Årets investeringar uppgick till 223,1 miljoner kronor. Några av de investeringsprojekt som genomförts var VA-ledningar i Årsta Havsbud, dagvattenåtgärder, Handens vattentorn, parkupprustning och trafiksäkerhetsinvesteringar. Kommunstyrelsen har påbörjat medfinansiering av investeringar för ny bussterminal i Haninge centrum och dubbelspår i Tungelsta.

HANINGE ÄR PÅ VÄG

Haninge är en kommun med goda förutsättningar att både växa och utvecklas till en attraktiv plats att leva och verka på. Just nu växer Haninge med allt fler bostäder, ny pendeltågsstation, ny buss-terminal, ny företagspark och en helt ny stadskärna håller på att växa fram. Vi blir också allt fler och Haningeborna växer med över 1 000 per år. Haninge är på väg att bli en viktig del av Stockholmsregionen.

Utveckling ur olika perspektiv

SAMHÄLSEKONOMISK UTVECKLING

Kostnadstrycket i kommunsektorn ökar och det kan komma att krävas skattehöjningar på upp till två kronor fram till 2019.

Under 2016 räknar SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) med att kommunerna lyckas klara verksamheterna utan större skattehöjningar. För åren 2017-2019 är bilden mer oroande. För att inte resultatet ska försämrats med anledning av ökade kostnader måste intäkterna öka i motsvarande omfattning.

Främst är det befolkningsförändringar som ligger bakom det ökade kostnadstrycket. Allt fler äldre i omsorgen och fler barn i skolorna driver upp kostnaderna.

Den stora invandringen påverkar många verksamheter inom kommunerna. En relativt stor del av de nyanlända är i yrkesverksam ålder vilket på sikt har en positiv inverkan på möjligheterna att finansiera välfärden, genom att försörjningskvoten förbättras. Om nyanländas etablering på arbetsmarknaden lyckas väl, förbättras förutsättningarna för den långsiktiga finansieringen av välfärden.

Erfarenheten visar att det tar lång tid innan asylsökande etablerar sig på arbetsmarknaden. Resultatet av SKLs beräkningar, som sträcker sig fram till 2019, är att den nya befolkningsprognosen innebär en extra belastning för kommunsektorns ekonomi. På längre sikt blir beräkningarna mer positiva.

Ytterligare en faktor som driver på kostnaderna är de riktade tillfälliga statsbidragen till kommunerna. Kommunerna måste i vissa fall redovisa ökade resurser i verksamheten för att få ta del av statsbidragen. Besluten om hur mycket statsbidrag en kommun får kommer i många fall i efterhand, vilket leder till stor osäkerhet. Det är också osäkert hur länge de tillfälliga statsbidragen finns kvar. När staten tar bort dem har kommunen verksamhet som inte är finansierad.

En positiv faktor är att trots måttlig tillväxttakt i omvärlden, hålls den svenska ekonomin uppe av inhemsk efterfrågan och växer ganska starkt. BNP beräknas 2016 öka med över 3 procent. Detta gör att sysselsättningen kan öka och att arbetslösheten pressas ned. Sysselsättningsökningen och växande pensionsinkomster gör att skatteunderlaget ökar 2016. Den samhällsekonomiska utvecklingen åren 2017-2019 är mer osäker. Skatteunderlaget ökar men kostnaderna ökar också i kommunsektorn. Dessutom tunnans skatteunderlagsökningen ut av ett ökat antal invånare som har lägre skattekraft. Den sammantagna effekten blir att skatteunderlaget minskar per invånare åren 2017-2019.

BEFOLKNINGENS UTVECKLING

Haninges befolkning har ökat varje år sedan 2005, och kommunen hade vid årsskiftet 83 866 invånare.

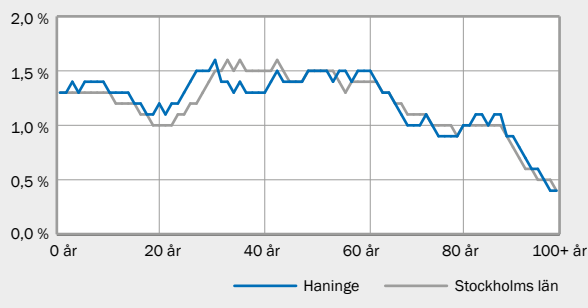
Ökningen bestod av ett födelseöverskott på 471 personer och ett flyttöverskott på 976 personer. Störst flyttöverskott hade kommunen från utlandet (650 personer). Från resten av Stockholms län hade vi ett flyttöverskott på 472 personer och till övriga Sverige ett underskott på 146 personer.

Under 2015 sökte 162 877 personer asyl i Sverige. Det är en fördubbling jämfört med året innan. De vanligaste medborgarskapsländerna bland asylsökande är Syrien (51 338 personer), Afghanistan (41 564 personer) och Irak (20 857 personer).

Trots de ökade flyktingströmmarna är invandringen till Haninge inte högre än förra året. Det beror på att människor räknas som invandrade i befolkningsstatistiken först när de fått uppehållstillstånd.

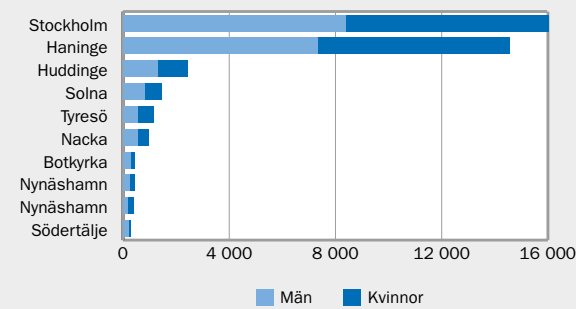
Jämfört med resten av Stockholms län har Haninge en större andel barn och unga vuxna och en mindre andel invånare över 80 år.

Åldersfördelning Haninge och Stockholms län

14 577 personer både bor och arbetar i Haninge. 12 602 personer arbetar i Haninge men bor i någon annan kommun. 25 940 Haningebor arbetar i någon annan kommun. Flest Haningebor, 16 037 personer, arbetar i Stockholm. Av landets 290 kommuner finns det 186 kommuner där någon Haningebo arbetade under 2015.

Var arbetar Haningeborna?

Jämfört med övriga länet är det färre Haningebor som har högskoleutbildning och fler som har gymnasiet som högsta utbildningsnivå.

	Haninge	Stockholms län
Antal invånare	83 866	2 231 439
Invånare per kvadratkilometer	183,2	342,0
Medelålder, män	37,7	38,1
Medelålder, kvinnor	38,9	40,0
Medelålder förstagångspappor	30,5	32,9
Medelålder förstagångsmammor	27,9	30,6
Genomsnittligt antal barn per kvinna	1,89	1,84
Andel invånare med högskoleutbildning, män 25-64 år	27 %	46 %
Andel invånare med högskoleutbildning, kvinnor 25-64 år	34 %	53 %

REGIONENS UTVECKLING

Under 2015 ökade befolkningen i länet med drygt 33 000 personer och under perioden 2010-2015 med drygt 147 000 personer. De senaste årens befolkningsökning har i stor utsträckning skett i områden med hög tillgänglighet.

Utvecklingen i Haninge är i linje med regionens utveckling och en stark tillväxt i bostadsbyggandet under senare år har svarat upp mot befolkningsökningen. Även antalet arbetstillfällen ökar, i Haninge mer än i regionen. Mellan 2010 och 2014 har antalet arbetstillfällen i Haninge ökat med 2 435 vilket är 9,8 procent. För Stockholms län är ökningen 8,7 procent och för Södertörns kommunerna som helhet 6,3 procent. Även handeln ökar mer i Haninge än på övriga Södertörn – ett annat mått som visar att Haninges roll som regional stadskärna stärks.

Utvecklingen av Haninge som en av de regionala kärnorna i regionen innebär att den geografiska strukturen behöver utvecklas. Redan i utvecklingsprogrammet från 2011 konstateras att barriärer behöver byggas bort och en mera tät och sammanhållen stadsbygd behöver utvecklas. Inte minst trafikstrukturen har kapacitetsbegränsningar inför en fortsatt tillväxt. Pågående utvecklingsarbete såväl inom kärnan (ny pendeltågstation i Vega, ny bussterminal i Handen) som till andra kärnor, till exempel tvärförbindelse Södertörn, är centrala infrastrukturprojekt.

Det pågår även annat arbete för att ta vara på och utveckla de resurser den tätortsnära landsbygden och regionens rika skärgård utgör. Inom ramen för Stockholm Archipelago deltar Haninge tillsammans med Stockholms stad och regionens övriga skärgårdskommuner för att utveckla regionen som internationell besöksdestination. Under 2015 startades också Leader Stockholmsbygd, där kommuner tillsammans med privat och ideell sektor under den kommande EU-programperioden arbetar för utveckling av landsbygd och skärgård som boende-, verksamhets- och besöksregion.

KLIMAT ARBETE - FRÅN PARIS TILL HANINGE

I december 2015 samlades världens ledare i Paris för att under det tjugoförsta partsmötet under FN:s klimatkonvention, slutligen teckna ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal. Avtalet slår fast att den globala medeltemperaturökningen ska hållas under två grader, men med en strävan mot en och en halv grad. Haninge kommuns klimat- och energistrategi knyter an till detta mål och visar hur kommunen ska bidra för att målet ska nås. Strategin identifierar prioriterade åtgärdsområden och föreslår en rad åtgärder som leder till minskade utsläpp av växthusgaser och ökad andel förnybar energi. Mer än tre fjärdedelar av de föreslagna åtgärderna är genomförda eller pågående.

Kommunens största utmaning består i att kraftigt reducera utsläppen från transporter, som står för två tredjedelar av de totala växthusgasutsläppen i Haninge. I arbetet med att ta fram en ny översiktsplan har planeringsprincipen att bygga i stationsnära lägen varit central. Som ett led i arbetet för hållbara transporter har det Södertörns gemensamma projektet samordnad varudistribution kommit igång. Under 2015 har kommunens första elbilar tagits i drift. Responsen från medarbetarna har varit övervägande positiv och kommunen kommer även fortsättningsvis att satsa på elfordon.

Tornberget har installerat en solcellsanläggning på Fredrika Bremer gymnasiet med en planerad effekt på 180 kW. För att öka intresset för egenproduktion av energi hos kommuninvånarna har ett solenergiseminarium arrangerats.

2015 avslutades energimyndighetens stödprogram för energieffektivisering. Under perioden har energianvändningen i kommunägda lokaler och bostäder minskat med omkring 6 procent per kvadratmeter. Kommunen har också satsat på att öka medarbetarnas kunskaper i klimat- och miljöfrågor. Både genom ett projekt för beteendeförändringar (EKO-pilot) och utbildning där medarbetarna guidas från de globala utmaningarna till verksamheten.

HANINGETERRASSEN TAR FART

När Haningeterrassen är klar då kommer siluetten i Handen att ha förändrats helt. Men även innehållet i centralorten Handen. Då kommer cirka 600 bostäder att finnas här, en ny moderna bussterminal och mycket annan service, som handel, restauranger och annat nöjesutbud. Det som kommer att finnas kvar är den fina möjligheten att ha naturen inom räckhåll med alla möjligheter till aktiviteter och bad i Rudans friluftsområde. Väg i väg med terrassen.

Kommunfullmäktiges mål

EKOLOGISK HÅLLBARHET

✧ Inom målområdet är två av fem mål uppfyllda. Målet utsläpp av växthusgaser har inte kunnat utvärderas. Målen inköp av ekologiska livsmedel respektive biologisk mångfald har inte uppfyllts.

Mål 1

Utsläpp av växthusgaser ska fram till år 2020 ha minskat med 25 procent jämfört med nivån 2005.

✧ Målet kommer inte att kunna uppfyllas. En av två indikatorer har följts upp.

Indikator: Koldioxidutsläppförändring i den kommunala organisationen.

Indikatorn har inte följts upp.

Utbildnings- och äldreförvaltningen gör ruttplaneringar för att effektivisera skolskjutsar och hemtjänsten i syfte att minska koldioxidutsläpp.

Samordnad varudistribution startade under våren. Samordningen av leveranser kommer att bidra till minskade utsläpp genom att färre lastbilar levererar till verksamheterna och att fordonen drivs med biogas. Kommunstyrelsen har även påbörjat ett arbete för att underlätta för elfordon genom att arbeta för fler laddstolpar i kommunen.

Socialförvaltningen arbetar för att minska verksamheternas koldioxidutsläpp. Personal reser i första hand kollektivt, använder miljöbil, cyklar eller promenerar.

Indikator: Förändringen av växthusgasutsläpp i Haninge som geografiskt område (genomsnittlig årlig minskning för att nå målet 2020).

Utsläppen av växthusgaser avser kommunen som geografiskt område. Utsläppen minskade med 1,5 procent enligt senaste tillgängliga uppgift. Denna minskningstakt är inte tillräcklig för att nå målet om att utsläppen ska minska med 25 procent till år 2020. För att nå målet behöver utsläppen kommande år minska med i genomsnitt 1,8 procent (motsvarande 2 589 ton) per år. Sedan 2005 har utsläppen i kommunen minskat med 14 procent.

Den största minskningen har skett inom energiförsörjningssektorn där uppvärmning av bostäder utgör en stor del. Minskningen har skett främst tack vare en övergång från olja till biobaserade bränslen, samt effektivare användning av energi genom fjärrvärme och värmepumpar.

Transporter är den absolut största källan till växthusgasutsläpp och står för 66 procent av utsläppen. Persontransporterna står ensamt för 39 procent av de totala utsläppen.

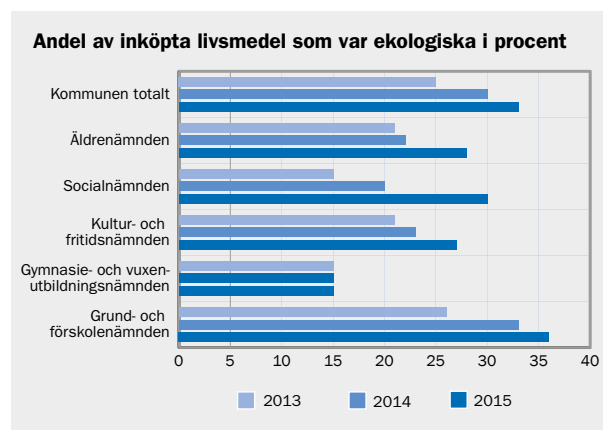
Stadsbyggnadsförvaltningen underlättar för cyklisterna i kommunen. Under året har förvaltningen byggt en dryg kilometer ny cykelväg och cykelparkeringar under tak. Cykelbanan mellan Tungelsta och Handen hålls is- och snöfri under vinterhalvåret.

Mål 2

Inköpen av ekologiska livsmedel ska öka.

✧ Målet är inte uppfyllt.

Indikator: Andelen ekologiska inköp.

Målvärdet för hela kommunen var 40 procent. Målet har inte uppnåtts men resultatet har ökat till 33 procent under året. Samtliga nämnder har ökat sina ekologiska inköp utom gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Det beror på att restaurangskolan behöver köpa in ett bredare sortiment och inte alltid kan göra ekologiska val.

I de nya livsmedelsavtalen som började gälla under våren 2015, är det lättare än tidigare för verksamheterna att välja ekologiska varor. Antalet ekologiska varor i utbudet har ökat och vilka varor som är ekologiska framgår tydligt av prislistorna.

Mål 3

Energianvändningen ska minska.

✧ Målet är helt uppfyllt.

Indikator: Energianvändning per kvadratmeter.

Mängden köpt energi per yta minskade från 194 kWh/m² till 178 kWh/m². Detta beror främst på den milda hösten och vintern. Det systematiska arbetet med att byta ut elpannor till exempelvis bergvärme har också bidragit till den minskade energianvändningen. Inom Tornbergets bestånd har det under året pågått stora nybyggnationer, reoveringar och rivningar vilket medför att betydande ytor temporärt fått en lägre energianvändning per yta.

Utbildningsförvaltningen för löpande dialog med Tornberget vid alla ny- och ombyggnationer där miljöbesparande åtgärder alltid lyfts in. Nya yrkesgymnasiet Fredrik kommer att vara energieffektiv i förhållande till gamla byggnaden, bland annat genom solfångare på taket och värmelager i marken.

Energianvändningen i kommunens fastigheter ska minskas. I kommunhuset har rörelsedetektorer installerats som tän-

der lyset när man rör sig i korridorer, kontorsrum och på toaletter. Om ingen har rört sig i utrymmet på några minuter släcks belysningen.

Mål 4

Den biologiska mångfalden ska öka.

✧ Målet är inte uppfyllt.

Indikator: Areal ängs- och naturbetesmark som hävdas med slätter eller bete.

Målvärdet för indikatorn uppfylldes inte. Antal hektar som hävdas med slätter eller bete är färre än 2014. Antalet minskade med 14 hektar.

Flera aktiviteter har genomförts som bidragit positivt till biologisk mångfald i kommunen, som exempelvis restaurering av våtmarker.

Inför detaljplaneläggning av ett område görs en kartläggning av planens påverkan på bland annat naturmiljön. Vidare görs en bedömning av om en plan riskerar att medföra sådana miljökonsekvenser att en miljökonsekvensbeskrivning behöver upprättas.

I kommunens naturkatalog redovisas de naturområden som har specifik betydelse för biologisk mångfald. Genom att naturkatalogen finns tillgänglig i kommunens kartsystem har förutsättningarna för att ta hänsyn till biologisk mångfald vid handläggning av planer, bygglov och mark- och exploatering förbättrats.

Stadsbyggnadsförvaltningen har haft fokus på växter som attraherar fjärilar och insekter när parker upprustats och sommarblommor planterats i kommunen.

Genom 20 naturguidningar och två föredrag som genomfördes under året har medborgare fått ökad kunskap och förståelse för naturen och betydelsen av en rik biologisk mångfald.

Mål 5

Sjöar och vattendrag ska bli renare.

✧ Målet är helt uppfyllt.

Indikator: Antal ytvattenförekomster som enligt vattendirektivet har god ekologisk och kemisk status.

En vattenförekomst är ett vattenområde, ytvatten eller grundvatten, där ungefär samma förhållanden antas råda inom alla delar av förekomsten. Länsstyrelsen gör regelbundet förnyade bedömningar, oftast med sexårs intervaller. Vid den senaste gjorda bedömningen har ett antal vattenförekomster tillkommit till kommunen.

Haninge kommun har sammanlagt 43 vattenförekomster varav 26 är ytvatten och 17 är grundvatten. Kommunen delar 21 vattenförekomster med andra kommuner. I kommunen finns sex sjöar varav två uppnår både god ekologisk och god kemisk status enligt länsstyrelsens förnyade bedömning. Resultatet har förbättrats, men det innebär inte att förhållandena i sjöarna har förändrats. Det är istället en konsekvens av att länsstyrelsens bedömningsgrunder har ändrats och att fler vattenförekomster därför har tillkommit. De två sjöarna är Stensjön (delas med Tyresö) samt Långsjön (Paradiset, delas med Huddinge).

Restaurering av två våtmarksområden, Södra fladen på Utö och Skutans viltvatten söder om Brandbergen har genomförts.

Förvaltningen har prioriterat dagvattenfrågor i alla planprojekt. I samtliga nystartade projekt utreds i ett tidigt skede hur dagvattnet ska hanteras. Utsättning av olika fiskarter är en viktig åtgärd enligt vattenplanen. Gös har satts ut i Drevviken samt vid Söderby brygga. Havsöring har satts ut i ett flertal vattendrag samt i öppet hav, gädda vid Gälö havsbad.

Arbeten med vandringshinder för fisk har utförts och felaktiga vandringshinder har åtgärdats i bland annat Vitsån.

SOCIAL HÅLLBARHET

✧ Inom målområdet är åtta mål helt eller delvis uppfyllda, fyra mål är inte uppfyllda och två mål har inte kunnat bedömas.

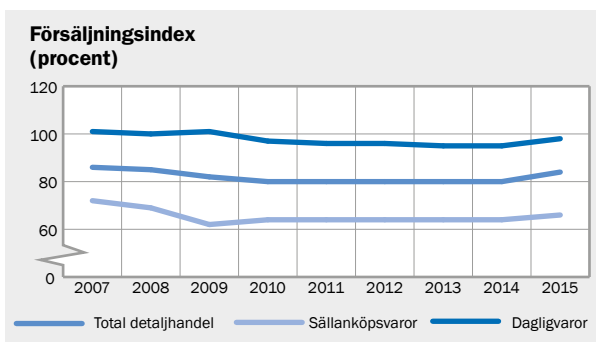
Mål 6

Haninge ska utveckla en attraktiv regional stadskärna.

✧ Målet är delvis uppfyllt.

Indikator: Handelsindex.

Handelsindex har förbättrats. Index för 2015 är 84, varav dagligvaror 98 och sällanköpsvaror 66. Handelsindex över 100 innebär att fler människor åker till Haninge för att handla jämfört med att åka härifrån för att handla någon annanstans. Utvecklingen innebär en ökad omsättning med cirka 250 miljoner

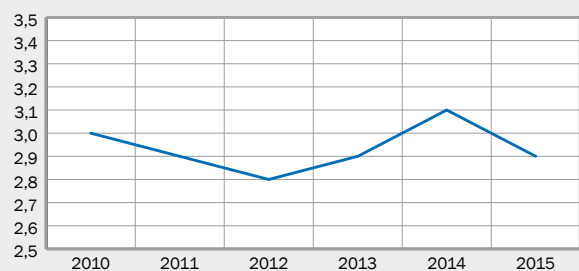
kronor och kan hänföras till såväl utvecklingen runt Handens trafikplats som centrala Handen. Ökningen är större än för övriga Södertörnskommuner och innebär att Haninges roll som regionalt centrum förstärkts.

Indikator: Attitydundersökning av stadskärnan.

Stadskärneindex är ett sammanvägt index som mäter hur invånarna ser på stadskärnan. Indexet blev 2,9, vilket är en minskning från 2014. Detta kan förklaras av det omfattande ombyggnadsarbete med omläggning av trafik och uppgrävning av gator i centrala Haninge som har påbörjats med anledning av byggandet av Haningeterassen. Ytterligare en faktor kan finnas i ökad uppmärksamhet på mål och inriktning för stadskärnan, vilket leder till ökade förväntningar och krav.

Stadsbyggnadsförvaltningen har gjort en belysningsinstallation intill Kulturhuset och vid Eskilssparkens entré. I december återinvigdes Handens båda vattentorn som renoverats och fått ny fasadinklädnad och har blivit ett nytt landmärke för centrala Haninge.

Kultur- och fritidsförvaltningen har haft konstprojekt om mångfald och tolerans i konsthallen i Kulturhuset för att bredda samtalet om den framtida stadskärnans identitet.

Medelvärde, attityd stadskärna**Mål 7****Barn och ungdomar ska må bra och känna framtidstro.**

✧ Målet har inte utvärderats.

Indikatorer: Andel som ganska eller väldigt ofta tycker att det är riktigt härligt att leva.

- God psykisk hälsa – indextal för psykosomatisk hälsa
- Andel elever som har positiva eller mycket positiva tankar om sin framtid

Ingen av dessa indikatorer har följts upp 2015. Nästa mätning sker 2016.

Inga barn och elever i Haninge kommuns skolor ska känna sig diskriminerad eller kränkt. Alla skolor arbetar förebyggande för att motverka kränkande behandling och främja lika-behandling. På varje skola har rektor, pedagoger och elever tillsammans utarbetat en plan mot diskriminering och kränkande behandling för att skapa en trygg miljö. Arbetet bedrivs systematiskt, är förankrat och utvärderas av elever och personal tillsammans.

Kultur- och fritidsförvaltningen har delat ut extra medel till skolorna för projekt i skapande skola. Både fritidsgårdarnas och Lakesides verksamhet utgår från barn och ungas önskemål om innehåll. Verksamheterna planeras efter de ungas idéer. Dalarö fritidsgård arbetar särskilt med mellanstadiebarnens påverkan i verksamheten. Jordbrogården har kartlagt barnens fritidsintressen, och utifrån det startat upp verksamheter på Jordbrogården samt slussat ut barn till föreningslivet. Biblioteken har fört dialog med ungdomar genom möten.

Mål 8**Folkhälsan ska förbättras.**

✧ Målet är delvis uppfyllt.

Indikator: Sjukpenningtal.

I sjukpenningtalet ingår personer mellan 16-64 år. Sjukpenningtalet har ökat och är 11,5 procent (10,0 procent 2014).

Kvinnor utgör 14,8 procent och män 8,4 procent. Sjukpenningtalet för Stockholms län är 9,3.

Indikator: Andel elever boende i Haninge som inte använder tobak.

Både i gymnasiet och grundskolan årskurs 9 har andelen som inte använder tobak ökat något.

Andel hälsobesök i förskoleklass var 96 procent. Andelen hälsobesök för årskurs 4 uppgick till 97 procent och för årskurs 7 till 99 procent. Under 2015 har en digital enkät börjat användas, vilket möjliggjort en central systematisk uppföljning. Genom enkäten ges eleverna möjlighet att påverka hälsobesökets

innehåll. Hälsobesöken i gymnasiet är frivilliga och 72 procent av eleverna deltog.

Inom arbetet med alkohol, narkotika, doping och tobak (ANDT) har socialförvaltningen samarbetat med skola och fritid kring olika aktiviteter för tobaksfri miljö i skolor och på fritidsgårdar.

I kultur- och fritidsförvaltningen har kontakt med Idrottens studieförbund etablerats gällande det drogförebyggande arbetet men också möjligheten att utveckla organiserad sportanidrott. Utöver detta har arbetet med Utmärkt förening startats där drogförebyggande arbete inom föreningslivet är en del i utbildningen.

Projektet En frisk generation har målet att hitta en hälsosam livsstil som passar de familjer som deltar. Intresset för att delta i familjeaktiviteterna har ökat jämfört med förra året. En frisk generation aktiverar totalt 60 familjer (233 personer) två gånger varje vecka i Vikingaskolan och Höglundaskolan. Familjerna har fått prova ett tjugotal olika idrotter/friluftaktiviteter.

Indikator: Andel fyraåringar i Haninge med övervikt.

Indikatorn har inte följts upp 2015, beroende på ett bortfall av material när ett journalsystem byttes ut.

Mål 9**Invånarnas delaktighet och inflytande i samhället ska öka.**

✧ Målet är inte uppfyllt.

Indikator: Nöjd-inflytande-index.

Nöjd-inflytande index har försämrats med en procentenhet (40) jämfört med 2014 års mätning (41). Värdet är på likartad nivå som i andra kommuner.

E-förslag är ett sätt för medborgarna att öppet visa sina idéer för alla intresserade. För kommunen är det ett sätt att försöka öka medborgarnas engagemang och delaktighet i kommunens verksamheter. Antalet e-förslag har ökat.

Kommunen har fått 70 medborgarförslag under 2015. Det har bland annat utmynnat i att två utomhusgym ska byggas. Medborgardialog om utformningen av dessa har genomförts.

Speak App har lanserats för cirka 2 500 högstadiel elever. Projektet Speak App har arbetat med två undersökningar bland unga; kommunens översiktsplan och kommunens trygghetsutredning. Tematräffar med barn och ungdomar, politiker och tjänstemän har hållits om ombyggnad av Åbyparken, översiktsplanen och om ungas syn på trygghet. Appen har använts på en förskola i Brandbergen angående Brandbergens utvecklingsprogram.

Mål 10**Invånarnas trygghet ska öka.**

✧ Målet är inte uppfyllt.

Indikator: Trygghetsfrågor i medborgarundersökningen.

Trygghetsindex i medborgarundersökningen blev 52 på en 100-gradig skala, vilket är en procentenhet lägre än förra året (53). Resultatet är lägre än för andra kommuner med 50 000 invånare eller mer.

Äldreförvaltningen arbetar metodiskt med hälsofrämjande och förebyggande insatser för att öka tryggheten för de äldre. Förebyggande hembesök, anhörigstöd, trygghetslarm, fixarser-

vice, hälsocirklar, friskvård och hemtjänst bidrar till att skapa en förhöjd trygghetskänsla.

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har fått statliga bidrag för att utveckla arbetet mot våld i nära relationer. Utifrån detta har utbildningsinsatser för personal och externa aktörer såsom Kvinnojouren, Manscentrum och Origo genomförts under hösten. Socialförvaltningen genomför också kontinuerligt stödinsatser till brottsoffer. Det består bland annat av att informera om verksamheterna och utöka samverkan.

Kultur- och fritidsförvaltningen har tillsammans med socialförvaltningen inrättat entrévärdar i kulturhuset som bidrar till att skapa en trygg och trevlig miljö i huset.

Indikator: Trygghetsindex för unga.

Indikatorn mäts inte 2015.

Kultur- och fritidsförvaltningen, Tornberget och stadsbyggnadsförvaltningen har diskuterat belysning och tryggare miljöer kring fritidsgårdar. Runt Jordbro kultur- och föreningshus har utemiljön förbättrats genom att träd och buskar har beskurits. Medarbetare på Torvalla simhall har utbildats av Svenska livräddningssällskapet och har fått bättre kunskaper i livräddning.

Kunskaperna har förbättrats om vilka stödresurser som finns för barn och ungdomar hos medarbetare inom social-, kultur- och fritids- samt utbildningsförvaltningen. En konferens med liknande innehåll riktat till frivilligorganisationer och personal från fritidsverksamheter har genomförts av Origo.

Mål 11

Invånarna ska vara nöjda med kommunens service.

✧ Målet är uppfyllt.

Indikator: Nöjd-medborgar-index

Nöjd-medborgar-index, som är ett sammanfattande mått på hur nöjda medborgarna är med kommunens verksamheter, blev 56, vilket är något bättre än förra årets mätning. Resultatet är likvärdigt som för andra kommuner med 50 000 invånare eller mer.

Brukarundersökningar i socialförvaltningen visar att brukarna är nöjda med bemötande, tillgänglighet, inflytande och trygghet.

Stadsbyggnadsförvaltningen har utvecklat flera nya e-tjänster. Information på hemsidan angående nybyggnadskartor och måttjänster har förtydligats. Inför våren och sommaren görs en satsning för att förbättra servicen kring bygglov. Förvaltningen har förstärkt resurserna inom trafikområdet för att kunna möta kommuninvånarnas förväntningar.

En hög andel elever i kommunens gymnasieskolor har en positiv bild av sin skola. Centrum Vux har en mycket hög andel elever som är positiva till sin skola. En orsak kan vara att kommunen kan erbjuda ett stort antal utbildningar och därmed infrias förväntningarna på utbildningen.

Äldremässan hölls traditionsenligt den 1 oktober i kommunhuset. Föredrag, utställningar, prova-på-aktiviteter, musik- och dansunderhållning var inslag som vann mängas uppskattning.

Mål 12

Den enskildes valfrihet över den offentligt finansierade servicen ska öka.

✧ Målet är delvis uppfyllt.

Indikator: Andel av kommunala tjänster och service som utförs av andra utförare än kommunen

I måttet ingår inte bara privata utförare utan även andra kommuner – dvs. alla andra utförare än kommunen själv. Statistiken har ett års eftersläpning. Andelen tjänster och service som utförs av andra än kommunen har ökat inom förskola och barnomsorg, inte inom övriga områden.

Kommunala tjänster som utförs av andra än kommunen (procent)	2012	2013	2014
Förskola och barnomsorg	18	21	22
Utbildning	28	28	28
Äldre- och funktionshindrade	26	30	30
Individ- och familjeomsorg	32	27	25

Andel procent köp av kärnverksamhet av totala kostnader per verksamhetsområde

Medborgarnas möjligheter att kunna jämföra utförare inom till exempel skola och hemtjänst ska förbättras. En förstudie har gjorts och ett webbaserat system ska införas 2016.

Mål 13

Fler människor ska komma i arbete.

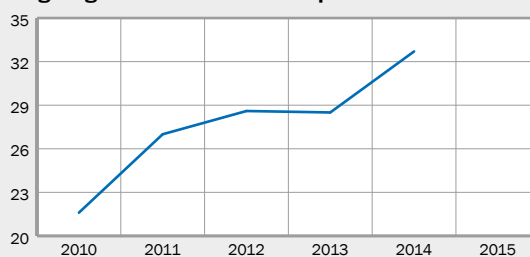
✧ Målet är inte uppfyllt.

Indikator: Hushåll som erhållit ekonomiskt bistånd

Resultatet visar att antal hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd under längre tid (10-12 månader) har ökat till 32,7 procent. Statistiken har ett års eftersläpning och de senaste uppgifterna avser 2014.

Indikator: Arbetslöshet 16–64 år.

Andel hushåll med ekonomiskt bistånd som har haft långvarigt ekonomiskt bistånd i procent

7,2 procent av arbetskraften i Haninge var i december inskrivna som arbetslösa. Det är 0,2 procentenheter mer än samma period 2014. Jämfört med Stockholms län var arbetslösheten 0,9 procentenheter högre i Haninge.

Kommunstyrelseförvaltningen ska genomföra olika insatser med inriktning på entreprenörskap tillsammans med gymnasieskolan. Kommunens näringslivsutvecklare har träffat alla gymnasierektorer samt studie- och yrkesvägledare för att diskutera entreprenörskap och Ung företagsamhet (UF). Ett urval av de gymnasieelever som arbetar med UF-företag kommer att delta på Näringslivets dag 2016.

Äldreförvaltningen har tillhandahållit praktikplatser på gymnasienivå i den omfattning som efterfrågats av Fredrika Bremer och CentrumVux. Kultur- och fritidsförvaltningen tog emot sommarjobbade ungdomar och praktikanter. Stadsbyggnadsförvaltningen erbjöd 72 skolungdomar sommararbete i kommunens parker och har haft praktikanter på flera avdelningar.

Socialförvaltningen erbjöd 446 ungdomar sommarjobb

Det finns sex sociala företag i kommunen med totalt 46 anställda.

Mål 14

Attraktiviteten i parker och utemiljöer kring bostadsområden och kommunala anläggningar ska öka.

✧ Målet är inte uppfyllt.

Indikator: Nöjdheten med parker.

Nöjdheten med parkerna var 59 på en 100-gradig skala, vilket är en procentenhet lägre än förra året (60).

En skötselplan för parker har tagits fram och tryckts upp.

Nordic Green Space Award är en kvalitetsstandard för parker och grönområden som tagits fram av Danmark, Norge och Sverige. Målet är att höja standarden på parker och grönområden och göra dem attraktiva för brukare, gäster och turister samt park- och naturförvaltare. En Nordic Green Space Award är något som organisationen kan ansöka om och stadsbyggnadsförvaltningens avsikt är att ansöka för Tungelsta trädgårds-park 2017 eller 2018.

Upprustning av lekplatser fortsätter under 2016.

Mål 15

Haninges unga ska ha goda möjligheter till karriär i livet oavsett om man väljer arbete eller utbildning.

✧ Målet är delvis uppfyllt.

Indikator: Andel elever med slutbetyg från gymnasiet.

Andel elever med slutbetyg från gymnasiet var 84 procent. Det är 0,7 procentenhet bättre än förra året.

Indikator: Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier.

Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier mätts inte 2015. Nästa mätning sker 2016.

Alla ungdomar som är aktuella inom socialtjänsten ska stödjas och motiveras till arbete eller studier. Social- och utbildningsförvaltningen har ett nära samarbete för ungdomar som varken arbetar eller studerar. Det sker huvudsakligen genom Ungdomsteamet, Närvaroteamet och Navigatorcentrum. Ungdomsteamet i Haninge är ett samverkansprojekt mellan kommunen och Arbetsförmedlingen. Målgrupp för teamet är ungdomar i 16-24 år som står utanför arbetsmarknaden, oftast på grund av avbrutna studier eller andra problem. Närvaroteamet ska arbeta med elever som har mycket låg skolkärlighet eller inte går i skolan alls. I teamet ingår familjebehandlare från socialförvaltningen.

Mål 16

Fler barn och ungdomar ska få uppleva en meningsfull fritid.

✧ Måluppfyllelse kan inte bedömas.

Indikator: Nöjdheten med fritid mättes inte 2015 eftersom undersökningen bara genomförs vart fjärde år. Nästa undersökning görs 2016.

Fritidsledare och ungdomar från Brandbergens och Vendelsö fritidsgårdar har under sommaren skött driften av Brandbergsbadet. Det årliga beachpartyet har genomförts för ungdomar med funktionsnedsättning.

Lakeside har startat en cosplayverksamhet, byggt en musikstudio och initierat några dansevents. Cosplay är en japansk form av maskerad där deltagarna klär ut sig. Under sommaren flyttade verksamheten till nya lokaler och i början av hösten öppnades verksamheten igen i Jordbro kultur- och föreningshus.

En ordinarie kulturskola har etablerats. Barnteaterföreningar har genomförts på olika platser. Delar av konstprojektet Corners var riktade specifikt till unga i Haninge. Förvaltningen har arbetat för att tillgängliggöra idrottsplatser och frilufsområden för unga i nära samverkan med idrottsföreningar. Ett exempel är en rad olika vinteridrotter på Rudan som erbjöds unga på sportlovet. En ny skateramp har byggts i Vendelsömalmsgropen.

Förvaltningen arbetar aktivt med sociala medier för att nå olika grupper. Samverkan sker med föreningar för att nå nya målgrupper, bland annat nyanlända barn och ungdomar.

Mål 17

Andelen elever som når skolans kunskapsmål ska öka.

✧ Målet är delvis uppfyllt.

Indikator: Andelen godkända i alla ämnen (årskurs 6 och 9).

För årskurs 6 kan andelen som nått godkänt i alla ämnen inte mätas. Anledningen är att eleverna läser olika ämnen och olika antal ämnen i årskurs 6. Därför går det inte att ta fram ett sammanfattande mått för alla ämnen som är jämförbart mellan kommuner eller skolor.

Andel elever som nått godkänt i alla ämnen i årskurs 9 var 69 procent, vilket är en försämring jämfört med tidigare år (70 år 2014).

Indikator: Andelen högskolebehöriga (gymnasiet).

Andel elever som är högskolebehöriga har ökat till 63 procent (61 år 2014).

Mål 18

Andelen elever som upplever trygghet och arbetsro i skolan ska öka.

✧ Målet är delvis uppfyllt.

Indikator: Andelen med upplevd trygghet i förskola, grundskola och gymnasium.

Andelen som upplever sig som trygga i för- och grundskola har förbättrats jämfört med tidigare år. I förskolan är den upplevda tryggheten 94 procent (91 år 2014). Förskolorna har fördjupat och förbättrat arbetet genom att använda planen mot diskriminering och kränkande behandling.

I grundskolan är den upplevda tryggheten 88 procent (83 år 2014). Skolornas fokus på höjd kunskapsnivå inkluderar trygghet som en viktig faktor. Grundskolorna använder Skolverkets självskattningsverktyg för att säkerställa att samtliga grundskolor lever upp till lagens krav på trygghet i skolan.

I gymnasiet har trygghet och trivsel ökat med fem procentenheter och andelen är 91 procent. Varje skola har tagit fram en plan för sitt arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Arbetet har planerats i gymnasiechefens ledningsgrupp tillsammans med skolornas rektorer.

Indikator: Andelen med upplevd studiero i grundskola och gymnasium.

Andelen med upplevd studiero i grundskolan har minskat med tre procentenheter till 64 procent.

Studiero uppnås genom tydliga lektionsstrukturer samt genom lärarens förmåga att hantera störande moment i undervisningen. Lärare som behöver förbättra sin lektionsstruktur eller sin förmåga att hantera störande moment får stöd genom handledning och kompetensutveckling.

Andelen gymnasieelever med upplevd studiero har ökat med fem procentenheter till 50 procent. Orsaken är att området har prioriterats och att utbildningsförvaltningen stärkt det systematiska kvalitetsarbetet. De insatser som görs förväntas leda till fortsatta förbättringar för trygghet och arbetsro.

Upplevd trygghet (Procent)	2014	2015
Förskola	91	94
Grundskola	83	88
Gymnasium	86	91
Upplevd arbetsro (Procent)	2014	2015
Grundskola	67	64
Gymnasium	45	50

Mål 19

Den enskilde äldres nöjdhet med den kommunala servicen ska öka.

✧ Målet är delvis uppfyllt.

Indikator: Bemötande i hemtjänsten.

Bemötande i hemtjänst ligger kvar på samma höga nivå i 2015 års undersökning, 97 procent är sammantaget nöjda.

De äldres nöjdhet ökar om de bemöts med omtanke, ödmjukhet och engagemang, så att möjligheten ökar att kunna leva så normalt liv som möjligt utifrån egna förutsättningar och medinflytande.

Indikator: Bemötande i Vård- och omsorgsboende inkluderande demens.

Bemötande i vård och omsorgsboende har ökat sin andel sammantaget nöjd till 97 procent (96 år 2014).

Utvecklingen av genomförandeplaner med stöd av nyutbildade dokumentationsombud, har bidragit till att förbättra kundernas delaktighet och inflytande om hur hjälpen ska utföras.

Genom de förebyggande hembesöken och med hjälp av anhörigkonsulenten har förvaltningen kunnat kartlägga behov och efterfrågan på stöd till anhöriga. Anhöriga har bjudits in till dagverksamheter och träffpunkter för att delta i fika, anhörigmöten och anhörigutbildning.

EKONOMISK HÅLLBARHET

✧ Inom målområdet är fyra av fem mål uppfyllda. Målet att verksamheterna ska präglas av effektiv resursanvändning är inte uppfyllt.

Mål 20

Kommunen ska nå ett budgeterat resultat som motsvarar minst två procent av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag.

✧ Målet är uppfyllt.

Indikator: Ekonomiskt resultat.

Årets resultat blev 77,8 miljoner kronor (mnkr). Resultatet motsvarar 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag och därmed uppfylldes målvärdet.

Nämnderna redovisade ett sammanlagt överskott på 20,9 mnkr jämfört med budget, exklusive kommunfullmäktiges reserv, vilket är en negativ avvikelse jämfört med budget på 0,5 procent. Samtliga nämnder förutom äldrenämnden har gått med överskott eller nollresultat.

Kommunstyrelsen hade ett överskott på 13,3 mnkr. Resultatet berodde främst på att nämndens reserv inte har tagits i anspråk samt att exploateringsvinster blev högre än budgeterat.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden hade ett överskott på 12,9 mnkr. Det beror bland annat på att vuxenutbildningen har gått med överskott.

Äldrenämnden hade ett underskott på 52,0 mnkr. Resultatet beror i första hand på ökat behov av hemtjänst kopplat till fortsatt ökning av antalet invånare över 70 år. Åldersgruppen har ökat sex procentenheter jämfört med året innan.

Indikator: Soliditet inklusive pensionsskuld

Kommunens soliditet inklusive pensionsförpliktelser har stadigt förbättrats de senaste åren. 2009 var soliditeten inklusive pensionsskuld -22 procent. 2015 var samma nyckeltal -2 procent, det vill säga en förbättring av soliditeten med 20 procentenheter. Det innebär att kommunen har förbättrat sin finansiella styrka på lång sikt.

Mål 21

Kommunen ska vara Sveriges bästa kommunala arbetsgivare.

✧ Målet är uppfyllt.

Indikator: Nöjd-medarbetar-index.

Hållbart medarbetarengagemang (HME) mäter medarbetarnas engagemang inom områdena motivation, styrning och ledarskap. HME blev 78,5, vilket är förbättring från året innan (78,2).

Arbete med ledarskapsfrågorna har varit fortsatt prioriterade under 2015 och ett långsiktigt arbete med ledning och styrning samt chefs- och ledarskap pågår. Under året har det skett en ökad samverkan mellan kommunens förvaltningar och ett större samarbete över gränserna. Arbete har skett i olika forum där chefer har mötts i samtal om allt från gemensam kom- munkultur till handledning i arbetsmiljöfrågor.

*Mål 22***Kommunens verksamhet ska präglas av effektiv resursanvändning.**

✧ Målet är inte uppfyllt.

Indikator: Sjukfrånvaro.

Sjukfrånvaron för medarbetare inom Haninge kommun var 7,6 procent. Det är en ökning med 0,6 procentenheter jämfört med föregående år. De flesta kommuner, med några undantag, redovisar en ökning av sjukfrånvaron. I jämförelse med andra kommuner i Stockholmsregionen så har Haninge kommun en något lägre ökning.

För att öka närvaron på arbetsplatserna har kommunen prioriterat arbetet med sjukfrånvaron. En tjänst för företagshälsovård (FHV) används. Tjänsten stödjer sjuk- och friskänmälan samt anmälan om vård av barn. Vid upprepad frånvaro signalerar FHV att rehabiliteringsinsatser kan behöva sättas in.

Olika åtgärder för att minska sjukfrånvaron pågår. Äldrenämnden har intensifierat åtgärder för att förebygga och minska sjukfrånvaron genom både tidiga insatser i form av fördjupade samtal och tidiga insatser med förebyggande utredning eller arbetsförmågebedömning. Se även avsnitt personal.

Stadsbyggnadsförvaltningen kommer att genomföra en genomgång tillsammans med personalavdelningen om anledningarna till ökad frånvaro i vissa åldersgrupper.

Indikator: Avtalstrohet.

Avtalstroheten för hela kommunen var 82 procent för 2015, vilket är fem procentenheter lägre än året innan. Det främsta skälet till minskningen är att Södertörns upphandlingsnämnd inte hinner med att genomföra upphandlingar i den takt som verksamheterna har behov av och att det således saknas avtal inom flera områden.

En hög avtalstrohet behöver inte innebära att det är varor och tjänster enligt avtalet som har köpts. En låg avtalstrohet kan bero på att det som verksamheten behöver inte finns upphandlat på avtal.

Ett arbete har startat vars syfte är att effektivisera och kvalitetssäkra inköp i kommunens verksamheter. Detta kommer att ske genom nya rutiner i ett inköpssystem.

Avtalstrohet i procent	2014	2015	Förändring
Kommunstyrelseförvaltningen	93	97	4
Kultur- och fritidsförvaltningen	73	72	-1
Utbildningsförvaltningen	75	65	-10
Socialförvaltningen	76	65	-11
Stadsbyggnadsförvaltningen	86	88	2
Äldreförvaltningen	88	82	-6
Hela kommunen	87	82	-5

*Mål 23***Med 2008 som jämförelseår ska invånarantalet till år 2018 ha ökat med minst 10 000.**

✧ Målet är uppfyllt.

Indikator: Befolkningstillväxt.

Antalet invånare ökade mellan januari till december med 1 459 personer. Detta berodde på ett födelseöverskott på 471 personer och ett inflyttningsöverskott på 976 personer. Befolkningen har sedan 2008 ökat med 10 168 invånare. Den senaste befolkningsprognosen fram till år 2030 är att befolkningen förväntas öka med minst 30 000 personer.

Målet som är att kommunens invånarantal ska öka med minst 10 000 invånare 2018 är uppfyllt.

*Mål 24***Det ska vara enkelt att starta och utveckla företag i kommunen så att antalet arbetsplatser ökar.**

✧ Målet är uppfyllt.

Indikator: SBA:s nöjd-kund-index för företagare.

Årets resultat för NKI (nöjd kund index) för företagare har ökat från 66 till 69. Den största ökningen har skett inom bygglov.

Det pågår ett arbete med att förenkla för företagen vid bygglov och etableringsärenden. Resultatet från SBAs undersökning visar en förbättring med 3 procentenheter sedan tidigare mätning. Mätningar sker vart annat år.

Indikator: Antal arbetsställen i kommunen.

I november fanns 2 839 arbetsställen med minst en anställd i Haninge, vilket är en ökning med 87 arbetsplatser jämfört med året innan (2 752).

Det har skett öknings av arbetsplatser i alla företagsstorlekar mellan 1 och 199 anställda. Två tredjedelar av arbetsställena har mellan en och fyra anställda. Kommunen har marknadsförts som etableringsort i artiklar och annonser. Haninge har deltagit i den södertörnsregionens gemensamma gruppen Förbättra företagsklimatet. Kommunen har under året sålt cirka 48 000 kvm mark i Albyberg och har arbetat med att säkerställa tillgången på verksamhetsmark. Ett hundratal företagsbesök har genomförts för att upprätthålla dialog med företagen.

Kvalitet och förbättringar

Kommunens kvalitetspolicy skapar ett gemensamt synsätt för kommunens kvalitetsarbete. Vi har fyra kvalitetskriterier som genomsyrar allt kvalitetsarbete. Dessa är:

❖ Bemötande

Vi bemöter våra kunder professionellt med lyhördhet och flexibilitet. Ett gott bemötande är också avgörande för hur kunderna uppfattar vår verksamhet och därmed för våra resultat.

❖ Tillgänglighet

Vi har korta svarstider och ledtider och reagerar snabbt på kundernas behov. Tillgänglighet avser också fysisk tillgänglighet. Varje verksamhet behöver ta reda på vilken tillgänglighet kunderna prioriterar och anpassa verksamheten efter önskemålen.

❖ Inflytande

Vi ger våra kunder inflytande över verksamheten i så stor utsträckning som möjligt. Vi möter ständigt nya kunder i våra verksamheter. För att kunna erbjuda var och en av dem inflytande är vi öppna för nya idéer och förslag.

❖ Trygghet

Vi visar omtanke om våra kunder. Ett professionellt bemötande och tydliga beskrivningar av vad kunden kan förvänta sig skapar största möjliga trygghet för varje medborgare.

DIALOG OCH SYNPUNKTER FÖR ATT BLI BÄTTRE

E-förslag och medborgarförslag

E-förslag är ett sätt för medborgarna att öppet visa sina idéer för alla intresserade. Vem som helst kan lämna e-förslag på hanninge.se. Förslagen kan handla om kommunens alla verksamheter och de är synliga för alla. Kommunen fick 135 e-förslag vilket är en kraftig ökning jämfört med tidigare (22 e-förslag 2014 och 30 stycken året dessförinnan).

När ett förslag har fått minst 25 gilla-markeringar ska den berörda nämnden diskutera förslaget. Totalt fick 19 förslag fler än 25 gilla-markeringar.

Alla som är folkbokförda i Haninge kommun har rätt att lämna medborgarförslag till kommunen. Kommunen har fått totalt 70 medborgarförslag under 2015. Antal medborgarförslag har ökat de två senaste åren.

Flera medborgarförslag och e-förslag handlade om att bygga utomhusgym i kommunen. Kultur- och fritidsnämnden beslutade att bygga två nya utomhusgym, ett vid Hanvedens IP och ett vid Rudan.

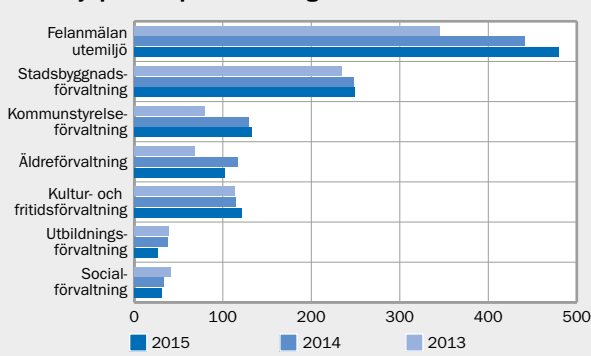
Stadsbyggnadsnämnden beslutade att förse en gångväg i Brandbergens södra industriområde med belysning utifrån ett medborgarförslag.

Synpunkter, felanmälan och klagomål

Den som har åsikter om kommunens verksamheter kan lämna synpunkter oavsett om det är kritik, beröm eller förslag på att förbättra servicen.

1 142 synpunkter och felanmälningar skickades till kommunen vilket är fler än tidigare. 2014 var det 1121 synpunkter och 920 stycken år 2013. Synpunkterna avser främst utemiljön och stadsbyggnadsförvaltningens verksamheter. Utbildningsförvaltningen har en egen klagomålshantering som de måste ha enligt skollagen. Förvaltningen har utöver synpunkterna fått in 55 klagomål som främst rörde förskola och grundskola. Antalet klagomål har varierat de senaste åren, från 35 (år 2013) till drygt 60 (2014).

Antal synpunkter per förvaltning 2013-2015.

KVALITETSDEKLARERADE TJÄNSTER FÖR ATT FÖRBÄTTRA VERKSAMHETER

Enligt kommunens kvalitetspolicy ska nämnderna kvalitetsdeklarerade tjänster som erbjuds till allmänhet eller kunder. Kvalitetsdeklarationen beskriver vad medborgarna kan förvänta sig av tjänsten och även vad som inte ingår i tjänsten.

Kvalitetsdeklarerade tjänster gäller till exempel bygglov, parkeringstillstånd för rörelsehindrad, försörjningsstöd och korttidsboende för dig som fyllt 65 år. Alla kvalitetsdeklarerade tjänster finns på webbplatsen.

Det finns 29 kvalitetsdeklarerade tjänster i kommunen. Det är färre tjänster jämfört med tidigare år. Det beror främst på att kultur- och fritidsnämnden har beslutat att ta bort alla tjänster för att göra en översyn.

Ingen av utbildningsnämnderna har kvalitetsdeklarerade tjänster. I kommunen finns en skolplan som fastställts av kommunfullmäktige. Skolplanen gäller alla skolformer och innehåller andra krav på rutiner för klagomåls- och synpunktshantering än kvalitetsdeklarerade tjänster.

JÄMFÖRELSE MED ANDRA KOMMUNER – KOMMUNENS KVALITET I KORTHET

Kommunens kvalitet i korthet (KKiK) beskriver kommunens kvalitet och effektivitet utifrån olika nyckeltal som är viktiga för kommuninvånarna. Cirka 230 kommuner ingår i KKiK, varav Haninge är en.

Det är cirka 40 nyckeltal som är uppdelade i fem olika områden, trygghet, tillgänglighet, delaktighet och information, effektivitet samt kommunen som samhällsutvecklare. Nyckeltalen hämtas från offentlig statistik eller rapporteras in enligt gemensamma anvisningar. Varje år sammanställs en resultatrapport som beskriver kommunernas resultat för de olika måtten. Haninge kan göra jämförelser med andra kommuner som har bättre resultat.

Haninges resultat för 2015 varierar från toppresultat till lägre än genomsnitt. Tabellen visar några av de nyckeltal som inte är kommunfullmäktiges indikatorer (2015).

Genomsnitt avser samtliga kommuner i Sverige.

Tillgänglighet	Haninge	Genomsnitt
Andel (%) av medborgarna som inom två arbetsdagar får svar på en enkel fråga via e-post.	89	85
Andel (%) av de som ringer kommunen för att få svar på en enkel fråga som får direkt svar på frågan	48	46
Trygghetsaspekter		
Nöjd Region Index – Trygghet	52	60
Antal barn per personal i förskolan	5,6	5,4
Delaktighet och kommunens information		
Delaktighetsindex, hur väl kommunen möjliggör för invånarna att delta i kommunens utveckling	80	55
Kommunens effektivitet		
Kr/barn förskolan	123 162	130 874
Kostnad för elever som ej fått examen/gymnasiebevis	30 118	25 809
Kvalitetsaspekter LSS grupp- och serviceboende, andel av maxpoäng	98	82
Kommunen som samhällsutvecklare		
Antal nya företag per 1000 invånare	7,1	4,9
Nöjd regionindex helhet	59	60

Alla nämnder och förvaltningar använder kund- eller brukarundersökningar för att kunna följa upp och förbättra sina verksamheter. Kultur- och fritidsnämnden gör årliga brukarundersökningar av olika verksamheter. Resultaten används som underlag för förbättringsarbete, och rapporteras till ansvarig nämnd.

LAMPOR VID KULTURHUSET

FN:s ljusår tände flera lysande idéer i Haninge. En av dem är lamp-skärmarna vid Kulturhuset i Handen och vid entrén till Eskilsparken. I arbetet med den regionala stadskärnan Haninge är det viktigt att lyfta fram positiva tillgångar och känslor som alla kan vara stolta över. Hanging Around är en sådan idé, förverkligad med hjälp av konstnärduon Olsson & Linder. Vi ville skapa en "snackis" helt enkelt. Resultatet blev en trygg välkomnande plats med vardags-rumskänsla.

Internkontroll

En god internkontroll kännetecknas av

- ✧ att verksamheten lever upp till målen och är kostnads-effektiv
- ✧ att informationen om verksamheten och den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig
- ✧ att regler och riktlinjer följs
- ✧ att möjliga risker ringas in, bedöms och förebyggs.

Reglementet för internkontroll anger att kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att upprätthålla en god internkontroll och att nämnderna har det yttersta ansvaret för internkontrollen inom sina respektive ansvarsområden.

Varje nämnd ska göra risk- och väsentlighetsanalyser och fastställa en internkontrollplan som ska följas upp varje år. Internkontrollplanen är ett hjälpmedel för att uppnå de uppsatta målen för verksamheten.

UPPFÖLJNING AV NÄMNDERNAS INTERNKONTROLLPLANER

I kommunstyrelsen har bland annat åtgärder för att informera om, förenkla och förtydliga rutiner om signering av löneutbetalningslistor skapats. Kontrollen av inköp med företagskort visar att riktlinjen för företagskort följs i högre omfattning än tidigare. Rutinen för användning av mallar för skapande av styrdokument används men passar inte för alla styrdokument. En översyn av mallarna ska göras.

Grund- och förskolenämndens samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens uppföljning av sina internkontrollplaner visar att färre än hälften av förvaltningens chefer kände till kommunens policy mot mutor. En av tre chefer på förvaltningen bedömde att det fanns risk för att råka utför mutförsök i tjänsten. Information och utbildning om muta behöver förbättras. Anmälan av delegationsbeslut har blivit bättre än förra året, men fortfarande finns en del brister kvar. Samtliga chefer har utbildats i systematiskt arbetsmiljöarbete.

Kultur- och fritidsnämnden har granskat fritidsbokningens fakturering till föreningar. Resultaten visade att fakturorna har varit korrekta och rätt taxa har använts. I ansökningarna om föreningsstöd visade sig hälften av alla ansökningar helt eller delvis sakna korrekta handlingar. Förvaltningen kommer att fortsätta arbeta med frågan. Förvaltningen har fastställt en ny rutin för avtalshantering i början av 2015. En kontroll visade att förvaltningen behöver fortsätta arbeta för att rutinen ska vara känd och användas av samtliga chefer.

Socialnämndens internkontrollplan innehöll bland annat granskning av att rutiner mellan beställare och utförare i egen regi fungerar och att genomförandeplaner finns. Stickprov visade att en mindre andel av beställningarna hade registrerade genomförandeplaner. Förvaltningen kommer att följa upp hur registrering av genomförandeplaner i verksamhetssystemet hanteras.

Stadsbyggnadsnämnden har kontrollerat om det finns tillräckliga rutiner och erfarenhetsåterföring avseende drift av tekniska tjänster samt om det finns tillräckliga rutiner om arbetsmiljö inom tekniskt arbete och hur dessa efterlevs. Rutiner och checklistor är sammanställda och finns tillgängliga för alla medarbetare inom förvaltningen.

Äldrenämndens uppföljning av beslutad tid inom hemtjänsten ska förbättras genom att en ny rapportmodul utvecklas i beslutsstödsystemet. Detta underlättar arbetet med avstämning av olika utförares återrapporterade insatser mot beslutade insatser. Varje år granskas kvaliteten i verksamheterna. Syftet är att säkerställa att enheterna uppfyller de kvalitetskrav som äldreförvaltningen har på samtliga verksamheter inom äldrenämndens ansvarsområde, samt att stimulera till ett aktivt kvalitetsarbete i verksamheten.

Uppföljningen av Södertörns upphandlingsnämnds internkontrollplan visade att efterfrågan på nämndens tjänster ökar. Det finns en omfattande lista med ärenden som inte har hunnits med eller ens kommer att kunna prioriteras under 2016. Behovet av upphandlingar överstiger vad som går att genomföra med befintliga resurser. Nämnden ser en stor fara i att den inte klarar att fullgöra sitt uppdrag.

I Södertörns överförmyndarnämnds internkontrollplan visar att den interna kontrollen är tillfredställande men att det finns förbättringsområden. I vissa fall är handläggningstiden av anmälningar av behov av ställföreträdare för lång.

ANDRA INSATSER FÖR FÖRBÄTTRAD INTERNKONTROLL

Arbete med förberedelser för inköpssystemet har pågått under året och införandet som sker 2016, kommer att effektivisera och säkerställa inköp i kommunens verksamheter. Alla förvaltningar deltar i arbetet som sker tillsammans med Nynäshamns kommun.

Genom det webbaserade beslutsstödsystem som kommunen använder är ekonomiuppföljning, personaluppföljning, kvalitets- och verksamhetsfrågor samlade. Alla chefer kan följa upp sin verksamhet ur olika perspektiv på ett ställe istället för att gå in och söka i olika datorsystem. Beslutsstödsystemet har fortsatt att utvecklas utifrån verksamheternas behov.

Kommunstyrelseförvaltningen har genomfört ekonomiutbildning där chefer samt annan personal som hanterar ekonomi, inbjöds att delta.

Personal

KOMMUNDIREKTÖREN ÄR CHEF ÖVER FÖRVALTNINGS-CHEFERNA FRÅN OCH MED FÖRSTA APRIL 2015.

Under året har kommunens organisation förändrats, vilket innebär att kommundirektören nu är den som leder förvaltningschefernas arbete med de kommungemensamma frågorna.

I kommundirektörens ledningsgrupp ingår förvaltningscheferna och kommunens ekonomidirektör, näringslivs- och utvecklingsdirektör, HR-direktör samt VD:ar för de helägda kommunala bolagen. Från 2016 ingår även kommunikationschefen i gruppen. Ledningsgruppen har ansvar för kommunen som helhet och ska medverka och genomföra åtgärder som är nödvändiga för kommunens bästa.

Kommundirektörens ledningsgrupp har definierat sin roll i arbetet med en gemensam kommunkultur med medborgarfokus. Prioriterade områden för 2016 kommer att vara arbete med ledning, styrning och uppföljning. Att utveckla ansvaret i chefsrollen samt roller och ansvar i målkedjan är ett långsiktigt arbete.

Kommunikation har varit ett prioriterat område under 2015. Kommunikation med medborgarna är en del i arbetet för en kommungemensam kommunkultur med medborgarfokus.

Under året har det skett en ökad samverkan mellan kommunens förvaltningar och ett större samarbete över gränserna. Forum där chefer har kunnat mötas i samtal om allt från en gemensam kommunkultur till handledning i arbete med arbetsmiljöfrågor har skapats.

I arbetsplatsundersökningen har värdet för hållbart medarbetarengagemang (HME) höjts något. HME-värdet blev 78,5 (78,2 år 2014). Genom arbetet i olika forum där chefer kan mötas i samtal om allt från gemensam kommunkultur till handledning i arbetsmiljöfrågor kan HME värdet förbättras.

LEDARSKAPSTÖD – CHEFSRIKTLINJERNA OMSÄTTTS I CHEFS- OCH LEDARUTVECKLING

Haninge kommun vill utveckla organisationskulturen i riktning mot tydligare medborgarfokus hos alla som arbetar i Haninge kommun. För chefers del innebär det att genom ledarutvecklingsstöd utveckla förmågan att skapa resultat genom medarbetarna, utveckla handlingskraft i ledarrollen, utveckla förmågan att motivera och inspirera medarbetare samt arbeta med kommunikation och förändring mot uppsatta mål.

Ett introduktionsår för chefer har utvecklats under 2015. Nya chefer får introduktion och utbildning inom följande områden: arbetsmiljö, rehabilitering, arbetsrätt, rekrytering och samtalskompetens.

SYSTEMATISKT ARBETSMILJÖARBETE

För att höja kunskapen om arbetshälsa i organisationen har processer och rutiner för arbetsmiljöarbetet tagits fram. En webbaserad arbetsmiljöguide har införts. Insatser har gjorts för att göra arbetsmiljöguiden känd. Det har varit fokus på att få

bättre kompetens i systematiskt arbetsmiljöarbete. Förvaltningarna har tagit fram handlingsplaner som ska arbetas in i ordinarie verksamhetsuppföljningar.

Den organisatoriska och sociala arbetsmiljön har uppmärksammats, vilket lett till arbetsplatskartläggningar och åtgärdsplaner. På flertalet avdelningar där detta har genomförts har upprepad sjukfrånvaro varit hög. Forskning visar tydliga samband mellan organisatorisk och social arbetsmiljö och sjukfrånvaro. Chefers arbetsmiljö och förutsättningar har fokuserats i olika delar av organisationen under 2015. Skolledares situation har undersökts och fortsatt arbete sker under 2016, även andra chefsgruppers arbetssituation kommer att undersökas.

NYTT INCIDENTRAPPORTERINGSSYSTEM

Ett nytt incidentrapporteringssystem har införts. Programmet finns både på dator och i en app. Appen underlättar för medarbetare som arbetar utan dator att registrera händelser. På varje förvaltning finns det en eller flera administratörer som svarar på frågor och stöttar cheferna för att använda verktyget. Chefsutbildningar och tematräffar har hållits.

Nästan 1 000 händelser rapporterades i systemet (725 tillbud, 190 olycksfall utan frånvaro och 11 olycksfall med frånvaro).

REHABILITERINGSSAMORDNING

Rehabiliteringssamordning är en tjänst som Haninge kommun köper av företagshälsovården. Tjänsten ska stödja en tidig återgång i arbete, höja chefernas kompetens i frågorna och stödja cheferna i arbetet med sjukfrånvaron.

Företagshälsovårdens bild av kommunens arbete med sjukfrånvaron är att chefer generellt tar tidigare kontakt med företagshälsovården för hjälp med rätt insats i rätt tid. Det gäller upprepad sjukfrånvaro, längre sjukfrånvaro, planering av återgång i arbete och medarbetare som har uttryckt att de behöver hjälp.

Arbetet med att sänka sjukfrånvaron har varit intensivt 2015. Det är viktigt att fånga upp tidiga signaler vid sjukfrånvaro. En kvalitetsundersökning som gjorts under 2015 visade bland annat att företagshälsovårdens tjänst för sjuk-, vab- och frisknämälan uppfattas av cheferna i organisationen som ett bra verktyg i arbetet för att sänka sjukfrånvaron. Cheferna kan i ett tidigare skede planera för återgång i arbetet.

En kompetensutvecklingsinsats "Hållbar arbetshälsa" har pågått under året. Den har lyft både det egna ansvaret hos medarbetarna och arbetsgivarens ansvar att skapa en god arbetshälsa. Den beskriver vad som händer vid faktisk sjukfrånvaro. Kompetensutvecklingsinsatsen kommer att fortsätta 2016.

SJUKFRÅNVARO

Sjukfrånvaron för medarbetare inom Haninge kommun var 7,6 procent. Det är en ökning med 0,6 procentenheter jämfört med föregående år. I jämförelse med andra kommuner i Stockholmsregionen så har Haninge kommun en något lägre ökning. De flesta kommuner, med några undantag, redovisar en ökning av sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron har ökat i alla åldersgrupper. Sjukfrånvaron bland män har minskat och kvinnors sjukfrånvaro har ökat med nästan en procentenhet jämfört med föregående år.

Sjukfrånvaro kan också delas upp i kort (2 till 14 dagar och 15 till 59 dagar) och lång sjukfrånvaro (60 dagar och längre). Både den korta och den långa sjukfrånvaron har ökat jämfört med föregående år. Det finns risker för att korta sjukperioder övergår i längre frånvaro, det har inte skett.

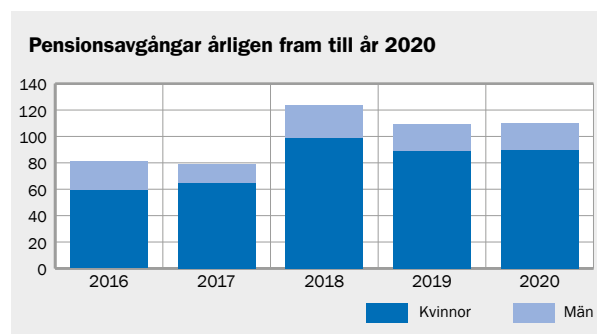
En minskning har skett de senaste tre åren vad gäller andel medarbetare med upprepad korttidsfrånvaro fyra gånger eller mer.

Personal	2014	2015
Antal anställda	4 709	4 676
Varav män	1 031	1 036
Varav kvinnor	3 678	3 640
Sjukfrånvaro av överenskommen arbetstid, alla anställda i procent	7,0	7,6
Sjukfrånvaro bland män i procent	7,9	4,4
Sjukfrånvaro bland kvinnor i procent	4,6	8,6
Långtidssjukfrånvaro (procent av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	55,1	55,2
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre i procent	6,1	6,3
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30-49 år i procent	7,3	7,7
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre i procent	6,8	7,7

Uppgiften gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med sysselsättningsgrad på minst 40 procent av heltid.

PENSIONSPROGNOS

Haninge kommun kommer att ha ett högre antal prognostiserade pensionsavgångar 2018. Redan 2017 sker pensionsavgångar i högsta chefsledet. Tabellen visar hur många anställda som fyller 65 aktuellt år.

Kompetensförsörjning är ett prioriterat område. De områden som kommer att vara viktiga är att attrahera nya medarbetare och utveckla medarbetare. Det kan handla om utformning av uppdrag, visa på karriärvägar och utveckling samt synliggöra vilka förmåner som Haninge kommun erbjuder. Kommunen behöver också arbeta med kunskapsöverföring och försöka förutse förändringar i omvärlden är andra strategier för att bemöta behoven av kompetens.

VATTEN RENAS I FÖRS

I den vattenplan som antogs 2012 var den främsta punkten på åtgärdslistan att ta fram en ny VA-plan. Denna är nu klar och antagen. I planen kan man bland annat läsa om utbyggnadstakten av det kommunala VA-nätet. Fors reningsverk har nått sin tekniska livlängd och kommer att moderniseras och kapaciteten utökas kraftigt. Samtidigt kommer vattenkvaliteten på det renade vattnet att öka.

Finansiell analys

Kommunens finansiella ställning och utveckling analyseras ur fyra perspektiv: resultat, kapacitet, risk och kontroll.

EKONOMISKT RESULTAT	KAPACITET	RISK	KONTROLL
Vilken balans kommunen har haft över sina intäkter och kostnader under året och över tiden.	Vilken kapacitet kommunen har att möta finansiella åtaganden på lång sikt.	Risker som kan påverka kommunens resultat och kapacitet.	Vilken kontroll kommunen har över den ekonomiska utvecklingen.
Analys av ✦ årets resultat ✦ balanskravet ✦ finansnetto ✦ nettokostnadsandel ✦ årets investeringar ✦ självfinansieringsgrad.	Analys av ✦ eget kapital och soliditet ✦ långfristiga skulder och skuldsättningsgrad.	Analys av ✦ ränterisker ✦ likviditet ✦ pensionskuld ✦ borgensåtaganden ✦ skatteintäkter.	Analys av ✦ budgetföljsamhet ✦ prognossäkerhet.

EKONOMISKT RESULTAT

Årets resultat

Årets resultat blev 77,77 miljoner kronor (mnkr). Kommunfullmäktiges mål är att resultatet ska vara minst 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Resultatet för 2015 blev 2,0 procent och därmed uppfylldes resultatmålet.

Fullmäktige beslutade om justerad driftbudget under pågående år och det budgeterade resultatet efter justeringar var 67,83 mnkr. Det innebär att årets resultat översteg budgeterat resultat med 9,94 mnkr.

I resultatet ingår återbetalning av 2004 års inbetalda premier till AFA försäkring på 23,7 mnkr samt realisationsvinster för försäljning av exploateringsmark med 11,6 mnkr.

Nämnder/styrelser	Intäkter	Kostnader	Nettoutfall	Budget	Avvikelse	Avvikelse*
Grund- och förskolenämnden	173,0	1 690,5	1 517,5	1 517,7	0,2	0,0%
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	125,3	499,1	373,8	382,8	9,0	2,4%
Kommunfullmäktiges reserven	0,0	0,0	0,0	20,3	20,3	100,0%
Kommunstyrelsen	675,6	858,0	182,4	195,7	13,3	6,8%
Kultur- och fritidsnämnden	32,9	213,1	180,2	183,1	2,9	1,6%
Revisionen	0,0	1,6	1,6	2,1	0,5	
Socialnämnden	259,2	1 040,9	781,7	783,2	1,5	0,2%
Stadsbyggnadsnämnden	242,5	365,2	122,7	126,9	4,2	3,3%
Södertörns upphandlingsnämnden	8,0	8,0	0,0	0,0	0,0	
Södertörns överförmyndarnämnden	21,9	21,9	0,0	0,0	0,0	
Valnämnden	0,0	0,1	0,1	2,1	2,0	
Äldrenämnden	104,0	774,3	670,3	618,3	-52,0	-8,4%
Summa nämnder	1 642,4	5 472,7	3 830,3	3 832,3	1,9	0,1%
Finansförvaltningen	4 732,60	824,5	-3 908,1	-3 900,1	8,0	
Totalt, resultat	6 375,0	6 297,2	-77,8	-67,8	9,9	

Tabellen avser 2015 och redovisas i miljoner kronor (mnkr).

*Avvikelsens andel av budget i procent visas inte för nämnder eller styrelser med en total budget för året som understiger 5,0 mnkr.

Balanskravet

Enligt kommunallagens balanskrav ska kommunernas intäkter överstiga kostnaderna, det vill säga resultatet ska vara minst noll. Detta gäller varje enskilt budgetår. Ett negativt resultat (underskott) ska regleras och det egna kapitalet ska återställas inom tre år. Vid avstämning mot balanskravet påverkas inte resultatet av realisationsvinster och förluster. Kommunen har uppfyllt balanskravet varje år sedan lagen infördes.

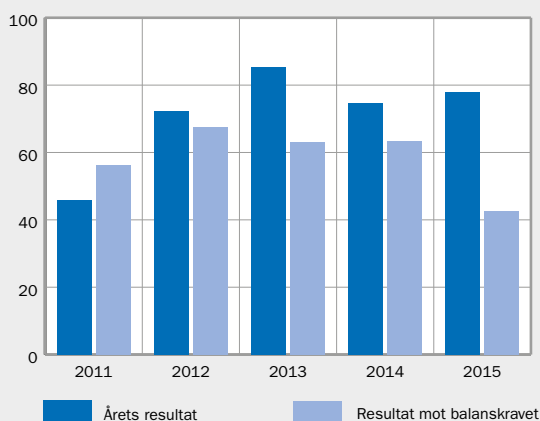
I resultatet mot balanskravet exkluderas extraordinära intäkter samt exploateringsvinst som är resultatpåverkande engångsposter, se tabellen nedan. Justerat för dessa engångsposter uppgick resultatet mot balanskravet till 42,5 mnkr.

	2014	2015
Årets resultat	74,7	77,8
Exploateringsvinst	-11,4	-11,6
Extraordinära intäkter*	0	-23,7
Balanskravsresultat	63,3	42,5

Årets resultat och resultat mot balanskravet (mnkr).

*Återbetalning av 2004 års inbetalda premier till AFA försäkring

Årets resultat och resultat mot balanskravet (mnkr) 2011–2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Årets resultat	45,8	72,3	85,3	74,7	77,8
Resultat mot balanskravet	56,3	67,5	63,2	63,3	42,5

Nämnder och styrelser redovisade ett överskott gentemot budget på 1,9 mnkr inklusive kommunfullmäktiges reserv, vilket motsvarar 0,1 procent i avvikelser i förhållande till motsvarande

total nettobudget för året. Finansförvaltningen hade ett överskott jämfört med budget på 8,0 mnkr. Den sammanlagda avvikelser mot budget var ett överskott på 9,9 mnkr. Utfallet av skatter och generella statsbidrag blev 14,2 mnkr lägre än budgeterat. Övrig finansförvaltning redovisade trots det ett överskott på 8,6 mnkr vilket huvudsakligen förklarades av återbetalning av 23,7 mnkr för 2004 års inbetalda premier till AFA försäkring.

Finansnetto

Med finansnetto avses skillnaden mellan finansiella intäkter (61,6 mnkr) och finansiella kostnader (32,8 mnkr). I de finansiella kostnaderna ingår bland annat räntekostnader för pensionskulden (4,6 mnkr). Resultatet av finansnettot beror på lägre ränta på kommunens inlåning medan kommunens utlåning till Tornberget hade fast ränta som var högre. Kommunens positiva resultat har också bidragit till att kommunen behövt låna mindre än planerat.

Finansnetto	2011	2012	2013	2014	2015
Mnkr	14,0	24,4	23,2	32,9	28,8

Nettokostnadsandel

Nettokostnadsandelen beskriver hur stor del av skatteintäkter, generella statsbidrag och finansnetto som går åt för att betala verksamhetens nettokostnader. De pengar som återstår ska finansiera räntekostnader, amorteringar och framför allt investeringar.

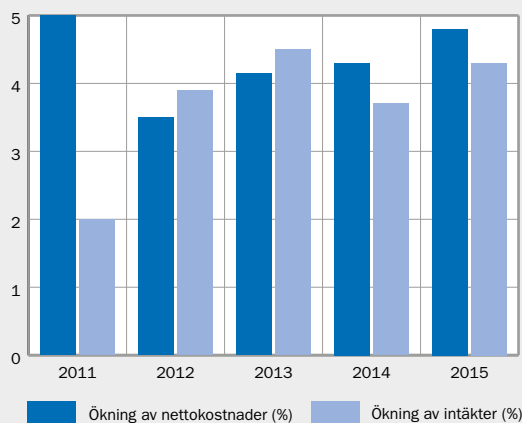
Nettokostnadernas andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och finansnetto blev 98,6 procent, vilket är något högre än föregående år (98,0).

Nettokostnaderna ökade med 177,5 mnkr eller 4,8 procent, vilket är en större ökning jämfört med 2014 års ökning i förhållande till 2013 (4,3 procent). Intäkterna ökade med 161,0 mnkr eller 4,3 procent, vilket är en större ökningstakt än mellan 2013 och 2014.

	2011	2012	2013	2014	2015
Nettokostnader, årlig ökning (%)	5,0	3,5	4,2	4,3	4,8
Intäkter*, årlig ökning (%)	2,0	3,9	4,5	3,7	4,3
Nettokostnadsandel (%)	98,7	97,9	97,6	98,0	98,6

* Skatteintäkter och generella statsbidrag

Nettokostnadernas och skatteintäkternas (inklusive generella statsbidrag) årliga ökning i procent 2011–2015.

Årets investeringar

Årets aktiverade investeringar i fastigheter, mark och inventarier (144,5 mnkr) samt pågående ny-, till- och ombyggnader (78,6 mnkr) uppgick till 223,1 mnkr (se not 24 och 25).

Av investeringsutgifterna avsåg 171,7 mnkr projekt som tilldelats investeringsmedel 2015 och 51,4 VA-delen av mark- och exploateringsprojekt.

Avvikelse mellan utfall och budget beror på att investeringsprojekt flyttats framåt i tiden eller är pågående.

Investeringsredovisning (tkr)	Budget 2015	Utfall per 15-12-31	Avvikelse budget/prognos
Kommunstyrelsen**	132 992	24 500	108 492
Äldrenämnden	16 716	2 115	14 601
Socialnämnden	6 000	3 147	2 853
Stadsbyggnadsnämnden*	48 850	20 850	28 000
Grund- och förskolenämnden	11 200	11 053	147
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	3 222	2 314	908
Kultur- och fritidsnämnden	72 999	7 212	65 787
Summa	291 979	71 191	220 788
Summa VA	107 155	100 475	6 680
Totalsumma	399 134	171 666	227 468

* Exklusive VA-investeringar, som redovisas separat som summa VA.

**Inklusive Haninge Centrum bussterminal.

Inom grund- och förskolenämnden blev Gunnebo förskola, den nya förskolan i Kolartorp, med sex avdelningar klar. Förskolan kunde i augusti börja ta emot barn. Lyckebyskolan har under två års tid upprustats och byggts om och eleverna har under tiden varit evakuerade. Till starten av läsåret 15/16 kunde skolan öppna igen. Kultur- och fritidsnämnden färdigställde konstgräsplanen i Dalarö samt lokalanpassningar i Kultur- och föreningshuset i Jordbro. Äldrenämnden har genomfört en upphandling av nya sängar till samtliga vård- och omsorgsboende och i en första etapp har boende på Ros-Anders gård fått nya sängar. Investeringar har även gjorts avseende lokalanpassningar på Parkvillan och Tallhöjdens äldreboenden. Socialnämndens investeringar avser reparationer och husbyggnadsarbeten, brandskydd, larm och andra säkerhetsåtgärder i verksamheterna samt möbler och inventarier, främst i nyöppnade Hammarbo. Några av de investeringsprojekt som genomförts inom stadsbyggnadsnämnden var VA-ledningar i Årsta Havsbad, dagvattenåtgärder, Handens vattentorn, parkupprustning och trafiksäkerhetsinvesteringar. Kommunstyrelsen har påbörjat medfinansiering av investeringar för ny bussterminal i Haninge centrum och dubbelspår i Tungelsta. IT-systeminvesteringar har gjorts, främst avseende verksamhetssystemet Combine, kommunens ärendehanteringssystem och inköpsystem.

Anslutningsavgifter för VA har redovisats som skuld till VA-kollektivet i enlighet med lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) med 45,8 mnkr.

Investeringar i verksamhetslokaler, nybyggnation eller om- och tillbyggnad sker genom kommunens bolag Tornberget Fastighetsförvaltning AB. Investeringsutgifterna uppgick till 286,0 mnkr inklusive maskiner och inventarier.

Självfinansieringsgrad

Självfinansieringsgraden anger hur stor andel av nettoinvesteringarna som finansierats med kommunens egna likvida medel. En hög självfinansieringsgrad innebär att kommunen kan finansiera investeringar utan att låna eller minska de likvida medlen. Därmed behålls det finansiella handlingsutrymmet inför framtiden.

Den del av investeringskostnaderna som kommunen själv inte kan finansiera måste betalas med ökad upplåning, vilket innebär en ökad belastning på kommunens ekonomi. Om självfinansieringsgraden är 100 procent innebär det att årets nettoinvesteringar är lika stora som årets resultat plus årets avskrivningar.

Investeringarnas självfinansieringsgrad var 84,5 procent. Kommunen har under ett flertal år haft en självfinansieringsgrad som varit över 100 procent beroende på låg investeringsnivå och goda resultat. 2015 var investeringsnivån betydligt högre vilket gav en finansieringsgrad under 100 procent, trots ett fortsatt gott resultat.

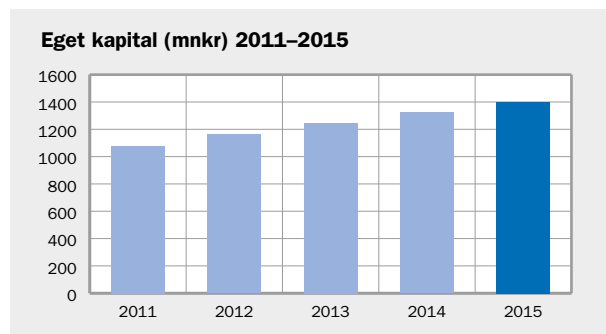
Kommunens större investeringar sker i kommunens helägda fastighetsbolag Tornbergets regi och ingår därför inte i kommunens nettoinvesteringar.

	2011	2012	2013	2014	2015
Nettoinvesteringar (mnkr)	97,5	106,7	119,1	122,3	171,7
Självfinansieringsgrad (%)	102,0	142,0	141,3	120,9	84,5
Avskrivningar (mnkr)	53,3	78,8	83,0	73,1	67,3

KAPACITET

Eget kapital och soliditet

Kommunens egna kapital var 1 400,3 mnkr vilket var 77,8 mnkr högre än 2014. Förändringen av eget kapital jämfört med föregående år motsvarar årets resultat.

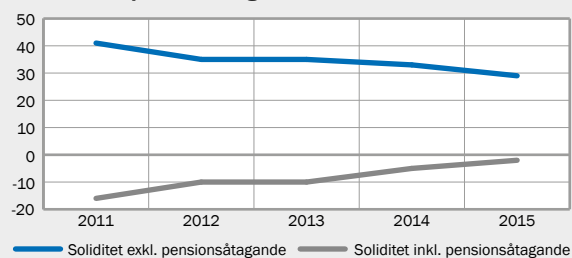
Soliditeten anger hur stor del av kommunens totala tillgångar som är finansierade med eget kapital. En ökad skuldsättning leder till att soliditeten sjunker. En högre soliditet innebär att den långsiktiga betalningsförmågan förbättras.

Kommunens soliditet försämrades och var 29,0 procent trots ett resultat på 77,8 mnkr.

Det finns ansvarsförbindelser utanför balansräkningen, främst pensionsförpliktelser på 1 474,0 mnkr (inklusive särskild löneskatt). Kommunens soliditet inklusive pensionsförpliktelserna är negativ (-2 procent) men förbättrad jämfört med 2014, vilket innebär att kommunen har förbättrat sin finansiella styrka på lång sikt.

Haninge kommuns soliditet jämförs med genomsnittet i Stockholms län och riket i tabellen nedan.

Soliditet (procent) 2011–2015 exklusive och inklusive kommunens pensionsåtagande

Långfristiga skulder och skuldsättningsgrad

Kommunens låneskuld har under året ökat med 730,0 mnkr, varav 150,0 mnkr har vidareutlånats till Tornberget. Ökningen av låneskulden skedde främst för att finansiera behovet av ny- eller reinvestering av verksamhetslokaler. Skuldsättningsgraden mäter kommunens långfristiga skulder i förhållande till det egna kapitalet. Nedanstående siffror visar att skuldsättningsgraden har ökat successivt och är nu 243,6 procent.

	2011	2012	2013	2014	2015
Långfristiga skulder (mnkr)	441	983	1 083	1 269	1 999
Skuldsättningsgrad (%)	141	187	188	203	244
Låneskuld per invånare* (tkr)	11	13	13	15	24

* Inklusive Tornberget, november månads befolkning.

RISK

Ränterisk

Kommunens ränterisk ökade i och med att den långfristiga låneskulden ökade från 1 269 till 1 999 mnkr. Av ökningen på 730 mnkr har 150 mnkr vidareutlånats till Tornberget för att finansiera ny- och ombyggnation av verksamhetslokaler. 38,4 procent av de långfristiga lånen löper med rörlig ränta. Räntan har sjunkit under året och var per den 31 december 2015 1,63 procent. 1,0 procentens ränteförändring på de rörliga lånen motsvarar cirka 7,7 mnkr.

Likviditet

Vid årsskiftet uppgick kommunens likvida medel till 638,1 mnkr vilket är en likviditetsökning med 360,9 mnkr jämfört med 2014 års bokslut. Totalt över året uppfylldes likviditetskravet som ställs i kommunens finanspolicy.

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga handlingsberedskap. Kommunens kassalikviditet är god och ökade till 130,2 procent 2015 jämfört med 80,2 procent 2014. Inom den kommunala sektorn räknas normalt att en nivå över

75,0 procent tryggar den kortsiktiga betalningsberedskapen. Genomsnittet i Stockholms län 2014 var 114,6 procent (Källa: Kolada).

Pensionsförpliktelser

Från och med 1998 redovisas kommunens pensionsförpliktelser enligt den så kallade blandmodellen, vilket innebär att den större delen tas upp som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen. Denna del av pensionsförpliktelserna är viktig att beakta ur risksynpunkt eftersom kommande årliga pensionsutbetalningar ska finansieras. Pensionsskulden har beräknats av KPA i samband med bokslutet.

Kommunens totala pensionsförpliktelser, inklusive särskild löneskatt på 24,26 procent, uppgick år 2015 till 1 822,8 mnkr (1 860,0 mnkr år 2014). Förpliktelser för pensionsförmåner som intjänades fram till och med 1997 redovisas som en ansvarsförbindelse och uppgår till 1 474,0 mnkr (1 533,0 mnkr år 2014).

	2014	2015	2016	2017	2018
Ansvarsförbindelser (mnkr)	1 533	1 474	1 423	1 397	1 384
Pensionsskuld (mnkr)	327	349	352	371	417
Total pensionsförpliktelse	1 860	1 823	1 775	1 768	1 801

Pensionsutveckling inklusive löneskatt från 2014 samt prognos 2016–2018.

Under rubriken Avsättningar i balansräkningen redovisas det åtagande som avser pensioner intjänade på lönedelar över 7,5 prisbasbelopp samt garanti- och visstidspension. Denna del uppgår till 348,8 mnkr och ökade med 21,3 mnkr jämfört med 2014, främst beroende på ny intjänad pension.

Den individuella pensionsandelen, som enligt pensionsavtalet ger medarbetaren rätt att själv placera en del av pensionsavgiften, uppgick till 90,7 mnkr inklusive löneskatt.

Utöver årets intjänade pensioner finns pensionskostnader som intjänats tidigare. De totala pensionskostnaderna 2015 var 202,0 mnkr, vilket är en ökning med 5,0 mnkr jämfört med 2014. Den beräknade pensionskostnaden 2016–2017 är på samma nivå som 2015. 2018 beräknas pensionskostnaderna öka mer.

Kommunens totala pensionskostnad motsvarar cirka 5,2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

	2014	2015	2016	2017	2018
Pensionskostnad	197	202	196	207	244

Pensionsutveckling inklusive löneskatt från 2014 samt prognos 2016–2018.

Borgensåtaganden

Kommunens utnyttjade borgensåtaganden uppgick totalt till 644,3 mnkr, vilket var en minskning med 38,9 mnkr jämfört med 2014.

Kommunens borgensåtaganden gentemot bostadsrättsföreningar uppgick till 456,4 mnkr, vilket var en minskning med 53,1 mnkr jämfört med föregående år. Av beloppet fördelar sig 232,0 mnkr för sex HSB-föreningar och 224,4 mnkr för fem Riksbyggen-föreningar. Kommunen förutspår med rådande ränteläge en fortsatt positiv utveckling för dessa bostadsrättsföreningar och bedömer riskerna som relativt små.

För övriga borgensåtaganden bedöms riskerna som små.

Skatteintäkter

Skatter och generella statsbidrag ökade med 4,3 procentenheter jämfört med föregående år. Ökningen av skatteintäkterna beror främst på den ekonomiska utvecklingen i Sverige och utvecklingen av antalet arbetade timmar men också på fler invånare i kommunen.

Skatteintäkter är den intäktspost som påverkar utvecklingen av kommunens ekonomi mest. Den senaste prognosen för 2016 visar att intäktsökningen blir 5,9 procent. Prognosen från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) visar på att ökningstakten blir lägre 2017 (3,7 procent) för att sedan öka blygsamt 2018 (3,9 procent) och därefter åter minska något 2019 (3,7 procent).

Nya prognoser presenteras löpande och det är viktigt att kunna anpassa kostnadsökningar till eventuellt förändrade skatteintäkter.

KONTROLL

Budgetföljsamhet

Följsamheten mätt i procentuell avvikelse mot budget har under 2015 varit på liknande nivå som 2014. Avvikelsen 2015 var dock negativ, till skillnad från 2014 när den var positiv. Nämnernas och styrelsernas sammanlagda resultat exklusive kommunfullmäktiges reserv var ett underskott på 18,4 mnkr, vilket motsvarade 0,5 procent i avvikelse från en total nettobudget för året på 3 811,9 mnkr. Inklusive fullmäktiges reserv (20,3 mnkr) var den sammanlagda budgetavvikelsen ett överskott på 1,9 mnkr, motsvarande 0,1 % i förhållande till budget.

Budgetavvikelse					
Nämnd/styrelse	Resultat jämfört med budget (mnkr)				Avvikelsens andel av budget (%)*
	2013	2014	2015	2015	
Kommunstyrelsen	3,9	3,9	13,3	6,8	
Grund- och förskolenämnden	6,0	-10,6	0,2	0,0	
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	6,4	12,9	9,0	2,4	
Kultur- och fritidsnämnden	4,8	1,1	2,9	1,6	
Socialnämnden	8,1	7,5	1,5	0,2	
Stadsbyggnadsnämnden	10,3	15,5	4,2	3,3	
Valnämnd, revision	0,4	1,3	2,5		
Äldrenämnden	-9,9	-17,0	-52,0	-8,4	
Totalt	30,6	15,9	-18,4	-0,5	

*Avvikelsens andel av budget i procent visas inte för nämnder eller styrelser med en total budget för året som understiger 5,0 mnkr.

Prognossäkerhet

Prognossäkerheten är ett mått som visar hur ekonomistyrningen i kommunen bidrar till en god ekonomisk hushållning. En god prognossäkerhet innebär att kommunen har lättare att korrigera eventuella avvikelser på kort sikt.

Nämndernas prognoser under året utgår alltid från den budget som kommunfullmäktige senast beslutat. Fullmäktige kan besluta om en justerad budget under året. I samband med beslut om en justerad budget förändras även prognosen för berörda nämnder. Detta kan vara en orsak till att prognoserna förändras mellan avstämningspunkterna och att skillnaden kan vara stor mellan bokslut och tidigare prognoser i samband med delårsbokslut.

Nämndernas prognostiserade budgetavvikelser vid delårsuppföljningar och bokslut samt bokslutets avvikelse mot den senast beslutade budgeten för året, exklusive fullmäktiges reserv, framgår nedan.

Skillnaden mellan prognosen vid delårsuppföljning per april och årets resultat var 6,6 mnkr. Förklaringen till avvikelsen mellan årets första prognos och årets resultat är bland annat att kommunfullmäktige reviderade budget för nämnder och styrelser under årets sista åtta månader med 10,9 mnkr. Med hänsyn tagen till kommunfullmäktiges beslut om budgetjusteringar mellan maj och december, avviker prognosen i delårsuppföljning ett från årets resultat med 4,3 mnkr, vilket är att betrakta som en mycket god prognossäkerhet.

Prognossäkerhet (mnkr)			
Nämnd/styrelse	Prognos per	Prognos per	Resultat
	15-04-30	15-08-31	
Kommunstyrelsen	0,0	5,0	13,3
Grund- och förskolenämnden	0,0	-4,0	0,2
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	4,0	7,0	9,0
Kultur- och fritidsnämnden	1,0	1,0	2,9
Socialnämnden	0,0	0,0	1,5
Stadsbyggnadsnämnden	0,0	0,0	4,2
Valnämnd, överförmyndare, revision	2,0	2,0	2,5
Äldrenämnden	-32,0	-56,5	-52,0
Totalt	-25,0	-45,5	-18,4

Kommunstyrelsen fick en utökad budget med sammanlagt 3,9 mnkr 2015-04 och 2015-05. Den största posten var resultatöverföring från 2014.

Grund- och förskolenämnden fick en minskad budget med -5,6 mnkr, främst med anledning av resultatöverföring från föregående år, 2015-05.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden fick en ökad budget med sammanlagt 6,6 mnkr 2015-04 och 2015-05, främst med anledning av resultatöverföring från 2014.

Socialnämndens budget ökades med sammanlagt 7,3 mnkr 2015-05, varav den största budgetjusteringen var resultatöverföring från 2014.

Stadsbyggnadsnämndens budget utökades med 11,7 mnkr 2015-05 med anledning av resultatöverföring från 2014.

Äldrenämndens budget minskades med 14,6 mnkr 2015-05 på grund av resultatöverföring från 2014.

Revisionens budget utökades i samband med resultatöverföring från 2014 med 0,5 mnkr 2015-05.

Sammanlagt utökades kommunens fördelade budget 2015 med 10,9 mnkr netto mellan 2015-03 och 2015-05.

Sammanställning koncernen

KOMMUNKONCERNENS BOLAG OCH KOMMUNALFÖRBUND

✧ Haninge kommun Holding AB

Bolaget bildades i september 2003. Syftet är att bolaget ska verka som kommunens samlade bolagsägare i en äkta koncern. Ett särskilt syfte är att äga och förvalta aktierna i Haninge Bostäder AB och Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge. Bolaget ska genom en aktiv ägarstyrning säkerställa att de ägardirektiv som kommunfullmäktige beslutar för ägda och förvaltade kommunala bolag efterföljs.

Årets verksamhet

Bolaget har följt verksamheten i dotterbolagen genom att styrelsen löpande tagit del av ekonomiska rapporter och aktuella verksamhetsrapporter. Kommunfullmäktiges ägardirektiv till bolagen har också löpande stämts av.

Bolaget svarar för finansieringen av de fastigheter som Haninge Bostäder förvärvade från Venantius AB 2003.

Kommundirektör Bengt Svenander har varit verkställande direktör under 2015.

Ekonomiskt resultat

Årets resultat efter finansiella poster visar på ett underskott på 1,6 miljoner kronor (mnkr). Underskottet täcks av ett koncernbidrag från Haninge Bostäder.

✧ Haninge Bostäder AB

Haninge Bostäder AB äger och förvaltar fastigheter i de flesta kommundelar inom Haninge kommun. Företagets fastighetsbestånd vid årets slut omfattar 35 registerfastigheter. Cirka 92 procent av den totala uthyrningsbara ytan utgörs av bostäder.

Årets verksamhet

En omfattande renovering av garaget på Örnens väg inleddes under hösten och beräknas pågå fram till sommaren 2016. Under året har bolaget lagt stort fokus på att skapa nya hyreslägenheter i kommunen. Bolaget har bl a beställt flera planändringar för att kunna förtäta på egen mark samt projekterat och upphandlat 229 nya lägenheter i Jordbro

Konkurrensverket stämde under 2013 bolaget på 10 mnkr för påstådd felaktig upphandling utan tillämpning av LOU. Bolaget bestred stämningen. Bolaget förlorade under sommaren i Kammarrätten, som dock sänkte upphandlingsskadeavgiften till 9 mnkr, och har därefter ansökt om prövningstillstånd till Högsta Förvaltningsdomstolen. Prövningstillstånd har ännu inte meddelats. Avsättning är gjort i bokslutet med 9 mnkr.

Ekonomiskt resultat

Årets resultat efter finansiella poster uppgick till 24,5 mnkr jämfört med 30,4 mnkr 2014. Bolagets soliditet uppgick till 33,1 procent (33,9 procent). Enligt ägardirektiven ska soliditeten långsiktigt uppgå till 25,0 procent.

Framtida utveckling

Den stabila marknaden för hyresrätter förväntas kvarstå. Bolaget har förstärkts med en projektledare för att mer aktivt kunna fokusera på planärenden för nybyggnad och förtätning av egna bestånd.

✧ Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge

Bolagets verksamhet omfattar ägande och förvaltning av fastigheter för kommunala ändamål. Syftet är att bedriva en effektiv och serviceinriktad fastighetsförvaltning som tillgodoser kommunens behov av ändamålsenliga lokaler.

Årets verksamhet

Under 2015 slutfördes upprustningen av förskolan Fredsduvan samt Lyckeby skolans huvudbyggnad och gymnastikbyggnad. Ett nytt yrkesgymnasium uppförs intill Fredrika Bremergymnasiet.

Skatteverket har under året beslutat att inte medge avdragsrätt för de räntor som betalats till Haninge kommun from den 11 mars 2014. Det medför att årets resultat belastas med 10 mnkr för skatt avseende 2014 års verksamhet samt 13 mnkr extra skatt avseende 2015.

Ekonomiskt resultat

Tornbergets resultat efter finansiella poster uppgår till 19,7 (13,3) mnkr. Soliditeten uppgår till 2,2 procent (2,7 procent).

Framtida utveckling

Stockholmsregionen och Haninge kommun expanderar. Kommunen planerar bland annat för fortsatt utveckling av Vega. Även byggandet av bostäder i Västerhaninge och förtätning i Handen medför nya behov av allmänna lokaler för till exempel barnomsorg.

Fastighetsbeståndet består till stor del av byggnader som uppförts under 1960-, 1970- och 1980-talen. Det gör att många byggnader behöver rustas upp inom en snar framtid. I vissa fall kan det bli mer lönsamt att ersätta befintliga byggnader med nya. Ökade energipriser gör också att behovet av investeringar i energibesparande syfte kommer att öka.

✧ SRV återvinning AB

Koncernen består av moderbolaget SRV återvinning AB samt det vilande dotterbolaget Ecoferm AB. Moderbolaget som är verksamt på Södertörn har sitt säte i Huddinge och ägs gemensamt av Huddinge, Haninge, Botkyrka, Salems och Nynäshamns kommuner. Haninges ägarandel är 31,5 procent. SRV har uppdraget att svara för insamling och behandling av hushållsavfall i ägarkommunerna.

Årets verksamhet

SRV har fortsatt att lansera tjänsten att källsortera matavfall. Bolagets mål är att 70 procent av alla hushåll skall sortera ut sitt matavfall år 2020. Under 2014-2015 har tjänsten även erbjudits till flerbostadshus i ägarkommunerna.

I början av året drabbades bolagets kross av en större brand vilket ledde till att krossen totalförstördes och all krossning nu sker via entreprenör.

Under 2015 har mängden verksamhetsavfall från företag och grovavfall från kommuninvånarna ökat kraftigt. I kombination med avsättningsproblem hos värmeverken har detta medfört stora avfallshögar och lång lagringstid som har lett till ett flertal bränder under hösten.

Ekonomiskt resultat

Resultatet efter finansiella poster visar en vinst på 15,0 mnkr att jämföra med en vinst på 9,5 mnkr 2014. Soliditeten uppgick till 28,1 procent (30,8 procent).

Framtida utveckling

Regeringen har tillsatt en utredning kring kommunernas övertagande av ansvaret för förpackningsinsamlingen. Utredningen ska presenteras under våren 2016. Den kommande förändringen innebär att kommunerna kommer att åläggas att även samla in förpackningar och förväntas träda i kraft först 2019. Inom hela SRV är nu ett arbete initierat som syftar till att öka fokus och styra mot en ökad materialåtervinning inom hela verksamheten.

✧ **Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund**

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund (SMOHF) bildades 2008 av kommunerna Haninge, Nynäshamn och Tyresö. Förbundets uppdrag är att bedriva den prövning och tillsyn som kommunerna är skyldiga att utföra enligt miljöbalken, livsmedelslagen och angränsande lagar, förordningar och föreskrifter. Målet med tillsynen är att de verksamheter som bedrivs inom kommunerna inte ska ha negativ inverkan på miljö och hälsa.

Förbundet har också som uppgift att erbjuda kompetens till kommunernas frivilliga miljöarbete, lämna stöd till fysisk planering och bygglövsverksamhet, besvara remisser och delta i medlemmarnas krisberedskap.

Ekonomiskt resultat

Årets resultat uppgår till minus 1,7 mnkr vilket är 0,2 mnkr sämre än budgeterat resultat om minus 1,5 mnkr.

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING OCH ANALYS

Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en sammanfattande bild av koncernens ekonomiska ställning och åtaganden. I Haninges koncern ingår aktiebolag i vilka kommunen har ett bestämmande eller väsentligt inflytande, vilket definieras som lägst 20 procent av aktiernas röstvärde.

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Detta innebär att endast ägda andelar av tillgångar och skulder respektive intäkter och kostnader räknas med.

Koncernrapporterna, resultat- och balansräkning samt finansieringsanalys har upprättats enligt lagen om kommunal redovisning. Interna transaktioner mellan de olika enheterna har i allt väsentligt eliminerats. Det ingående värdet på obeskattade reserver hänförs till eget kapital och latent skatt.

Kommunkoncernen

Nedanstående bolag ägs helt eller delvis av Haninge kommun. Södertörns Brandförsvarsförbund ägs med 16,72 procent och ingår därför inte i den sammanställda redovisningen.

Haninge kommun Holding AB	100,0 %
Haninge Bostäder AB (dotterbolag till Haninge kommun Holding AB)	100,0 %
Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge (dotterbolag till Haninge kommun Holding AB)	100,0 %
Kommunala Lokaler i Haninge AB (dotterbolag till Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge)	100,0 %
SRV återvinning AB inkl Ecoferm AB	31,5 %
Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund	52,5 %

Ekonomiskt resultat

Kommunkoncernen visar ett positivt resultat för år 2015 på 88,3 mnkr (111,5). Haninge kommun redovisar en vinst på 77,8 mnkr (74,7).

Kapacitet

Det egna kapitalet i koncernen är vid 2015 års slut 1 744,1 mnkr vilket är en ökning från 2014 med 89 mnkr.

Soliditeten för 2015 var 27,3 procent vilket är något lägre än föregående år då den var 30,1 procent. Likvida medel har under året ökat med 397,5 mnkr till 693,2 mnkr.

En jämförelse mot senaste tillgängliga sammanställning från SCB avseende koncernens soliditet från 2013, visar att Haninge ligger lägre än riksgenomsnittet på 41 procent.

KOMMUNALA UPDRAGSFÖRETAG

Ett uppdragsföretag definieras som en annan juridisk person till vilken kommunen med stöd av kommunallagen överlämnat en kommunal angelägenhet och där inflytandet är mindre än betydande.

Haninge kommun omfattas av rapportskyldigheten till Utvärderingsregistret hos Statistiska centralbyrån (SCB).

Framtid

EKOLOGISK HÅLLBARHET

Byggandet av ett ekologiskt hållbart samhälle är en avgörande framtidsfråga. Konkreta åtgärder som samordning av kommunens varutransporter och information och kunskapsspridning om biologisk mångfald utvecklas vidare. Kommunens framtida utmaning ligger i att minska koldioxidutsläppen, framför allt från transporter.

Sjöar och vattendrag behöver bli renare. Två av Haninges ytvattenförekomster har i dag god ekologisk och kemisk status enligt EU:s vattendirektiv, dessa förekomster delas med Tyresö och Huddinge. För att komma närmare målet arbetar kommunen bland annat med utbyggnaden av vatten- och avloppsnetet, samt med inspektion av enskilda avlopp i skärgården.

Andelen ekologisk mat som serveras i kommunens verksamheter har fortsatt att öka och målsättningen är att den ska öka ytterligare. För att förbättra andelen ekologiska inköp måste fler beställare bli bättre på att välja upphandlad ekoprodukt. E-handeln som installeras under 2016 kommer att bli ett hjälpmedel i detta arbete.

SOCIAL HÅLLBARHET

Framtida utmaningar är att klara av utbyggnaden av förskolan i Haninge kommun. För att möta det växande behovet behöver cirka 20 förskolor etableras under en 10 års period. Fler lärare kommer att rekryteras genom Lågstadiesatsningen och stort fokus kommer läggas på läsa, skriva och räkna. Kompetensförsörjning inom flera lärarkategorier kommer vara en utmaning och arbetet med rekryteringsplanen utgör ett viktigt område.

Efter flera år av minskande årskullar i gymnasieåldern kommer nu elevantalet i gymnasieskolan att öka så långt man kan prognostisera. Till år 2020 beräknar Kommunförbundet i Stockholms län att det kommer att saknas 6 000 gymnasieplatser i länet, främst på högskoleförberedande program. Förberedelser för att möta det ökande elevantalet behöver göras.

Under senare delen av år 2015 har tillströmningen av nyanlända ökat markant. Det medför ett ökat behov av platser på språkintrouktion och SFI (Svenska För Invandrare). Utbildning som leder till arbete är en förutsättning för lyckad integration av nyanlända. Det finns behov av att utveckla nya snabba utbildningsvägar i samarbete med branscherna så att en matchning kan göras mellan utbildningsinsatser, behov av arbetskraft och erforderlig kunskapsnivå för anställning.

Den stora ökningen av mottagande av flyktingar ställer krav på socialtjänstens verksamheter, skola och överförmyndarnämnden. Utmaningar nu och framöver är att ordna ett bra och strukturerat mottagande.

Volymökningen inom funktionshinderområdet förväntas fortsätta. Detta ställer krav på fler boendeplatser i särskilda boenden och boendestöd.

Antalet personer som är 65 år och äldre ökar. Omsorgerna om äldre ska inriktas på att den äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Äldre har rätt till inflytande över när och hur insatser ska ges. Valfärdsteknologin gör stora framsteg för en bättre äldreomsorg. Nuvarande och kommande kunder kommer att kunna ta del av hjälpmedel och tekniska innovationer som bidrar till ökad självständighet, trygghet, säkerhet och ökat inflytande.

EKONOMISK HÅLLBARHET

Hela Stockholmsregionen växer kraftigt och är en av de snabbast växande regionerna i Europa. Tillväxten sker i den centrala regionkärnan, Stockholm, och i åtta regionala stadskärnor. Haninge är en av dessa åtta stadskärnor. Arbetet med att förnya centrumkärnan genom bland annat Haningeterrassen är viktigt för att möta utvecklingen. Att skapa en sammanhängande helhet ger förutsättningar för en modern stadsmiljö med bostäder, arbetsplatser, kultur och service som ett centrum för östra Södertörn.

Under året har en kraftig ökning av antalet färdigställda bostäder skett. Dessa har tillkommit bland annat i centrala Handen, i den nya stadsdelen Vega och i andra kommundelar. En utmaning i framtiden är att inte enbart bygga det antal bostäder som behövs för att tillgodose efterfrågan utan att också skapa hållbara livsmiljöer där människor vill bo. Haninges befolkning kommer under 2016 att passera 84 000 invånare. Den senaste befolkningsprognosen fram till år 2030 är att befolkningen förväntas öka med minst 30 000 personer.

Kostnadstrycket i kommunerna ökar i framtiden och det gäller även Haninge. Främst är det befolkningsförändringar i form av fler äldre i omsorgen och fler barn i skolorna som ligger bakom det ökade kostnadstrycket. Det som tillkommit är en stor invandring, som påverkar många verksamheter inom kommunerna. En relativt stor del av de nyanlända är i yrkesverksam ålder vilket på sikt har en positiv inverkan på möjligheterna att finansiera välfärden, genom att försörjningskvoten förbättras. Om nyanländas etablering på arbetsmarknaden lyckas väl, förbättras förutsättningarna för den långsiktiga finansieringen av välfärden.

Haninge kommuns resultat har de senaste åren varit goda. Resultatet för 2015 var 77,8 miljoner kronor (mnkr) vilket motsvarar 2 procent. För att inte resultatet ska försämrats kommande år, måste intäkterna öka. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) räknar med att landets kommuner i snitt behöver höja skattesatsen med två kronor fram till år 2019. Haninge har beslutat att sänka skattesatsen 10 öre 2016.

PENDELTÅGSTATIONEN VEGA

En helt ny pendeltågsstation är på väg att byggas i i den nya stadsdelen Vega. Stationen ska bli klar 2019 och då kommer cirka 4 200 människor att kliva på tåget här och cirka 23 000 personer kommer att passera i båda riktningarna. Vega station blir den sjunde pendeltågsstationen i Haninge.

Kommunstyrelsen

Ansvarsområde

Kommunstyrelsen ansvarar för att på kommunfullmäktiges uppdrag planera, leda, samordna och följa upp den verksamhet som kommunfullmäktige beslutat om.

Kommunstyrelsen har ansvar för kommunens långsiktigt hållbara utveckling och för övergripande ekonomi- och personalfrågor.

Förvaltningschef:
Bengt Svenander

Meeri Wasberg (S)
Ordförande

VIKTIGA HÄNDELSER

Den nya pendeltågsstationen i Vega har börjat byggas. Den ska bli klar 2019 och blir den sjunde stationen i Haninge.

En ny översiktsplan ställdes ut på samråd under sommaren. Planen ska ge överblick av mark- och vattenanvändningen i hela kommunen och fokus på utbyggnaden av stadskärnan.

Ett utvecklingsprogram för Brandbergen ställdes ut för samråd. Programmet beskriver kommunens och boendes gemensamma och övergripande bild för hur Brandbergen bör utvecklas i framtiden.

Samordnad varudistribution startade under året och Haninge var först ut på Södertörn tillsammans med Huddinge, Tyresö och Nynäshamn. Målet är att halvera utsläppen av koldioxid till 2017.

Första spadtaget för 180 nya ungdomsbostäder i Handen togs när första modulen kom på plats. De första lägenheterna blev inflyttningsklara vid årsskiftet.

Markarbeten inklusive trafikomläggningar på Rudsjöterrassen/Gamla Nynäsvägen har genomförts som ett led i bygget av Haningeterrassen. Samtidigt påbörjades arbetet med gång- och cykelbron vid Poseidons torg.

De första kommunala tomtorna i arbetsplatsområdet Albyberg såldes.

MÅLUPPFYLLELSE

Ekologisk hållbarhet

✧ *Så har styrelsen bidragit till att nå målen:*

Samordningen av varudistributionen startade i april. Samordningen kommer att bidra till minskade utsläpp från kommunens leverantörer. Ytterligare en åtgärd för att minska utsläppen är den satsning på laddstolpar för el-bilar som kommunen har påbörjat arbete med.

Vattenplanen har prioriterats och fler aktiviteter har genomförts jämfört med förra året. Bland annat har flera olika fiskarter satts ut i ett flertal vattendrag och öppet hav.

Andelen ekologiska inköp blev 33 procent. För att förbättra andelen ekologiska inköp måste fler beställare bli bättre på att välja upphandlad ekoprodukt.

Social hållbarhet

✧ *Så här har styrelsen bidragit till att nå målen:*

Haninge ska utveckla en attraktiv stadskärna. Under året har handelsindex förbättrats och Haninges roll som regionalt centrum förstärkts. Barn och unga ses som en resurs i beslutsfattande. Genom Speak App, som har lanserats för cirka 2 500 högstadieelever under året, har synpunkter och förslag hämtats in vid arbetet med kommunens nya översiktsplan och vid en trygghetsundersökning.

Resultaten från medborgarundersökningens trygghetsfrågor har inte förbättrats.

Medborgardialoger har genomförts i Brandbergen och i Jordbro. Under 2015 fick kommunen 135 e-förslag. Om ett e-förslag får mer än 25 gilla markeringar tas det upp till diskussion i berörd nämnd. Den som är folkbokförd i kommunen kan lämna ett medborgarförslag. 13 medborgarförslag inkom till kommunstyrelsen under 2015.

Kommunen lanserade en ny hemsida under hösten. Haninges hemsida hamnade på fjärde plats i SKLs undersökning av kommunernas webbplatser.

Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så har styrelsen bidragit till att nå målen:*

Förvaltningen har prioriterat att öka avtalstrohet, resultat blev 97 procent. Ett nytt inköpssystem som införs 2016 innebär att rutiner stramas upp och risken för felaktiga inköp minskar.

Kommunstyrelsen har upphandlat ledarutvecklingsinsatser för chefer och utbildningar ska genomföras 2016. Index hållbart medarbetarengagemang har förbättrats något för kommunen som helhet, men försämrats något för kommunstyrelseförvaltningen.

Kommunstyrelsen verkar för nya företagsetableringar och har prioriterat verksamhetsmark för att nya och befintliga företag ska kunna utvecklas.

Haninges befolkning ökade med 1 459 personer under året.

Inflyttning har skett i 641 nybyggda bostäder, ej inräknat egenbyggda småhus och äldreboenden.

Verksamhet: Nyckeltal	2014	2015
Antal besök på Haninges webbplats	1 843 149	1 677 792
Antal leverantörer som skickar e-faktura	351	437
Antal förvärvsarbete i kommunen	26 881	27 199
Nya företag per 1000 invånare	7,1	7,1
Nöjdhetsindex, företagare	66	69

Tabellen visar förbättrade nyckeltal 2015 inom flera olika områden, bland annat har antal leverantörer som skickar faktura elektroniskt istället för med posten ökat med 24 procent. Även antal färdigställda bostäder har ökat kraftigt under 2015. Antal besök på webbplatsen har minskat något, men antal sidvisningar på webbplatsen var 4 582 000, vilket innebär att varje besökare tittade på flera sidor på hemsidan.

INTERN KONTROLL

Kommunstyrelseförvaltningen har börjat med att informationsklassificera verksamhetssystem. Beroende på klassificering av information ställs olika krav på reservplaner. Varje verksamhet ansvarar själva för att ta fram reservplaner för eventuella avbrott.

Rapportering av utförda direktupphandlingar fungerar inte. En informationsinsats kommer att genomföras av kommunstyrelseförvaltningens upphandlingsenhet för att verksamheterna bättre ska följa de rutiner som finns.

Rutin för signering av utanordningslistor har kontrollerats. Resultatet är lägre i november än i maj. Löneenheten inom kommunstyrelseförvaltningen har påbörjat åtgärder för att informera, förenkla och förtydliga rutinerna.

Rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet finns i förvaltningen. Alla ansvariga chefer har inte fått utbildning och skrivit under blankett om arbetsmiljöansvar ännu.

De inköp med företagskort som har granskats avser till stor del personalrepresentation. Riktlinjen för företagskort följs i högre omfattning än tidigare.

Kunskapen om policy mot mutor är relativt god. Ett arbete avseende en policy om oegentligheter har påbörjats som ska utmynna i styrdokument för oegentligheter inklusive mutor och vänskapskorruption.

Det finns en rutin för kompetensbaserad anställning. Rutinen är inte känd av alla chefer. Mallarna för styrdokument används men passar inte för alla styrdokument. En översyn av mallarna ska göras.

EKONOMI

Kommunstyrelsen redovisar ett överskott jämfört med budget på 13,3 miljoner kronor (mnkr).

Förtroendemannaorganisationen har ett underskott på 1,6 mnkr. Antalet politiska uppdrag och tjänster utökades inför 2015. Budgeten utökades inför budgetåret men kostnaderna har ökat mer än beräknat.

Nettokostnaden för kommunstyrelseförvaltningens verksamheter är 13,1 mnkr lägre än budget. Överskottet på kommundirektören beror främst på att förvaltningens reserv inte har tagits i anspråk samt att avsatta medel för hållbarhetsbered-

ningen inte tagits i anspråk. Samhällsutvecklingsavdelningen redovisar ett större överskott som beror på exploateringsvinster på sammanlagt 11,6 mnkr. Det är ca 5,7 mnkr högre än vad som är budgeterat.

Personalavdelningen redovisar ett överskott på 0,8 mnkr. Det är främst löneenheten som visar överskott då kostnader för införande av nytt lönesystem till stor del kommer först 2016. IT-kostnaderna, som tidigare år visat stora underskott, är nu i princip i balans. Inom ekonomiavdelningen redovisas ett överskott på 1,7 mnkr vilket till stor del beror på lokalförsörjningsenheten. I lokalbanken har en del tomställda lokaler använts som evakueringslokaler vid ombyggnationer och på så sätt minskas kostnaderna. Vakanser inom enheten har också bidragit till överskottet. Serviceavdelningen visar ett överskott på nästan 0,5 mnkr.

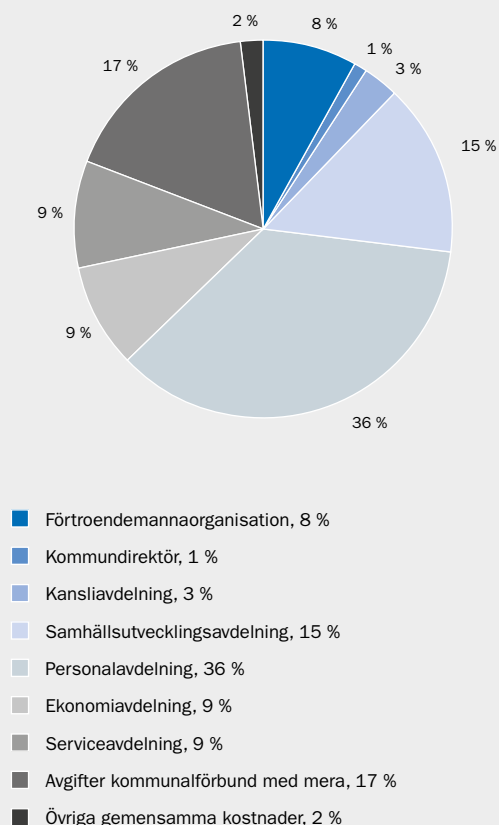
De kommundemensamma kostnaderna visar ett överskott på 1,8 mnkr. Överskottet beror främst på att inga större försäkringskostnader har inträffat.

Ekonomi (mnkr)

	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Verksamhetens intäkter	640,7	640,9	675,6
Verksamhetens kostnader	825,6	836,6	858,0
Nettokostnad*	184,9	195,7	182,4
Resultat	3,9		13,3

*Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige.

Bruttokostnad, fördelad per verksamhet 2015

PERSONAL

Nya chefer har rekryterats utifrån kompetensbaserad rekrytering. Riktlinjerna används även i samband med arbetsprover och i introduktionen av nya chefer inom förvaltningen.

Verktyget Arbetsmiljöguiden och ett nytt skade- och incidentrapporteringsystem har införts under 2015. Verktyget och systemet ger ökad struktur vid genomförande av systematiskt arbetsmiljöarbete, inrapportering av skador och incidenter. Det blir enklare att ta fram underlag för beslut om åtgärder som förhindrar ohälsa. Kunskap om arbetsmiljöarbetet finns tillgängligt för chefer och det leder till att arbetsmiljöfrågor hantteras lika inom förvaltningen.

Kommundirektören är från maj 2015 chef för kommunens samtliga förvaltningschefer. Haninge kommun vill uppna en gemensam kommunkultur med medborgarfokus. Förbättringsområden som ledning, styrning och uppföljning har identifierats. Andra områden som konstaterats som prioriterade är kommunikationsarbete inom Haninge kommun och med medborgare samt ökad samverkan mellan förvaltningarna.

Sjukfrånvaron för medarbetare inom kommunstyrelseförvaltningen är oförändrad jämfört med förra året. Fortsatt fokus på det systematiska arbetsmiljöarbetet och rehabiliteringsarbetet har bromsat en befard ökning. Sjukfrånvaron har minskat i åldersgruppen 20-29 år. Största ökningen jämfört med föregående år finns i åldersgruppen 50-65 år.

Sjukfrånvaro kan också delas upp i kort (2 till 14 dagar, och 15 till 59 dagar) och lång sjukfrånvaro (fler än 60 dagar). Den korta sjukfrånvaron har ökat i jämförelse med föregående år. Det finns risker för att korta sjukperioden övergår i längre frånvaro.

Antalet medarbetare med fyra sjuktillfällen eller fler har minskat 2015 jämfört med 2014 (19 jämfört med 22). Det kan också vara en orsak till att den totala sjukfrånvaron inte har ökat inom kommunstyrelseförvaltningen.

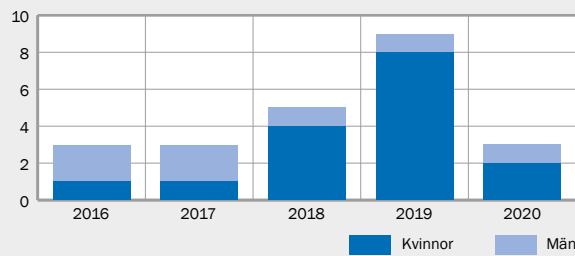
Personal	2014	2015
Antal anställda	198	212
Varav män	66	68
Varav kvinnor	132	144
Sjukfrånvaro i procent av överenskommen arbetstid, alla anställda	2,8	2,8
Sjukfrånvaro bland kvinnor (procent)	3,7	3,1
Sjukfrånvaro bland män (procent)	1,7	2,3
Långtidssjukfrånvaro (procent av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	41,8	31,5
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (procent)	7,5	2,0
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30-49 år (procent)	2,0	2,1
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (procent)	2,7	3,9

Gäller tillsvidareanställningar och vistidsanställningar med sysselsättningsgrad på minst 40 procent av heltid.

Förvaltningen har ett högre antal prognostiserade pensionsavgångar 2019. Redan 2017 sker pensionsavgångar i chefsledet.

Det som kommer att vara viktigt de närmaste åren är att vara en attraktiv arbetsgivare. Det kan vara att utforma nya uppdrag, visa karriärvägar och möjlighet till utveckling, samt syn-

Pensionsavgångar årligen fram till år 2020

liggöra vilka förmåner som erbjuds. Förvaltningen behöver också arbeta med kunskapsöverföring och förutse förändringar i omvärlden för att möta behoven av kompetens.

FRAMTIDEN

Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens långsiktigt hållbara utveckling.

Byggandet av ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle är en avgörande framtidsfråga. Konkreta åtgärder som samordning av kommunens varutransporter och information och kunskapsutveckling om biologisk mångfald ska utvecklas.

Haninge växer i snabb takt liksom hela Stockholmsregionen. En utmaning är att inte enbart bygga det antal bostäder som behövs för att tillgodose efterfrågan utan att också skapa hållbara livsmiljöer där människor vill bo. Utvecklingen av den regionala stadskärnan i Haninge är en prioriterad uppgift. Att skapa en sammanhängande helhet ger förutsättningar för en modern stadsmiljö med bostäder, arbetsplatser, kultur och service som ett centrum för östra Södertörn.

Att utveckla en gemensam kommunkultur med medborgarna i fokus kommer att vara viktigt. Kommunikationen med medborgarna kommer att förbättras genom att de digitala tjänsterna blir bättre och fler tjänster tillkommer.

Den snabba IT-utvecklingen ställer krav på förbättrad infrastruktur, informationssäkerhet och nya tjänster. Kraven på nya (e-)tjänster ställs av både medborgare, kunder och verksamheter inom kommunen. Detta ställer krav på att förvaltningen och kommunstyrelsen kan avväga mellan nyttan och ökade kostnader för IT.

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande ekonomi- och personalfrågor. Det nya beställningssystem, som införs i början av mars 2016, kommer på sikt att underlätta för förvaltningarna att göra rätt inköp till verksamheten och därmed får rätt pris och kvalitet utifrån de krav som ställs vid upphandlingarna. Utvecklingen av beslutstödssystemet fortsätter för att underlätta för chefer att planera och följa upp sin verksamhet, personal och ekonomi i ett och samma system.

Det finns fortsatta behov av att utveckla stöd till kommunens chefer genom att erbjuda individuell coaching, teamutveckling, ledningsstöd och stöd vid organisationsutveckling.

FLER FÖRSKOLOR

I många år har Haninge arbetat med strategier för att betona förskolans viktiga roll för barnens lärande och utvecklande. Det är en av anledningarna till att vi ligger så pass långt fram i utvecklingen. Dessutom arbetar förskolorna med inspiration från Reggio Emillas pedagogik. Reggio har valt Haninge som värd för sin kända utställning där vi ska visa upp förskolans verksamhet.

Grund- och förskolenämnden

Ansvarsområde

Grund- och förskolenämnden ansvarar för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem samt annan pedagogisk verksamhet som bedrivs i stället för utbildning inom skolväsendet.

Förvaltningschef:
Mats Öhlin

Maria Fägersten (S)
Ordförande

VIKTIGA HÄNDELSER

Alla kommunala förskolor arbetar med ett gemensamt projekt. Projektet heter "Att bygga drömvärlden" och handlar om hållbar utveckling ur olika perspektiv.

Arbetet med återbrukscentrumet Kremima har fördjupats. Förvaltningen har anställt en ateljérista som ska driva verksamheten vidare.

Ett nytt verksamhetssystem har införts i förskolorna för att förbättra information och kommunikation med vårdnadshavarna.

Den nya förskolan Gunnebo i Vega har startat under året. Förskolan har sex avdelningar och barngruppernas storlek har begränsats.

Nämnden har beviljats medel för Lågstadiesatsningen, ett statligt bidrag för att höja kvaliteten, som ska användas för att öka lärartätheten i grundskolans lägre årskurser.

Grundskolorna ska kunna ta emot nyanlända elever. Därför har elevernas kunskaper kartlagts och skolorna kan därefter anpassa mottagandet.

MÅLUPPFYLLELSE

Ekologisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Inom nämndens ansvarsområde är utsläppen av växthusgaser i

hög grad kopplade till transporter till och från skolan. Genom effektivt ruttplanering, så som samordning av skolskjutsar samt krav på miljöbränsle kommer transporterna att minska sina utsläpp.

Andelen ekologiska inköp har ökat ytterligare från 33 procent 2014 till 36 procent 2015.

Löpande dialog förs med Tornberget vid alla ny- och ombyggnationer där miljöbesparande åtgärder alltid lyfts in.

Social hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Samtliga barn i kommunal kö till förskolan har fått erbjudande om plats inom fyra månader.

Tillgången på förskolor i centrala Handen är relativt god. Söktrycket visar att förskolorna i centrala Handen är attraktiva. Förskolorna arbetar aktivt med ständiga förbättringar. Framgångsfaktorer är ett arbetssätt som gör barn och vårdnadshavare delaktiga samt en relativt hög andel högskoleutbildad personal.

Nöjdheten med grundskolorna i centrala Handen är 89 procent, vilket är 9 procentenheter högre än målvärdet för 2015. Grundskolorna marknadsför sig genom kunskaps- och värdegrundresultat samt genom ett tydligt arbete kring trygghet, studiero och elevinflytande.

Samtliga grundskolor tar kontinuerligt utan dröjsmål emot nya elever.

Arbetet med den nya Vikingaskolan har påbörjats.

Barn och elever i Haninge kommuns förskolor och grundskolor ska känna sig trygga och säkra i förskolan och skolan. Ingen ska behöva känna sig diskriminerad eller kränkt. Alla förskolor och grundskolor arbetar förebyggande för att motverka kränkande behandling och främja likabehandling.

På varje grundskola har rektor, pedagoger och elever tillsammans utarbetat en plan mot diskriminering och kränkande behandling för att skapa en trygg miljö. Alla förskolor och grundskolor har planer mot diskriminering och kränkande behandling utlagda på kommunens hemsida.

Förskolorna arbetar hela tiden aktivt med det systematiska kvalitetsarbetet i syfte att utveckla undervisningen. Grundskoleavdelningen har regelbundna kvalitets- och resultatdialoger med varje skola och har diskussioner om detta i rektorsgruppen.

Studieron är avgörande för att skapa en god lärmiljö för eleverna. I skolplaneenkäten 2015 besvarades frågan Mitt barn har arbetsro i förskolan med "stämmer helt och hållet" alternativt "stämmer ganska bra" av 75 procent av vårdnadshavarna. Målvärdet för 2015 var 79 procent, vilket innebar att målet inte kan ses som uppnått.

Skolplaneenkäten 2015 visar att upplevd studiero i grundskolan årskurs 5 och årskurs 8 minskat något och ligger två procentenheter under målvärdet 66 procent. Studiero uppnås genom tydliga lektionsstrukturer samt genom lärarens förmåga

att hantera störande moment i undervisningen. Lärare som behöver förbättra sin lektionsstruktur eller sin förmåga att hantera störande moment får stöd genom handledning och kompetensutveckling.

Trygghet, arbets- och studiero	2014	2015
Andel barn som upplever arbetsro i förskolan	–	75%
Trygghet förskola	91%	94%
Upplevd studiero grundskola åk 5 och 8	67%	64%
Trygghet grundskola åk 5 och 8	83%	88%

Varje elev i grundskolan har erbjudits hälsobesök, som är ett samtal för att följa upp varje elevs hälsa och ge eleven redskap för att ta ansvar för sin egen hälsoutveckling. Nästan alla elever har tackat ja till dessa samtal. En digital enkät har införts som fylls i av eleven innan besöket. Detta underlättar en systematisk uppföljning och möjliggör för eleven att påverka hälsobesökets innehåll.

Grundskolorna arbetar aktivt för att eleverna ska vara delaktiga i planering, genomförande och inte minst när det gäller former för redovisning. Samtliga grundskolor har klassråd och elevråd.

Meritvärdet för elever i årskurs 9 har ökat. Behörigheten till gymnasieskolan har däremot inte ökat. En förklaring är att många elever inte nådde målen i kärnämnen. Grundskolorna har under hösten identifierat elever som behöver stöd. Genom resultatuppföljning och lösningar utifrån elevens behov samt riktade insatser i ett tidigt skede för att öka läskvaliteten och höja kunskapsnivån i matematik kommer andelen behöriga elever att öka.

Det är svårt att rekrytera nya lärare med önskvärd kompetens och erfarenhet. Detta gör att en översyn behöver göras för att få kunskap om hur grundskolorna arbetar för att behålla de lärare som är anställda i kommunen.

Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Utbildningsförvaltningens avtalstrohet har minskat till 65 procent från 75 procent.

Samtliga budgetansvariga inom nämndens verksamheter har använt en checklista för att säkerställa att det ekonomiska resultatet stämmer som underlag för prognoser. I checklistan anges att resultatenheter med underskott ska redovisa orsak till detta och åtgärder för att få ekonomin i balans.

De utbildningsinsatser som påbörjades 2014 har fortsatt under hösten 2015 med en chefsutbildning kring arbete med psykosocial arbetsmiljö.

Arbetsmiljöverket granskade det systematiska arbetsmiljöarbetet 2013 och noterade då en del brister. En uppföljning har gjorts och Arbetsmiljöverket konstaterade att åtgärder har vidtagits för samtliga brister och kommer fortsättningsvis att följa hur skolläraernas arbetssituation utvecklas.

Förvaltningen ska stödja den utförare som ska ansöka om att bedriva fristående förskola eller pedagogisk omsorg. Förvaltningen har en tydlig rutin för hur ansökan ska gå till.

INTERN KONTROLL

Uppföljningen av internkontrollplanen visar att av förvaltningens chefer kände färre än hälften till kommunens policy mot mutor. En av tre chefer på förvaltningen bedömde att det fanns risk för att råka utföra mutförsök i tjänsten. Resultaten visar att information och utbildning om muta behöver förbättras.

Samtliga chefer har utbildats i systematiskt arbetsmiljöarbete.

Enligt delegationsordningen ska ärenden som delegeras anmälas till nämnden. Anmälan av delegationsbeslut har blivit bättre än förra året, men fortfarande finns en del brister kvar. I delegationsordningen har ärenden markerats om de ska anmälas och utbildning har erbjudits alla enheter.

EKONOMI

Grund- och förskolenämndens nettoutfall har under året uppgått till 1 517,7 mnkr, vilket motsvarar en positiv avvikelse mot budget med 0,2 mnkr (0,01 procent). I det resultatet ingår även ett underskott i elevpengssystemet med -0,5 mnkr.

Den centrala förvaltningen och nämnden redovisar ett samlat överskott med 15,1 mnkr, central stödavdelning redovisar ett överskott med 2,4 mnkr och modersmålsenheten ett överskott med 0,4 mnkr.

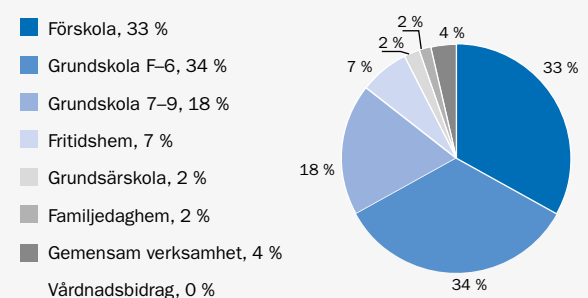
Förskolans resultatenheter redovisar ett underskott med -3,9 mnkr. Resultatenheterna inom grundskolans år F-6 redovisar ett underskott med -5,5 mnkr och resultatenheterna inom år F-9/7-9 redovisar ett samlat underskott med -7,8 mnkr.

Resultatenheterna har under året använt 1,7 mnkr av tidigare års överförda överskott. Under året har även 5,0 mnkr återbetalats av tidigare års ackumulerade underskott.

Ekonomi (mnkr)	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Verksamhetens intäkter	159,6	144,3	173
Verksamhetens kostnader	1 614,6	1 662,0	1 690,5
Nettokostnad*	1 455,0	1 517,7	1 517,5
Resultat	-10,6		0,2

* Budgeterade nettokostnader motsvarar ram enligt fullmäktige.

Bruttokostnad, fördelad per verksamhet 2015

PERSONAL

Nämnden har utifrån personalpolitiska programmets fem strategiområden valt att prioritera tre områden: chefs- och ledarskap, kompetensförsörjning samt ett meningsfullt och resultat-inriktat arbete med en god arbetsmiljö.

Utbildningsförvaltningen har under året fördjupat sitt samarbete mellan chefer på förvaltningen samt med chefer på andra förvaltningar. En effekt av detta är det samarbete som utvecklats tillsammans med kultur- och fritidsförvaltningen samt socialförvaltningen där uppdrag, åtaganden och aktiviteter samordnats. Dessa gemensamma aktiviteter kommer att förstärka det koncernövergripande samarbetet mellan chefer.

Förvaltningsledningen har formulerat tre prioriterade områden i förbättringsplanen för 2015; höjd kunskapsnivå och ökad likvärdighet, systematiskt kvalitetsarbete samt systematiskt arbetsmiljöarbete. Samtliga ledningsgrupper inom förvaltningen har under en strategidag arbetat med de utmaningar som finns inom de tre fokusområdena och formulerat detta i ett gemensamt dokument som ligger till grund för fortsatt arbete med förbättringsplanen. Förbättringsplanen är ett led i förvaltningens arbete med ledning och styrning av verksamheten, ökad medvetenhet om uppdraget och ökad motivation.

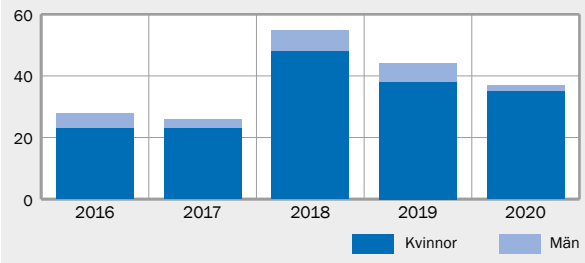
Analys av sjukfrånvaro

Personal	2014	2015
Antal anställda	2 093	2 065
Varav män	328	336
Varav kvinnor	1 765	1 729
Sjukfrånvaro i procent av överenskommen arbetstid, alla anställda	8,2	8,4
Sjukfrånvaro bland kvinnor (procent)	8,8	9,1
Sjukfrånvaro bland män (procent)	4,8	4,8
Långtidssjukfrånvaro (procent av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	59,4	53,3
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (procent)	7,5	6,8
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (procent)	9,3	8,9
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (procent)	6,9	8,3

Gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med sysselsättningsgrad på minst 40 procent av heltid.

Målet att sjukfrånvaron skulle vara lägre än 2014 har inte nåtts. Sjukfrånvaron i procent av överenskommen arbetstid har ökat något, med 0,2 procentenhet. Hela ökningen finns bland kvinnor. Långtidssjukfrånvaron har minskat. Sjukfrånvaron har minskat i alla åldersgrupper utom den äldsta.

Pensionsavgångar årligen fram till år 2020

FRAMTIDEN

Framtida utmaningar är att klara av utbyggandet av förskoleverksamheten i Haninge kommun. För att möta behovet behövs cirka 20 förskolor etableras under en 10 års period.

Det finns också en stor utmaning i att öka andelen förskollärare generellt i hela kommunen, men specifikt i vissa områden med lägre andel högutbildade invånare.

Grundskolorna kommer att fortsätta att lägga stort fokus på utvecklingsområdena höjd kunskapsnivå och ökad likvärdighet, systematiskt kvalitetsarbete och systematiskt arbetsmiljöarbete.

Fler lärare kommer att rekryteras genom Lågstadiesatsningen och stort fokus kommer läggas på att läsa, skriva och räkna.

Flera större ombyggnationer och renoveringar kommer att påbörjas, bland annat Vikingaskolans evakuering och nybyggnation. Grund- och förskolenämnden kommer att ta över fritidsverksamheten för 10-12 åringar, vilket kommer att utgöra en utökning av grundskolans organisation.

Kompetensförsörjning inom flera lärarkategorier kommer vara en utmaning och arbetet med rekryteringsplanen utgör ett viktigt område. Arbetet med att utveckla arbetet med grundskolornas bedömning kommer att utvecklas genom bland annat satsningar på förstäläraryppdrag.

Fokus för verksamheten kommer även framåt att handla om hållbar utveckling. Arbetet med återbrukscentret Kremima kommer att fördjupas. Målsättningen är att 2017 vara certifierat och i och med det få byta namn till Remida-center. Den interna kompetensutbildningen för förskollärare kommer att fortsätta och kompletteras med en intern utbildning som riktar sig till arbetslag.

NYA FREDRIK

Haninge nya yrkesgymnasium Fredrik är en toppmodern skola, färdig att tas i bruk efter sommaren. Byggnadsytan är 10 300 kvadratmeter i två plan och här finns verkstäder, teorisalar, administrativa lokaler och ett tillagningskök med matsal. Den nya skolan rymmer 600 elever och har en förbindelsegång med den intilliggande Fredrika Bremerskolan.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ansvarsområde

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar för gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna samt utbildning i svenska för invandrare.

Nämnden ansvarar också för kommunens uppföljningsansvar som innebär att kommunen är skyldig att hålla sig informerad om sysselsättningen hos ungdomar mellan 16 och 19 år som inte går i gymnasieskolan.

Förvaltningschef:
Mats Öhlin

Anders Nordlund (S)
Ordförande

VIKTIGA HÄNDELSER

Den nya skolbyggnaden för kommunens tekniska yrkesprogram är i det närmaste färdigställd. Förberedelser för flytten pågår.

Fredrika Bremerskolan och Fredrikgymnasiet har blivit utvalda som nya övningskolor för lärarutbildningen på Stockholms Universitet. Det medför ett kompetenstillskott till skolorna och till kommunen samt nya möjligheter till forskningsbaserade samarbetsprojekt.

Fredrika Bremerskolan har gått med underskott under 2015 och åtgärder ska vidtas för att få bättre ekonomi 2016. Fler elever ska beredas plats på skolan och alla vikariat kommer inte att besättas.

MÅLUPPFYLLELSE

Ekologisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Nya yrkesgymnasiet Fredrik kommer att vara energieffektivt i förhållande till gamla byggnaden, bland annat genom solfångare på taket och värmelager i marken.

Inom nämndens ansvarsområde är utsläppen av växthusgas i hög grad kopplade till transporter till och från skolan. Genom effektivt ruttplanering och krav på miljöbränsle kan transporterna minska sina utsläpp.

Andelen ekologiska inköp ligger kvar på samma nivå som tidigare och var även 2015 15 procent.

Inför ny- och ombyggnationer beaktas alltid möjligheterna till miljöbesparingar. Verksamheterna kan minska energiförbrukningen genom att medarbetare och elever ändrar det dagliga beteendet kring exempelvis belysning, datorer och torkskåp.

Social hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Alla skolor ska årligen upprätta en plan mot kränkande behandling - en likabehandlingsplan. Vid uppföljningen i november hade samtliga skolor upprättat aktuella planer.

Det finns ett färdigt instrument för elevhälsoarbetet som kan användas i det systematiska kvalitetsarbetet. Alla elever som erbjudits hälsobesök och kallats har inte kommit. Dessa hälsobesök är frivilliga och andelen besök har uppgått till 72 procent.

Gymnasieskolornas resultat har förbättrats. Andel elever med gymnasieexamen, andel elever med grundläggande behörighet och andel elever på nationellt program med gymnasieexamen inom 3 år ökade.

Haninge kommuns gymnasieskolor är fortsatt attraktiva. Trots minskade årskullar har gymnasier haft ett högt antal förstahandssökande. Ungdomsbarometern har visat att de främsta faktorerna som avgör gymnasieelevers skolval är bra utbildning, bra lärare och skolans profil och inriktning. Haninges bredd av gymnasieutbildningar och kvalitetsarbetet på kommunens gymnasieskolor är faktorer som bidrar till den positiva bild av skolan som förmedlas av framförallt de egna eleverna.

Antalet gymnasieelever kommer att öka kraftigt under överskådlig tid. Nämndordförandena i Södertörnssamarbetet har gett kommunernas gymnasiechefer i uppdrag att ta fram förslag på hur det framtida behovet av gymnasieplatser ska tillgodoseas och samordnas.

Navigatorcentrum ansvarar för att aktivera ungdomar som varken arbetar eller studerar. Under året har 91 ungdomar aktiverats genom Navigatorcentrums insatser (52 under 2014).

Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Samtliga budgetansvariga inom nämndens verksamheter har använt en checklista för att säkerställa att det ekonomiska resultatet stämmer som underlag för prognoser. Resultatenheter med underskott ska redovisa orsak till detta och föreslå åtgärder för att få ekonomin i balans.

Arbetsmiljöverket granskade det systematiska arbetsmiljöarbetet 2013 och noterade då en del brister. En uppföljning har gjorts och Arbetsmiljöverket konstaterade att åtgärder har vidtagits för samtliga brister och kommer fortsättningsvis att följa hur skollernarnas arbetssituation utvecklas.

Skollagen ställer krav på systematiskt kvalitetsarbete och nämnden har därför prioriterat detta. Skolinspektionen har

granskat kommunens systematiska kvalitetsarbete och rekommenderat kommunen att vidta olika åtgärder. Under 2015 har förvaltningen fastställt förbättringsplaner för hela förvaltningen, gymnasiet och för varje skola. Dessa planer har följts upp regelbundet i ledningsgrupper på olika nivåer.

Ung Företagssamhet (UF) är en pedagogisk modell i gymnasiet som ska ge eleverna kunskaper om etablering, marknadsföring och avveckling av egna företag. Antalet elever som har ingått i ett UF-företag har varierat mellan åren; 108 elever år 2015, 73 elever året innan och 118 elever för 2013. Det är läraren eller arbetslaget som avgör om undervisningen ska bedrivas inom ramen för UF eller inte. En orsak till att siffrorna varierar är att skolans planering inte stämmer med de tidsramar som sätts upp av UF.

INTERN KONTROLL

Uppföljningen av internkontrollplanen visar att nämnden står för nästan hälften av de manuella betalningarna av fakturor för inköp med företagskort. Detta är inte tillåtet enligt regelverket.

Av förvaltningens chefer kände färre än hälften till kommunens policy mot mutor. En av tre chefer på förvaltningen bedömde att det fanns risk för att råka utföra mutförsök i tjänsten.

Utbildningsförvaltningen har utbildat alla chefer i systematiskt arbetsmiljöarbete.

EKONOMI

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens resultat är 373,9 miljoner kronor (mnkr), vilket motsvarar ett överskott jämfört med budget på 9,0 mnkr.

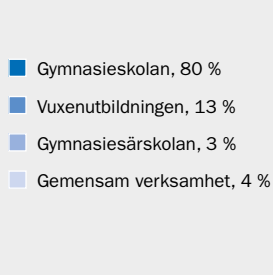
Ersättning till gymnasieskolor för elevers utbildning har kostat 287,7 mnkr och har varit nämndens största kostnads-post. Tillsammans med tilläggsbelopp, som också betalats ut till skolor, har det kostat 1,2 mnkr mer än budgeterat. Nämnden har även ansvarat för den anslagsfinansierade vuxenutbildningen, som under året har kostat 48,7 mnkr. Det har motsvarat ett budgetöverskott på 3,8 mnkr. Kommunens gymnasieskolor har i uppgift att förbruka de medel som har erhållits i elev ersättning. I år har dock förbrukningen överstigit ersättningen med 1,7 mnkr. Övriga verksamheter har kostat 4,5 mnkr mindre än budgeterat och nämndreserven på 3,5 mnkr har inte behövt tas i anspråk.

Ekonomi (mnkr)

	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Verksamhetens intäkter	117,8	113,1	125,3
Verksamhetens kostnader	468,7	496,0	499,1
Nettokostnader*	350,9	382,8	373,9
Resultat	12,9		9,0

* Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige.

Bruttokostnad fördelad per verksamhet 2015

ÅRETS INVESTERINGAR

Flera av årets investeringar har handlat om satsningar på IT. Det har gällt både IT-utrustning till elever och personal, men också tillgänglighet till nätverk. Dessutom har lokalanpassningar i gymnasiesärskolan gjorts och möbler till nya lokaler och verksamheter har anskaffats.

PERSONAL

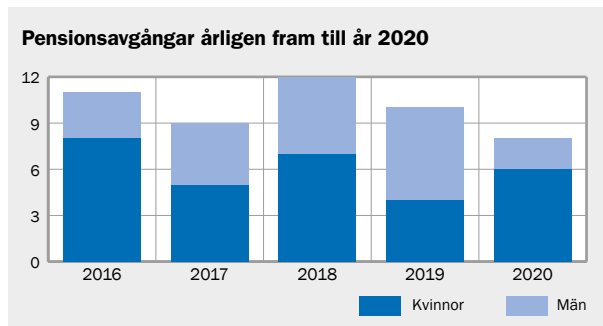
Nämnden har utifrån personalpolitiska programmets fem strategiområden valt att prioritera två områden: chefs- och ledarskap samt kompetensförsörjning.

Utbildningsförvaltningen har under många år arbetat med kultur och förhållningssätt för att tydliggöra ett elev- och barnperspektiv på verksamheten. Det koncernövergripande arbetet kring kultur och förhållningssätt har varit ett positivt stöd i verksamheten.

Personal	2014	2015
Antal anställda	389	394
Varav män	147	148
Varav kvinnor	242	246
Sjukfrånvaro i procent av överenskommen arbetstid, alla anställda	4,5	5,1
Sjukfrånvaro bland kvinnor i procent	6,0	6,4
Sjukfrånvaro bland män i procent	2,1	3,0
Långtidssjukfrånvaro (procent av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	62,6	64,5
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre i procent	5,1	3,8
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år i procent	4,6	4,9
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre i procent	4,3	5,4

Gäller tillsvidareanställningar inklusive visstidsanställningar med en systerställningsgrad på minst 40 procent av heltid.

Målet att sjukfrånvaron ska vara lägre än 2014 har inte nåtts och sjukfrånvaron var 5,1 procent, vilket är 0,6 procentenheter högre än 2014. Sjukfrånvaron har ökat både bland män och kvinnor. Långtidssjukfrånvaron har ökat något. I åldersgruppen under 29 år har sjukfrånvaron minskat.

FRAMTID

Höstterminen 2016 tas den nya skolbyggnaden för kommunens tekniska yrkesprogram i bruk. Den nya byggnaden medför en väsentlig förbättring av arbetsmiljön för elever och medarbetare. Samtidigt medför nybygget ökade kapitalkostnader som under år 2016 har kunnat täckas utan hyreshöjning för skolorna. Till år 2017 behöver ytterligare medel avsättas om hyreshöjning på grund av ökade kapitalkostnader ska kunna undvikas.

Efter flera år av minskande årskullar i gymnasieåldern inleds nu en tid när elevantalet i gymnasieskolan kommer att öka så långt man kan prognostisera. Till år 2020 beräknar KSL att det kommer att saknas 6 000 gymnasieplatser i länet, främst på högskoleförberedande program. Förberedelser för att möta det ökande elevantalet behöver göras i första hand delregionalt och i samspel med fristående skolor.

Under senare delen av år 2015 har tillströmningen av nyanlända ökat markant. Det medför ett ökat behov av platser på språkintrouktion och SFI. Om ökningen fortsätter i samma omfattning under år 2016 kommer ytterligare lokaler att behöva tas i anspråk och lärare i svenska som andraspråk kommer att behöva nyrekryteras.

Utbildning som leder till arbete är en förutsättning för lyckad integration av nyanlända. Förutom de befintliga utbildningsvägarna finns behov att utveckla nya snabbare utbildningsvägar i samarbete med branscherna så att en god matchning görs mellan utbildningsinsatser, behov av arbetskraft och erforderlig kunskapsnivå för anställning. Ökade insatser behövs också för validering av yrkesutbildning och yrkeserfarenhet från andra länder.

DOWNHILLBANA I BRANDBERGEN

I Haninge vill vi ge möjlighet till fler aktiviteter i parkerna så att fler rör sig i våra parkmiljöer under fler av dygnets timmar och årets månader. Det tror vi ökar tryggheten i våra parker. Downhillcykelbanan och belysningen öppnar upp för fart och fläkt – även när mörkret lagt sig.

Kultur- och fritidsnämnden

Ansvarsområde

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för bibliotek, musik- och kulturskola, kulturmiljö, kulturprogram och utställningar, fritidsgårdar och ungdomens hus Lakeside, idrotts- och friluftsanläggningar, Miljöverkstan samt bidrag till idrotts- och kulturföreningar, lokalbokning och lotteritillstånd.

Förvaltningschef:
Maria Lindeberg

Mehmet Coksürer (MP)
Ordförande

VIKTIGA HÄNDELSE

Den tidigare musikskolan har utvecklats till en kulturskola. Det innebär ett bredare utbud av fler konstformer som erbjuds till Haninges barn och ungdomar.

Nolltaxa har börjat införas under året. Det innebär att idrottsföreningars barn- och ungdomsverksamhet inte behöver betala hyra i kultur- och fritidsnämndens lokaler. Ett flertal frågeställningar har hanterats och rutiner utarbetats. Inledningsvis omfattas endast träningsverksamhet. Nolltaxan kommer fortsätta införas stegvis under år 2016 och år 2017 för att omfatta fler typer av föreningar samt tävlings- och uppvisningsverksamhet. Nämnden har även startat en utredning av bidragssystemet till föreningarna, vilket har kopplingar till frågan om nolltaxa.

Beslut togs om att tre nya idrottshallar ska byggas i kommunen. Idrottshallarna är planerade att förläggas i Tungelsta, Västerhaninge och Vendelsö.

All personal som arbetar på fritidsgårdar har utbildats i coachande förhållningssätt.

Arbetet med det kulturpolitiska programmet och det idrottspolitiska programmet har fortsatt under året. Programmen fyller en viktig funktion i nämndens långsiktiga utvecklingsarbete.

Arbetet med att ta fram en ny biblioteksplan har startat.

MÅLUPPFYLLELSE

Ekologisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Nämnden har stärkt kunskapen och medvetenheten kring klimat- och miljöfrågor hos medborgare som besöker verksamheterna och internt bland medarbetarna i förvaltningen.

Miljöverkstans utbildningsinsatser för elever och lärare samt arrangemang för allmänheten kan särskilt lyftas fram. Jordbrogården har tagit fram ett anpassat miljömaterial tillsammans med Miljöverkstaden och genomfört ett seminarium med ungdomar. Biblioteket i Handen har haft utställningar om miljö.

Verksamheterna har fortsatt att aktivt välja ekologiska produkter vid inköp av livsmedel. Detta har resulterat i en förbättring jämfört med 2014, från 23 till 27 procent under 2015. Störst påverkan på resultatet har fritidsgårdarna eftersom de är den verksamhet som köper livsmedel i störst utsträckning.

Social hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Nämnden har rustat barn och unga inför vuxenlivet, verkat för en god livskvalitet och folkhälsa samt har genomfört informations- och kunskapsspridning i kommunen. Nämnden har erbjudit ett brett och tillgängligt utbud av kultur, idrott och fritidsaktiviteter med medborgarnas delaktighet och inflytande som viktiga ledstjärnor. Förverkligande av det idrottspolitiska och det kulturpolitiska programmet pågår.

Fritidsgårdarna och Lakeside planerar sina verksamheter utifrån barns och ungdomars idéer. Fritidsgårdarna har haft cafégrupper och arrangemangsgrupper. Dalarö fritidsgård har under året särskilt arbetat med mellanstadiebarnens påverkan i verksamheten. Musikskolan har arbetat fram en modell för elevinflytande. Biblioteket har fört dialog med ungdomar som har resulterat i att information om bibliotek i större utsträckning kommuniceras via sociala medier.

Det har gjorts flera insatser och aktiviteter för att öka tillgängligheten för människor med funktionshinder. Biblioteket i Handen har drivit en bokklubb för daglig verksamhet. Förvaltningen har även haft simundervisning för barn med funktionsnedsättning och konstvisning för personer med demensdiagnoser. Jordbrogården har kartlagt barnens fritidsintressen, och utifrån det startat upp verksamheter på Jordbrogården samt slussat ut barn till föreningslivet. Tre större arrangemang för personer med funktionsnedsättning har genomförts.

Nämnden har prioriterat att öka tryggheten i och kring verksamheter och anläggningar genom exempelvis bättre belysning kring fritidsgårdar. Utemiljön vid Jordbro kultur- och föreningshus har förbättrats genom att träd och buskar har besku- rits. I kulturhuset i Handen finns entrévärdar som har bidragit till trygghet och trevlig miljö.

Förvaltningens totala besöksiffra för de verksamheter där antalet besök räknas, motsvarade under året 1 924 705, vilket är en lägre besöksiffra än föregående år. Det förklaras delvis av att Torvalla sim- och sporthall tvingats stänga en av bassängerna under en period på grund av reparation, samt att Lakeside inte haft möjlighet att mäta antal besökare under året eftersom verksamheten flyttat till nya lokaler och besöksräknare saknas i de nya lokalerna.

Besöksstatistik	2014	2015
Torvalla sim- och sporthall	500 000	350 000
Torvalla IP	500 000	500 000
Haninge kulturhus	449 128	419 000
Bibliotek	466 155	399 855
Fritidsgårdar	220 787	231 663
Lakeside	54 000	-
Jordbro parklek	18 600	24 187
Totalt	2 208 670	1 924 705

Kommentar tabell: Antalet besök i Haninge kulturhus är för hög eftersom även besökare till biblioteket ingår. Fritidsgårdarna och Parkeleken genomför manuella besöksmätningar två veckor per år som en årsiffra beräknas utifrån. Siffran för Torvalla IP och kulturhuset är uppskattade siffror då besöksräknarna varit trasiga under året.

Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Förvaltningen arbetar långsiktigt för en tydligare ledning och effektivare resursanvändning. Kommunens beslutstödssystem och nya ärendehanteringssystemet har inneburit att processer och rutiner förbättrats.

Förvaltningen har infört ny teknik för att få effektivare resursanvändning. Biblioteket i Handen har med ny teknik underlättat för besökare att hantera sina egna utskrifter. En utredning om att digitalisera bokningssystemet för lokaler i kulturhuset har gjorts.

Avtalstroheten har minskat med en procentenhet till 72 procent.

Nämnden har gett externa utförare möjlighet att erbjuda aktiviteter i och med att Kulturskolan har kompletterat den kommunala musikskolan med bredare utbud.

Nämnden har medverkat till att förbereda ungdomar inför arbetslivet genom att flera verksamheter har tagit emot praktikanter och sommarjobbare. Förvaltningen har också genomfört en utbildning för ungdomsledare.

INTERN KONTROLL

I nämndens internkontrollplan ingår 17 processer och rutiner som har följts upp. Varje enhet har möjlighet att använda upp till fem företagskort, om inte avdelningschef godkänner att enheten har fler kort. Alla förvaltningar har färre kort jämfört med 2014 utom kultur- och fritidsförvaltningen.

Ett stickprov av fritidsbokningens fakturering till föreningar har granskats. Resultaten visade att fakturorna har varit korrekta och rätt taxa har använts.

Föreningarna ska rapportera in närvarokort och andra handlingar för att få föreningsstöd. Kontroll av ett urval handlingar visade att hälften av alla ansökningar helt eller delvis saknade korrekta handlingar. Resultatet är inte tillfredställande men innebär en förbättring i jämförelse med det stickprov som gjordes tidigare under året. Förvaltningen kommer att fortsätta informera föreningar om vikten av att följa rutinen för närvarokort och handlingar.

Förvaltningen har fastställt en ny rutin för avtalshantering. Syftet är att säkerställa att de avtal som tecknas håller en god kvalitet. Rutinen finns på intranätet och har diskuterats i alla ledningsgrupper. En kontroll i slutet av året visade att förvaltningen behöver fortsätta arbeta för att rutinen ska vara känd och användas av samtliga chefer.

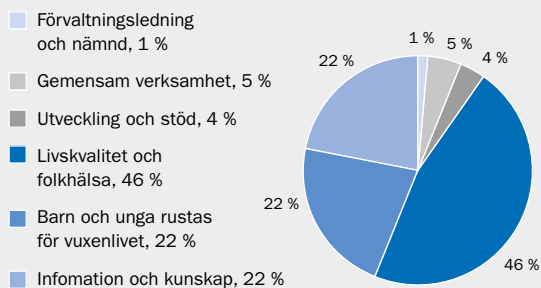
EKONOMI

Kultur- och fritidsnämnden redovisar ett utfall på 180,2 miljoner kronor (mnkr), vilket är ett överskott på 2,9 mnkr jämfört med budget. Utfallet för året motsvarar 98,4 procent av budgeten.

Under året reviderades budgeten och nämnden fick 2,2 mnkr avseende ersättning för ökade kostnader för avställda idrottshallar. Dessa 2,2 mnkr var villkorade och fick endast tas i anspråk efter beslut av kommunstyrelsen. Nämnden fick inte ta 1,5 mnkr av dessa medlen i anspråk och förväntades därmed att göra ett överskott på motsvarande vid årets slut. Efter att nämnden återlämnat 1,5 mnkr visar resultatet ett överskott på 1,4 mnkr. Nämndens reserv på 1,0 mnkr har lämnats oförbrukad.

Ekonomi (mnkr)	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Verksamhetens intäkter	37,1	35,7	32,9
Verksamhetens kostnader	214,9	218,8	213,1
Nettokostnader*	177,8	183,1	180,2
Resultat	1,1		2,9

*Budgetrad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige.

Bruttokostnad fördelad per verksamhet 2015**PERSONAL**

I 2015 års arbetsplatsundersökning fick kultur- och fritidsförvaltningen ett hållbart medarbetarindex (HME) på 78,3. Det är en förbättring i jämförelse med år 2014 då motsvarande index var 73,8. Kultur- och fritidsförvaltningens resultat för 2015 ligger nära medelvärdet för kommunen som år 2015 var 78,5. Endast socialförvaltningen och Tornberget hade ett bättre resultat. Förvaltningen kommer under år 2016 arbeta med förbättringsåtgärder utifrån resultaten i 2015 års undersökning.

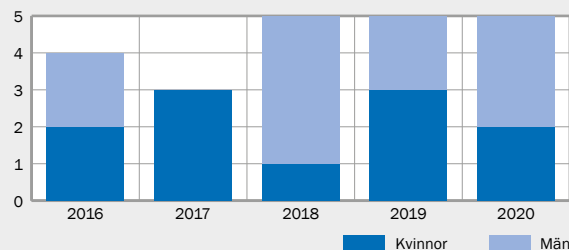
Under året har förvaltningen utbildat chefer i löneprocessen och särskilt resultat- och målsamtal. Chefer har även genomgått en arbetsmiljöutbildning. Chefsträffar har genomförts kontinuerligt utifrån olika teman och behandlat personalfrågor, ekonomi och verksamhet.

All personal har inbjudits till två förvaltningsdagar med syfte att inkludera medarbetare och skapa ett helhetstänk för förvaltningen och det långsiktiga utvecklingsarbete som pågår.

Sjukfrånvaron på kultur- och fritidsförvaltningen motsvarade 8,5 procent av överenskommen arbetstid. Det är en högre siffra än föregående år då den var 7,3 procent.

Personal	2014	2015
Antal anställda	214	210
Varav män	97	99
Varav kvinnor	117	111
Sjukfrånvaro i procent av överenskommen arbetstid, alla anställda	7,3	8,5
Sjukfrånvaro bland kvinnor (procent)	9,2	9,8
Sjukfrånvaro bland män (procent)	5,1	7,0
Långtidssjukfrånvaro (procent av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	59,2	67,7
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (procent)	3,6	4,8
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (procent)	7,0	9,6
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (procent)	9,0	8,5

Gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med sysselsättningsgrad på minst 40 procent av heltid

Pensionsavgångar årligen fram till år 2020**FRAMTIDEN**

Ansvar för den 10-12 årsverksamhet som bedrivs vid kultur- och fritidsförvaltningens fritidsgårdar övergår från och med år 2016 till grund- och förskolenämnden. Kultur- och fritidsförvaltningen kommer inledningsvis fortsätta vara utförare.

Det stegvisa införandet av nolltaxa kommer att fortsätta under kommande år. 1 januari 2016 införs nolltaxa avseende kulturföreningars och studieförbunds barn- och ungdomsverksamhet. Nolltaxa för övriga föreningars barn- och ungdomsverksamhet införs 1 januari 2017. Ett nytt bidragsreglemente är under utformande och beräknas börja gälla från och med januari 2017. Arbetet sker i samverkan med föreningslivet.

Socialförvaltningen har under året valt att se över val av utförare för LSS-verksamheten kopplat till korttidstillsyn. Beslut har vid författandet av årsredovisningen inte fattats.

RENT VATTEN I HANINGES VATTENDRAG

I samband med att kommunen expanderar och flera stora byggprojekt har startat så har arbetet med hantering av dagvattenfrågor aktualiserats. Den nu gällande dagvattenstrategin har uppdaterats och flera olika dagvattenprojekt har startats. För att uppnå målet god status på samtliga vattenförekomster byggs samtidigt ett antal sfångdammar och andra åtgärder som skall rena vatten från de nya bostadsområdena.

Socialnämnden

Ansvarsområde

Socialnämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom socialtjänsten och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Nämnden ansvarar även för familjerättsfrågor, alkohol- och tobaksfrågor, arbetsmarknadsfrågor och flyktingsamordning. Socialnämnden ska i samverkan med den enskilde och andra berörda finna lösningar som stärker individens förmåga att klara sig själv så långt som möjligt och känna trygghet. Nämnden stödjer sociala nätverk och andra aktörer inom det sociala området samt lämnar visst stöd till föreningar

Petri Salonen (C)
Ordförande

Förvaltningschef:
Siw Lideståhl

VIKTIGA HÄNDELSER

Sedan den 1 februari finns kundval enligt lagen om valfrihet, LOV, för insatsen daglig verksamhet. Detta innebär att företag och organisationer har möjlighet att teckna avtal med kommunen och att den enskilde har möjlighet att välja utförare. Daglig verksamhet bedrivs enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Tidigare har insatsen enbart funnits i kommunal regi. För att öka konkurrenskraften har den kommunala dagliga verksamheten anpassat insatsen genom brukar-delaktighet. Resultatet är att kommunen idag kan erbjuda ett varierat utbud enligt brukarnas behov.

I oktober fick kommunen i uppdrag av Migrationsverket att snabbt starta upp tillfälliga evakueringsplatser för nyanlända asylsökande vuxna och familjer. Två boenden med sammanlagt 160 platser startades. Innan årsskiftet avvecklades det ena boendet men 100 platser kvarstår.

Under hösten tecknades en överenskommelse om delaktighet för unga i arbete med Arbetsförmedlingen och Samordningsförbundet Östra Södertörn för att långsiktigt och varaktigt minska ungas arbetslöshet. Överenskommelsen innebär bland annat utbildningsplatser för 80 unga personer som saknar gymnasiekompetens och ett utökat aktivitetsansvar för unga 20-24 år.

MÅLUPPFYLLELSE

Ekologisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Socialnämnden bidrar till ekologisk hållbarhet genom att arbeta för att minska verksamheternas koldioxidutsläpp. Personal reser i första hand kollektivt, använder miljöbil, cyklar eller promenerar.

Brukare informeras om hur man kan leva och handla mer miljöanpassat.

Nämndens ledamöter använder läsplatser och handlingar skickas elektroniskt, vilket bidrar till minskad pappersanvändning. Energianvändning minskar genom att lampor, datorer och andra apparater stängs av vid arbetsdagens slut.

Ett nytt värmesystem har installerats i lokaler för verksamheterna Gröna huset och Stigen för att minska energiförbrukningen. Förvaltningen undersöker vilka möjligheter som finns för att införa individuell mätning av elförbrukning i alla genomgångslägenheter.

Social hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Socialtjänstens målgruppers villkor och behov uppmärksammas i kommunens fysiska planering, byggande av bostäder, översiktsplan och detaljplaner och bostadsstrategi.

Förvaltningen samarbetar med kommunstyrelseförvaltningen och övriga berörda verksamheter för att hantera flyktmottagandet.

Det uppsökande arbetet har bedrivits i syfte att förebygga social oro, bland annat i stadskärnan. Arbetet utvecklas i samarbete med andra kommunala verksamheter och ideella organisationer.

Barn och unga ska erbjudas stöd på ett tidigt stadium. Andel barn och ungdomar som haft enskilt samtal med sin handläggare är 100 procent. Stödinsatser har givits till familjer för att inga barn och unga ska bli vräkt. Förebyggande arbete har bedrivits i syfte att minska antalet personer som utvecklar missbruk.

Förvaltningen har inlett ett samarbete med fyra ideella föreningar för att stärka det förebyggande arbetet för att minska våldsbrott och stödda brottsoffer.

Verksamheterna har utfört sitt arbete med hög servicenivå och har bland annat hög tillgänglighet per telefon och e-post. Öppna informationsmöten har hållits på kvällstid kring LSS-insatser.

Årets brukarundersökningar visade överlag ett gott resultat. Brukarna är nöjda med bemötandet i socialförvaltningens reception, att handläggaren lyssnar på ett bra sätt och man känner förtroende för denne, samt att det är lätt att få besökstid inom rimlig tid.

Daglig verksamhet har gjort en brukarundersökning 2015. Den visade bland annat att brukarna tycker om att vara på sin dagliga verksamhet och att personalen lyssnar, ger stöd och hjälp.

En brukarundersökning har gjorts inom boendestöd i det egna hemmet för målgrupperna neuropsykiatri respektive LSS. Goda resultat framkommer om brukarens kontakt med boendestödare, bemötande samt respekt och trygghet från boendestödare.

Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Förvaltningen har arbetat med effektiviseringar avseende personal och lokalutnyttjande. Särskilda boenden har effektiviserats. Verksamheterna har hittat möjligheter till samlokalisering i större utsträckning än tidigare. Ett 20-tal lägenheter används som boende för flyktingar.

En verksamhet har lagts ned och organisationen för det administrativa stödet till verksamheterna har setts över. Detta i syfte att uppnå högre effektivitet.

Socialnämnden bidrar till ekonomisk hållbarhet genom att förvaltningen utvecklar resultatbaserad styrning och ett kommunikativt ledarskap. Förvaltningens resultat har förbättrats i arbetsplatsundersökningen jämfört med föregående år.

INTERN KONTROLL

I socialnämndens internkontrollplan ingår att kontrollera att rutiner mellan beställare och utförare i egen regi fungerar. Ett moment är att utföraren ska upprätta en så kallad genomförandeplan för en brukare inom 30 dagar från att en beställning lämnats. Stickprov visade att en mindre andel av beställningarna hade registrerade genomförandeplaner. En förklaring är att ett nytt verksamhetssystem har införts. Förvaltningen kommer att följa upp hur registrering av genomförandeplaner i verksamhetssystemet hanteras.

Kommunen har ramavtal för institutionsplaceringar på hem för vård eller boende (HVB-hem). Under januari till och med maj har 84 individuella placeringar gjorts på HVB-boende. Av dessa utgör 28 placering utanför ramavtal. Anledningarna till dessa placeringar är i första hand att ramavtalet inte har kunnat tillgodose de specifika behoven som placerade individer har. I andra hand har det inte funnits tillräckligt med platser.

EKONOMI

Socialnämndens ekonomiska resultat är en avvikelse mot budget på 1,5 mnkr kronor vilket motsvarar 0,2 procent av budget. Budgeten är 783,2 mnkr och utfallet blev 781,6 mnkr.

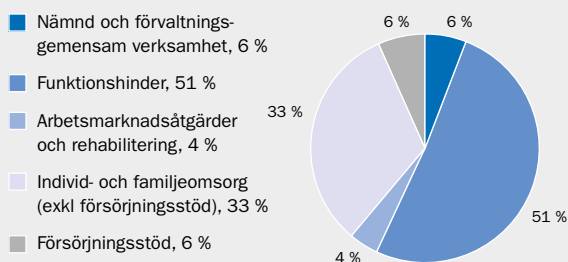
Nämndens verksamheter inom den sociala barn- och ungdomsvården har gjort ett underskott. Orsakerna är att många ärenden har kommit in, svårigheter att hitta placeringar för barn och unga samt hög personalomsättning. Underskottet beror också på kostnader för omstrukturering inom särskilda boenden enligt LSS i egen regi samt på lägre intäkter inom personlig assistans.

Underskottet i nämndens verksamheter har täckts av nämndens reserv.

Ekonomi (mnkr)	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Verksamhetens intäkter	246,1	270,1	259,2
Verksamhetens kostnader	988,4	1 053,3	1 040,9
Nettokostnader*	742,3	783,2	781,6
Resultat	7,5		1,5

*Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige.

Bruttokostnad fördelad per verksamhet 2015

PERSONAL

Socialförvaltningen har under 2015 fokuserat på ledarskapet. Genom månatliga chefsmöten med syfte, vision och mål, stöd-system, relationer, feedback, struktur och ledarskap som fokus för framgångsrikt ledarskap, har flera av kommunens gemensamma chefsriktlinjer utvecklats i de olika chefsleden på förvaltningen.

Socialförvaltningen har sedan flera år en väl inarbetad arbetsmiljöguide som används i verksamheten. Arbetet med att utveckla och följa upp denna guide sker löpande och är en del i det övergripande utvecklingsarbete som är kopplat till målkedjan.

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har under 2015 intensifierat sitt samarbete. Samarbetet är positivt och det synliggörs allt fler möjligheter för ett ökat övergripande samarbete och förhållningssätt.

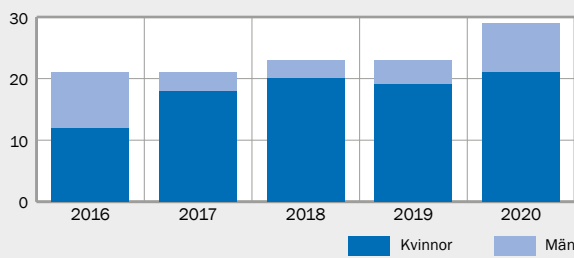
Personal	2014	2015
Antal anställda	927	901
Varav män	213	213
Varav kvinnor	714	688
Sjukfrånvaro i procent av överenskommen arbetstid, alla anställda	6,0	7,3
Sjukfrånvaro bland kvinnor (procent)	5,4	7,6
Sjukfrånvaro bland män (procent)	8,3	5,9
Långtidssjukfrånvaro (procent av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	50,7	57,6
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (procent)	4,2	5,0
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (procent)	4,3	6,5
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (procent)	8,6	8,6

Gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med sysselsättningsgrad på minst 40 procent av heltid.

Sjukfrånvaron ligger på 7,3 procent, jämfört med 6 procent förra året. Fler av förvaltningens chefer har uppmärksammat frågor kring organisatorisk och social arbetsmiljö. Det har föranlett arbetsplatskartläggningar med tillhörande åtgärdsplan.

Chefer tar tidigare kontakt med företagshälsovården för att få hjälp med att sätta in rätt insats i rätt tid. Insatserna gäller såväl upprepad sjukfrånvaro, längre sjukfrånvaro samt planering av återgång i arbete som att medarbetare själva har signalerat att de inte mår bra och bett om hjälp.

Pensionsavgångar årligen fram till år 2020

FRAMTID

Förvaltningen ser att flera av de utmaningar som funnits under 2015 kvarstår. Den stora ökningen av mottagande av flyktingar, vuxna, familjer och ensamkommande barn, ställer krav på socialtjänstens verksamheter. Utmaningar nu och framöver är att ordna ett bra strukturerat mottagande.

Bostadsfrågan är även en utmaning för andra målgrupper inom socialförvaltningen. Bristen på bostäder både nationellt och inom kommunen är stor och riskerar leda till att personer blir kvar längre än nödvändigt på institution vilket inte är bra för den enskilde men även påverkar kostnaderna.

Förvaltningen ser en fortsatt volymökning inom funktionshinderområdet. Detta ställer bland annat krav på fler boendeplatser i särskilda boenden och boendestöd.

Svårigheten att rekrytera erfarna socialsekreterare med rätt kompetens till myndighetsutövning påverkar både effektivitet och kostnader.

ALBYBERG FÖRETAGSPARK

Efter mångårig planering och den senaste tidens markarbeten rullar nu Albyberg företagspark ut på allvar. Den första huskroppen, av närmare fyrtioålet tilltänkta, är redan i princip fullt uthyrd. Genom den lokala entreprenören Albybergsfastigheter AB står nu fler byggnader på tur – samtidigt som Haninge kommun förhandlar med intressenter som själva vill köpa mark och bygga i egen regi. På taken sitter just nu 1 476 solpaneler. De har en installerad effekt motsvarande 400 kilowatt.

Stadsbyggnadsnämnden

Ansvarsområde

Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för de kommunala verksamheterna inom detaljplanering, bygglovshantering samt mätning och kartframställning. Nämnden ansvarar också för kommunens vägar, parker samt vatten- och avloppsverksamhet. Nämnden är kommunens myndighet i trafik- och hamnfrågor samt för adresshantering och lägenhetsregister. Nämnden är myndighet för lantmäteri i kommunen.

Förvaltningschef:
Linda Marend

Göran Svensson (S)
Ordförande

VIKTIGA HÄNDELSER

Den kommunala lantmäterimyndigheten har startat sin verksamhet.

Stadsdelen Vega fortsätter växa genom att två stora detaljplaner vann laga kraft. Det första spadtaget för ny pendeltågstation i Vega togs i maj.

I arbetsplatsområdet Albyberg såldes de första kommunala tomterna och planeringen av Albyberg 2 påbörjades.

Brandbergsparkens upprustning avslutades och planeringen av Åbyparken kom igång med en uppskattad dialog med medborgarna.

MÅLUPPFYLLELSE

Ekologisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Nämnden har byggt en dryg kilometer ny cykelväg och cykelparkeringar under tak. Fyra busshållplatser har tillgänglighetsanpassats. Röjning och upprustning av befintliga gång- och cykelvägnätet har skett löpande. Förvaltningen har tagit fram en handlingsplan och checklista för att nya detaljplaner ska bli mer cykelvänliga.

Det har varit fokus på växter som attraherar fjärilar och insekter när parker upprustats och sommarblommor planteras.

VA-planen har antagits och ett antal aktiviteter kring dagvatten genomförts. Förvaltningen har tagit fram en dagvattenstra-

tegi och en skötsel- och underhållsplan har upprättats för kommunens dagvattenanläggningar. En handlingsplan för hantering av dagvatten i detaljplaneringen har upprättats. Alla hushåll har fått en broschyr med enkla miljötips.

Social hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Under året har nämnden arbetat med olika åtgärder för att öka Haninges attraktivitet som kommun. Bland annat har medborgardialog genomförts, som också engagerat många barn och ungdomar. Åtgärder för trygghet och säkerhet i närmiljöer samt upprustning av parker och andra utemiljöer har skett kontinuerligt under året.

Arbetet med utvecklingen av stadskärnan har gått in i en mer konkret fas genom förberedelser för ny utformning av Poseidons torg. Handens vattentorn har färdigställt och blivit nya vackra landmärken för Haninges centrala delar. Arbetet med stadskärnan har också innefattat att börja ta fram en parkeringsstrategi i syfte att skapa täta och attraktiva stadsmiljöer.

Brandbergsparken har rustats upp. Ny park enligt parkplanen är Åbyparken som under året haft dialogen Nyfiken park med stort intresse från invånarna.

Det kommunala vägnätet har fått nya hastighetsgränser i enlighet med hastighetsplanen. Ett antal trygghetskapande åtgärder har gjorts kring skolor, tre övergångsställen har höjts upp för att sänka hastigheterna för fordon. Reflexer har delats ut till skolbarn och två mobila hastighetsskyltar har införskaffats för att användas där behov finns.

Sopsaltning av gång- och cykelvägen mellan Tungelsta och Handen har bidragit till ökade möjligheter att cykla året runt. Vidare har fler och säkrare cykelparkeringar upprättats under året.

Under sommaren har 72 skolungdomar erbjudits arbete i kommunens parker.

Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Förvaltningen har sett över processer och rutiner för att få en effektivare resurshushållning. Nya större maskiner och släntklippare har utvärderats för att uppnå en effektiv användning.

Drift och underhållsplanen av ledningsnätet har reviderats för att identifiera en lämplig nivå på det förebyggande underhållet och kunna förbättra resursplaneringen.

Översyn av bygglovshandläggningen har påbörjats för att effektiviseras enligt en standardiserad modell.

Lantmäteriet har rättat linjegeometrierna för vägnätsredovisningen.

Avtalstroheten har förbättrats till 88 procent från 86 procent 2014.

Utbildningar har genomförts för att förbättra ledarskap, arbetsmiljö, kunskap och effektivitet. Därutöver har flera åtgärder satts igång för att ge effektiva verktyg i det dagliga arbetet.

2015 har varit ett hälsoår innehållande föreläsningar och fysiska aktiviteter för att uppmuntra medarbetarna till hälsosamt arbetsliv och aktiv fritid.

INTERN KONTROLL

Nämnden har följt upp internkontrollplanen och resultatet är tillfredsställande.

Ett moment som har följts upp var om det finns tillräckliga rutiner och erfarenhetsåterföring avseende drift av tekniska tjänster. Inventering av befintliga dokument och intervjuer inom förvaltningens olika verksamhetsområden har genomförts. Resultatet är bra. Rutiner och checklistor är sammanställda och finns tillgängliga för alla medarbetare inom förvaltningen.

Även rutiner kring arbetsmiljö inom tekniskt arbete samt hur de efterlevs har kontrollerats.

Resultatet visar att rutiner och checklistor är sammanställda och finns tillgängliga för alla medarbetare inom förvaltningen. Riskbedömning med handlingsplan har tagits fram. Uppföljning av handlingsplan kommer att genomföras under kommande år. Kontinuerlig avstämning av rutiner och checklistor görs på arbetsplatsträffar och vid skyddsronder.

EKONOMI

Stadsbyggnadsnämnden redovisar ett utfall på 122,7 miljoner kronor (mnkr), vilket är ett överskott jämfört med budget på 4,2 mnkr. Utfallet motsvarar 96,7 procent av budgeten och nämndens reserv om 2,1 mnkr kunde lämnas oförbrukad.

Nämnden har kunnat använda 2014 års överskott till flera verksamheter. Det har bland annat gjort det möjligt att åtgärda akuta beläggningsarbeten, bedriva utrednings- och övervakningsarbete, öka park- och markskötsel samt olika ljus- och blomsterprojekt.

Vintervärdet var gynnsamt, vilket påverkade resultatet positivt med lägre kostnad för vinterväghållningen. Energisnålare armaturer har inneburit minskade kostnader för trafikbelysning. Tillsammans med övriga verksamheter inom teknikavdelningen redovisas ett positivt resultat på 2,2 mnkr.

VA-verksamheten har haft lägre kostnader på grund av lägre ränta och senarelagda investeringar. Drift- och underhållskostnaderna för rörnätet har ökat främst på grund av dyrare vattenläckor och avloppsstopp.

Park och natur redovisar ett underskott på grund av lägre intäkter för snöröjning under de snöfattiga vintermånaderna samtidigt som arbetet med eget parkunderhåll har ökat.

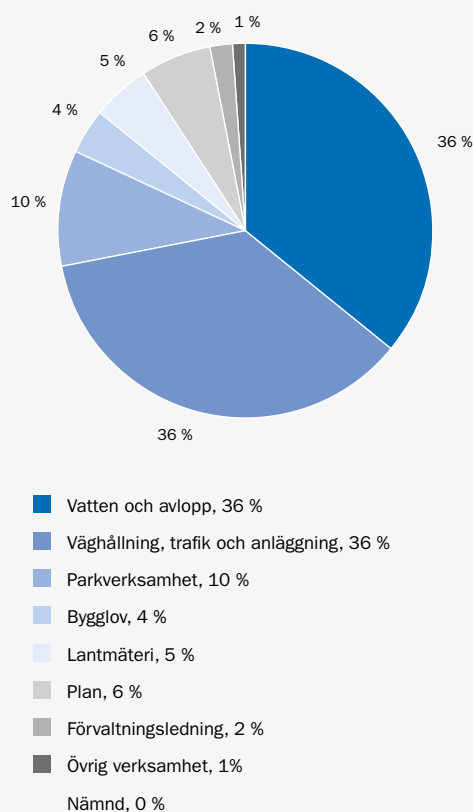
Lantmäterimyndigheten har haft ökade kostnader och lägre intäkter i startfasen.

Verksamheterna plan och bygglov redovisar ett positivt resultat på tillsammans 1,8 mnkr genom ökad omsättning och ökade intäkter mot budget vilket beror på ett större antal bygglov samt ett ökat antal planärenden.

Ekonomi (mnkr)	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Verksamhetens intäkter	235,8	228,0	242,5
Verksamhetens kostnader	346,0	354,9	365,2
Nettokostnad*	110,2	126,9	122,7
Resultat	15,5		4,2

* Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige.

Bruttokostnad, fördelad per verksamhet 2015

ÅRETS INVESTERINGAR

Stadsbyggnadsnämndens investeringsbudget uppgick till 156,0 mnkr vilket inkluderar investeringsmedel från tidigare år för pågående projekt. Några projekt har flyttats fram till år 2016 och utfallet för år 2015 blev 121,3 mnkr. Några av projekten som genomfördes 2015 är (mnkr) VA-ledningar Årsta Havsbad (59,9), dagvattenåtgärder (12,1), Handens vattentorn (9,7), parkupprustning (2,7) och trafiksäkerhetsinvesteringar (6,3).

PERSONAL

Antalet anställda är oförändrat 2015 jämfört med 2014 trots viss personalomsättning. Sjukfrånvaron för 2015 blev 3,3 procent, vilket är 1,4 procentenheter lägre än 2014.

Under året har långtidssjukfrånvaron ökat och likaså sjukfrånvaron i åldersgruppen 29 år eller yngre. Långtidssjukfrånvaron kan förklaras. En genomgång av anledningarna till ökad sjukfrånvaro bland de yngre kommer att genomföras tillsammans med personalavdelningen.

Fram till 2020 väntas pensionsavgångar i storleksordningen drygt 10 procent inom förvaltningen. Vikt kommer att läggas vid kunskapsåterföring och mentorskap för att behålla viktig kompetens.

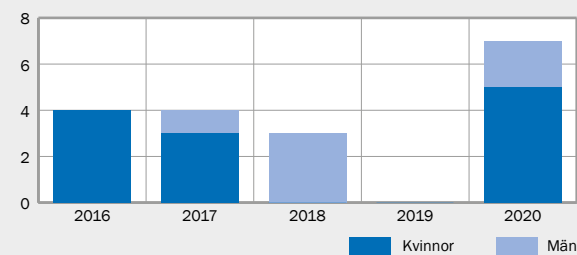
Under året har det genomförts ett arbete med att ta fram en arbetsmiljöguide, arbetet kommer att slutföras under 2016. I och med det har en översyn gjorts av rutiner, riktlinjer och föreskrifter, vilket kommer att innebära en tryggare arbetsmiljö framöver. Processer, rutiner och riktlinjer har setts över för att skapa en trygg och överblickbar arbetsvardag. Kompetensutveckling har skett genom ledarskapsutbildning och inom specialområden.

Förvaltningen har fortsatt arbetet med förenklade och tydliga processer som syftar till att det dagliga arbetet görs överblickbart och hanterligt.

Personal	2014	2015
Antal anställda	165	165
Varav män	103	98
Varav kvinnor	62	67
Sjukfrånvaro i procent av överenskommen arbetstid, alla anställda	4,7	3,3
Sjukfrånvaro bland kvinnor (procent)	5,1	4,7
Sjukfrånvaro bland män (procent)	4,5	2,4
Långtidssjukfrånvaro (procent av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	31,6	35,9
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre (procent)	1,4	2,6
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år (procent)	5,9	3,7
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre (procent)	4,0	3,7

Gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med sysselsättningsgrad på minst 40 procent av heltid.

Pensionsavgångar årligen fram till år 2020

FRAMTIDEN

För att uppnå bästa möjliga slutresultat i arbetet med att skapa långsiktigt hållbara miljöer för medborgarna, krävs ett brett perspektiv där olika aspekter på planering tas tillvara i sammanhållna processer. För man samman alla intressenter från början och skapar en grund av sammanvägda kriterier och behov, ges större möjlighet att nå ett slutresultat med hög kvalitet.

Hållbarhetsfrågorna är fortsatt centrala. Övergripande frågor som klimatförändringar, transportbeteende och energiförsörjning påverkar planeringen även i det lilla formatet. Behovet av att planera utifrån ett längre framtidsperspektiv vad gäller till exempel översvämningsrisker och extrema vädersituationer ökar.

Hållbarhetsfrågorna breddas, där den sociala hållbarheten blir viktigare. Frågor kring integration, social blandning, livsstil och livspussel tar plats och påverkar planeringen. Jämställdhets- och mångfaldsfrågorna är i fokus.

Ett ökat medborgarinflytande blir mer och mer självklart där människor vill och tillåts delta i planeringsprocessen. Nya kommunikationskanaler blir självklarheter där sociala medier, spel som Minecraft och interaktiva mobilapplikationer lockar fler till en dialog med den offentliga verksamheten.

Gestaltning och utformning av den offentliga miljön är viktiga frågor som diskuteras i ett allt bredare sammanhang. En strävan finns att skapa blandade stadsmiljöer där bostäder, arbetsplatser, kultur och handel integreras till levande stadsmiljöer.

Planeringsförutsättningarna blir därigenom mer komplexa med intressekonflikter mellan parter och verksamheter.

Genom att städerna förtätas blir frågor kring riksintressen, strandskydd, buller, luftkvalitet och markföroreningar aktuella och behöver behandlas för att inte utgöra hinder för att bygga hållbart, det vill säga där det redan är byggt. Bostadsfrågan står alltjämt i blickpunkten, ett brett arbete behövs för att bygga fler bostäder i varierad storlek, utformning och upplåtelseform. Städer som ska passa många olika familjekonstellationer. Det finns också ett tryck för att bereda plats för egnahem. En viktig förutsättning för framgång är en välfungerande infrastruktur och tillgänglig kollektivtrafik.

ÄLDREMSORG I HANINGE

Äldre i Haninge ska kunna leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Genom att visa **omtanke**, **ödmjukhet** och **engagemang** och inbjuda till delaktighet i och inflytande över hur äldreomsorgen ska utformas, gör vi detta möjligt.

Äldrenämnden

Ansvarsområde

Äldrenämnden ansvarar för kommunens vård och omsorg till personer över 65 år samt till personer under 65 år med fysisk funktionsnedsättning. Vården och omsorgen utövas i form av förebyggande verksamhet, seniorboende, dagverksamhet, hemtjänst, korttidsboende och vård- och omsorgsboende.

Förvaltningschef: Ewa Kardell

Annett Haaf (S)
Ordförande

VIKTIGA HÄNDELSE

Träffpunkt Sågen i Vendelsö öppnades i början av året.

Äldremässan hölls traditionsenligt i oktober i kommunhuset. Mässutställningar, prova-på-aktiviteter, musik och dansunderhållning var några av inslagen.

Haninge kommuns utmärkelse "Årets seniorinsats" kungjordes på Äldremässan och tilldelades Kristina Hultgren som är frivilligledare i Rödakorskretsen Österhaninge/Dalarö.

Fest i Eskilskyrkan för många sjuka äldre personer som bjöds på lunch. En donation gjorde detta möjligt.

I december arrangerades Nobelfestligheter i vård- och omsorgsboenden samt träffpunkter.

Ung omsorg som rekryterar och arbetsleder ungdomar för att förgylla tillvaron för kommunens äldre på vård- och omsorgsboenden, startade sin verksamhet i november.

MÅLUPPFYLLELSE

Ekologisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Andelen ekologiska livsmedel blev 28 procent (22 procent 2014), vilket innebär att nämndens eget målvärde som är 30 procent nästan uppnåddes. Restaurangen vid Hagagårdens äldreboende stod för mer än hälften av äldreförvaltningens livsmedelsinköp.

En fortsatt utveckling av ruttplaneringen i hemtjänsten har gjort det möjligt för hemtjänsten att använda bilarna effektivare.

Medarbetare vid kommunens vård- och omsorgsboenden har utbildats i effektiv energiförbrukning. Energiguiden "Effektiv energiförbrukning i vård- och omsorgsboende" är en vägledning i hur man kan bidra till en effektiv energiförbrukning.

Vid de förebyggande hembesöken erbjuds information om energismart agerande.

Social hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Äldreförvaltningen har inventerat ytterligare 50 offentliga verksamheter i kommunen utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Informationen finns på kommunens hemsida i tillgänglighetsdatabasen. Databasen innehåller 87 anläggningar.

Äldreförvaltningens årliga brukarenkät görs inom hemtjänst och vård- och omsorgsboende. Årets enkät visade att fler enheter än föregående år har 85 procent av brukarna som är sammantaget nöjda. 26 av 30 enheter i hemtjänst och vård- och omsorgsboende uppnår åtagandet 95 procent nöjda i bemötande, vilket är en liten förbättring jämfört med 2014.

Förebyggande hembesök hos 484 personer, anhörigstöd, trygghetslarm, fixarservice, flera hälsocirklar och friskvård har bidragit till att skapa en ökad trygghetskänsla hos de äldre.

Genom de förebyggande hembesöken och med hjälp av anhörigkonsulenten har förvaltningen kunnat kartlägga behov och efterfrågan av stöd till anhöriga. Anhöriga har bjudits in till dagverksamheter och träffpunkter för att delta i fika, anhörigmöten och anhörigutbildning. Fyra anhörigrupper på våren och två på hösten har hållits.

Äldreförvaltningen har tillhandahållit praktikplatser på gymnasienivå i den omfattning som efterfrågats av Fredrika Bremer och CentrumVux. Sammanlagt har cirka 700 praktikveckor verkställt.

Äldremässan hölls traditionsenligt i oktober i kommunhuset med bland annat Stefan Einhorn som föredragshållare. Mässutställningar, prova-på-aktiviteter, musik- och dansunderhållning var andra populära inslag.

Äldrenämnden har lämnat yttrande i kommunens planprocesser utifrån aktuell forskning med ett äldre- och eller tillgänglighetsperspektiv.

Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Avtalstroheten blev 82 procent, vilket är en försämring jämfört med året innan då den var 88 procent.

En dagverksamhet (Hagagården) har gjorts om från allmän till inriktning demens på grund av ökad efterfrågan. Tio platser på korttidsboende för personer med demens har omvandlats till vård- och omsorgsboende.

Snittet för antal ej belagda dygn mellan avslutning och inflyttning ligger på 14 dagar och är klart under målvärdet som är 21 dagar. Genom att klarställandet av lägenheter i vård- och omsorgsboende effektiviserats, har antal boendedygn per boendeenhet utökats.

Jämförelser av verksamheterna görs kontinuerligt på flera plan; med andra kommuner på Södertörn, jämförelser regionalt och nationellt utifrån verksamhet, volymer, kostnader och kvalitet.

Äldreförvaltningens arbetsmiljöarbete har följt handlingsplanen och har tagit fasta på verksamhets- och individinriktade åtgärder, bland annat för att sänka sjukfrånvaron.

Etableringen av privata aktörer som driver boenden av skilda slag, kommunens upprustade äldreboenden samt seniorboenden bidrar till att Haninge kan erbjuda en trygg bostads- och livsmiljö för äldre. Utöver kommunala utförare finns 28 utförare enligt lagen om valfrihet (LOV) och tre vård- och omsorgsboenden med verksamhet i Haninge.

INTERN KONTROLL

Kontrollen visar att flertalet kontrollmoment fungerar utan anmärkning, men att det finns områden som behöver utvecklas under kommande verksamhetsår. Detta gäller exempelvis kunskap om avtal med olika leverantörer, en åtgärd som redan vidtagits är att begränsa antalet personer som har rätt att beställa. Detta kommer med automatik att öka avtalstroheten som försämrats 2015 jämfört med 2014.

Uppföljning av beslutad tid inom hemtjänsten har förbättrats, genom en ny rapportmodul i beslutsstödssystemet. Modulen underlättar arbetet med avstämning av olika utförares återrapporterade insatser mot beslutade insatser. Under 2015 har det också tagits fram ett underlag för upphandling av ett tidsregistreringssystem för registrering av verklig besökstid hos olika hemtjänstkunder.

Varje år granskar äldreförvaltningen kvaliteten i verksamheterna. Syftet med kvalitetsgranskningen är att säkerställa att enheten uppfyller de kvalitetskrav som äldreförvaltningen har på samtliga verksamheter inom äldrenämndens ansvarsområde, samt att stimulera till ett aktivt kvalitetsarbete i verksamheten.

EKONOMI

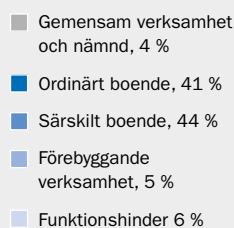
Äldrenämnden redovisar ett underskott jämfört med budget på 52,0 miljoner kronor (mnkr). Underskottet motsvarar en negativ avvikelse med 8,4 procent av budgeten.

Äldrenämndens nettokostnad för 2015 uppgår till 670,3 mnkr, budgetramen var 618,3 mnkr. 2014 var nettokostnaden 624,6 mnkr. Nettokostnaden har på ett år ökat med 45,7 mnkr eller med 7,3 procent. Av ökningen avser 9,5 mnkr (1,5 pro-

cent) insatser för personer under 65 år vad gäller hemtjänst och boende enligt socialtjänstlagen. Återstående ökning med 36,2 mnkr (5,8 procent) beror i första hand på ökat behov av hemtjänstinsatser kopplat till fortsatt ökning av antalet invånare över 70 år, men också på pris och löneutveckling. Antalet invånare över 70 år har ökat med cirka 6 procent under 2015.

Ekonomi, mnkr	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Verksamhetens intäkter	94,9	99,5	104,0
Verksamhetens kostnader	719,5	717,8	774,3
Nettokostnader	624,6	618,3	670,3
Resultat	-17,0		-52,0

Bruttokostnad fördelning per verksamhet 2015

PERSONAL

Kommunens årliga arbetsplatsundersökning ger resultatet 77,7 (77,8 år 2014) för äldreförvaltningen vilket kan jämföras med kommunens totalresultat på 78,5.

Arbetsplatslärande med fokus på Kravmärkt Yrkesrolls yrkeskrav och lärandemål har skett på fyra enheter med följande innehåll; brandsäkerhet, förflyttningsteknik samt hot och våld i nära relationer.

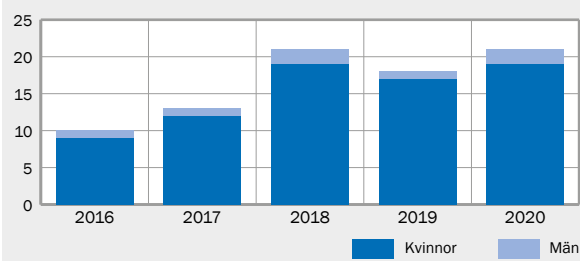
All personal i hemtjänst och dagverksamhet har fått utbildning i demens/baskunskaper. Vägledarna har arbetat med handledning och samarbetat med andra aktörer inom demensvården. Nattgruppen kommunicerar med berörd dagpersonal så att rätt åtgärder har kunnat vidtas i tid.

Äldrenämndens personal har en sjukfrånvaro på 9,2 procent, vilket är en ökning jämfört med 2014 (7,9 procent). Åtgärder för att förebygga och minska sjukfrånvaron har intensifierats ytterligare genom tidiga insatser i form av fördjupat samtal och tidiga insatser med förebyggande utredning eller arbetsförmågebedömning.

Personal	2014	2015
Antal anställda	709	728
Varav män	67	73
Varav kvinnor	642	655
Sjukfrånvaro i procent av överenskommen arbetstid, alla anställda	7,9	9,2
Sjukfrånvaro bland kvinnor i procent	8,4	9,9
Sjukfrånvaro bland män i procent	2,7	2,9
Långtidssjukfrånvaro (procent av sjukfrånvaro 60 dagar eller mer)	53,6	56,0
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 29 år eller yngre i procent	7,0	9,5
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 30–49 år i procent	8,8	9,7
Sjukfrånvarotid i åldersgruppen 50 år eller äldre i procent	7,3	8,6

Gäller tillsvidareanställningar och visstidsanställningar med sysselsättningsgrad på minst 40 procent av heltid.

Pensionsavgångar årligen fram till år 2020

FRAMTIDEN

Antalet personer 65 år och äldre ökar.

Arbetet med tidigt uppsökande, förebyggande insatser och stöd till anhöriga är angelägna områden som ytterligare behöver utvecklas.

Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen innebär i korthet att omsorgerna om äldre ska inriktas på att den äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Den lokala värdegrunden med Haningeprofil, "Omtanke, ödmjukhet och engagemang" och en lokal värdighetsgaranti kopplad till kvalitetsdeklarerade tjänster, kommer att ytterligare stärka äldres rätt till inflytande över när och hur insatser ska ges.

En medborgardialog, präglad av delaktighet och inflytande, blir alltmer betydelsefull i utformandet av en modern äldreomsorg som ska svara upp mot nya behov, krav och förväntningar. Framtidsgruppen, öppna nämndsammanträden, synpunktshantering, e-förslag och medborgarförslag är exempel på hur nämnd och förvaltning kan ta vara på äldres engagemang, kunskap och idéer.

Nyckelinstrument för att stärka den rättssäkra myndighetsutövningen kommer vara ÅBIC, äldres behov i centrum.

Välfärdsteknologin gör stora framsteg för en bättre äldreomsorg. Nuvarande och kommande kunder kommer att kunna ta del av hjälpmedel och tekniska innovationer som bidrar till ökad självständighet, trygghet, säkerhet och ökat inflytande. Natttillsyn via webbkamera, så kallade hotellås på vård- och omsorgsboenden och interaktiva funktioner på kommunens hemsida är exempel på detta.

BOSTÄDER FÖR UNGA

Unga personer i Haninge ska kunna få egen bostad. Därför har kommunen satsat på att bygga 180 ungdomsbostäder söder om Örnens väg i Handen. Här på en liten yta samsas 180 små lägenheter i tio tvåvåningshus. Varje lägenhet har en yta på cirka 25 kvadratmeter med bra standard, bredband och tvättmaskin. Boendet är avsedd för unga upp till 26 år. Genom modulbyggnader och ett snabbt bygglovsförfarande har Haninge kommun i tio år upplåtit mark som inte är detaljplanerad.

Södertörns upphandlingsnämnd

Ansvarsområde

Södertörns upphandlingsnämnd samordnar Haninge och Nynäshamns upphandlingar av varor och tjänster för kommunernas verksamheter. Syftet är att få rätt kvalitet till lägsta möjliga kostnad och bästa affärsmässiga villkor. Nämnden är kommunernas expertorgan och arbetar med att effektivisera inköpsprocessen.

Förvaltningschef:
Bengt Svenander

Raymond Svensson (C)
Ordförande

VIKTIGA HÄNDELSE

Den nya upphandlingspolicyn med riktlinjer har lanserats.

Arbetet med införandet av projektet "Effektiva inköp" har intensifierats inför införandet i början av 2016.

Samordnad varudistribution har startat. Tillsammans med sju andra kommuner på Södertörn har en gemensam leverantör upphandlats för att samköra leveranser.

En stor livsmedelsupphandling har genomförts med högre andel ekologiska livsmedel än tidigare.

MÅLUPPFYLLELSE

Ekologisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

En upphandling av livsmedel har under våren genomförts tillsammans med Nynäshamn och Tyresö. Avtalen kommer att ge bättre möjligheter till högre andel köp av ekologiska livsmedel. I april startade projektet samordnad varudistribution, som innebär att färre lastbilar levererar varor till verksamheterna. Åtta kommuner på Södertörn ingår i konceptet. Lastbilarna drivs med biogas vilket kommer att bidra till minskade växthusgasutsläpp för kommunens verksamheter.

Social hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Under året har arbetet med att utveckla rutiner för att ställa krav på socialt ansvarstagande av leverantörer i upphandlingarna fortsatt. Det kan avse exempelvis att anställa arbetslösa ungdomar. Arbetet har skett tillsammans med förvaltningarna.

Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Avtalstroheten för Haninge kommun var 82 procent vilket är en minskning med fem procentenheter jämfört med föregående år. Det främsta skälet till minskningen är att nämnden inte hinner med att genomföra upphandlingar i den takt som verksamheterna har behov av och att det således saknas avtal inom flera områden. Antalet samordnade upphandlingar tillsammans med andra kommuner ligger på samma nivå som förra året.

INTERN KONTROLL

I nämndens internkontrollplan ingår ett antal kontrollmoment som har kontrollerats. Granskningen visade att efterfrågan på nämndens tjänster ökar. Behovet av upphandlingar överstiger vad som går att genomföra med befintliga resurser. Nämnden ser en stor fara i att den inte klarar att fullgöra sitt uppdrag.

EKONOMI

Verksamhetens resultat är ett underskott på 0,8 miljoner kronor (mnkr). Underskottet balanseras mot tidigare års överskott för åren 2013 och 2014 vilket tillsammans i stort sett motsvarar 2015 års underskott.

	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Ekonomi, mnkr			
Verksamhetens intäkter	7,7	9,3	9,3
Verksamhetens kostnader	7,7	9,3	9,3
Nettokostnader*	0		0
Resultat	0		0

*Motsvarar ram enligt fullmäktige.

PERSONAL

Nämndens personal är anställd av kommunstyrelseförvaltningen i Haninge kommun. Resultatet för hållbart medarbetarengagemang (HME) 2015 blev 77,3, vilket är en minskning jämfört med föregående års resultat på 80,3. Resultatet har sjunkit något och kan främst härledas till att verksamheten under året haft olika chefer.

FRAMTIDEN

Elektronisk handel med inköps- och beställningssystem kommer att starta under 2016.

En utvärdering av Södertörns upphandlingsnämnd kommer att genomföras under 2016, vilket beslutades redan i samband med bildandet 2012.

Den svenska tillämpningen av nya EU- direktiv för upphandling kommer att införlivas i svensk lagstiftning 2017.

Södertörns överförmyndarnämnd

Ansvarsområde

Södertörns överförmyndarnämnd ansvarar för tillsyn och handläggning av ärenden avseende förmyndarskap, godmanskap och förvalterskap. Överförmyndarnämnden ska genom sin tillsyn säkerställa att de som har en förordnad god man, förvaltare eller är underåriga inte lider rättsförlust.

Förvaltningschef: Bengt Svenander

VIKTIGA HANDELSER

Antalet ensamkommande barn inom nämndens geografisk ansvarsområde har ökat kraftigt. Ökningen har i stort sett helt ägt rum under årets sista sex månader vilket medfört en hög belastning på verksamheten. Från att 2014 ha varit knappt fem procent av det totala antalet ärenden, var andelen ensamkommande barn 2015 över 20 procent. Nya gode män för ensamkommande flyktningbarn har rekryterats varje vecka. Med hänsyn till volymökningen har överförmyndarnämnden fått ökad budget 2016.

Överförmyndarnämnden har kompletterat sin utbildning för potentiella ställföreträdare med utbildning i ekonomi och redovisning för de som fått sitt första uppdrag.

MÅLUPPFYLLELSE

Social hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Överförmyndarnämnden ska granska ställföreträdarnas årliga redovisningar i rätt tid. 1 941 årliga redovisningar granskades i rätt tid, vilket är nära 95 procent av samtliga redovisningar.

121 nya ställföreträdare har utbildats i ekonomi och redovisning.

Antalet ensamkommande barn inom nämndens ansvarsområde har under året ökat kraftigt, från 157 till 874.

Ekonomisk hållbarhet

✧ *Så har nämnden bidragit till att nå målen:*

Nämndens ekonomiska resultat är -1,5 miljoner kronor.

Resultatet av medarbetarundersökningen (HME) var 71,5 vilket är en förbättring jämfört med 2014 (65,7).

INTERN KONTROLL

I nämndens internkontrollplan har samtliga kontrollmoment kontrollerats. Granskningen visar att den interna kontrollen är tillfredställande men att det finns förbättringsområden. I vissa fall är handläggningstiden av anmälningar av behov av ställföreträdare för lång.

EKONOMI

Verksamhetens resultat är ett underskott med 1,5 miljoner kronor (mnkr) jämfört med budget.

I slutet av året inkom extra medel från migrationsverket med anledning av flyktingsituationen. Intäkterna är därför högre än budgeterat. Detta täckte dock inte helt de kostnader som uppstått och nämndens resultat blev ett underskott på 1,5 mnkr. Underskottet balanseras av tidigare års överskott.

Ekonomi, mnkr	Bokslut 2014	Budget 2015	Bokslut 2015
Verksamhetens intäkter	21,8	23,2	24,9
Verksamhetens kostnader	21,9	23,2	26,4
Nettokostnad*		0	0
Resultat	-0,1		0

* Budgeterad nettokostnad motsvarar ram enligt fullmäktige.

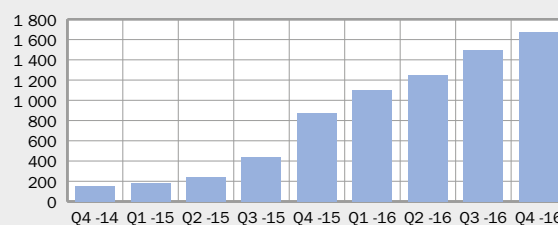
FRAMTIDEN

35 369 ensamkommande barn har sökt asyl i Sverige 2015. Det är fem gånger så många som under 2014 då antalet var 7 049. Ensamkommande barn i Södertörns överförmyndarnämnds ansvarsområde ökade från 157 till 874, vilket är nästan sex gånger fler på 12 månader.

Migrationsverket prognostiserar i februari 2016 att mellan 12 000 och 27 000 ensamkommande barn kommer att söka asyl i Sverige under 2016.

Med Migrationsverkets prognos som utgångspunkt blir den förväntade ökningen för Södertörns överförmyndarnämnd mellan 280 och 800 nya ärenden under 2016. Överförmyndarnämnden bedömer att den högre ökningen är mest sannolik.

Antal ensamkommande barn per kvartal (Q), utfall för 2015 och prognos för 2016.

De tillgängliga prognoserna är dock osäkra. Migrationsverkets generaldirektör framhåller att framtiden helt och hållet bygger på politiska beslut och ageranden på EU-nivå och i Sverige.

I alla scenarier, utom de mest optimistiska, riskerar överförmyndarnämnden att fortsatt vara belastad under 2016. Verksamheten kan behöva tillskjutas ytterligare medel för att kunna fullgöra sitt tillsynsuppdrag.

Revisionen

Ansvarsområde

Revisorernas uppgifter följer av kommunallag, revisionsreglemente och god revisions-sed i kommunal verksamhet. Revisionen syftar ytterst till att ge kommunfullmäktige underlag till ansvarsprövning av nämnder, styrelser och enskilda förtroendevalda.

Ordförande: Rolf Brehmer

REVISIONENS SYFTEN OCH MÅL

Revisorernas uppgifter följer av kommunallag, revisionsreglemente och god revisions-sed i kommunal verksamhet. Revisionen syftar ytterst till att ge kommunfullmäktige underlag till ansvarsprövning av nämnder, styrelser och enskilda förtroendevalda.

Enligt kommunallagen 9 kap 9 § ska revisorerna pröva om:

- verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- räkenskaperna är rättvisande
- den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig

Revisionen ska vara framåtsyftande, leda till utveckling, förbättring och en effektivare verksamhet. Revisorerna ska årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisions-sed. Granskning ska ske på samma sätt i kommunala bolag, genom de lekmannarevisorer som utsetts i bolagen. Revisionen genomför årligen en analys av väsentlighet och risk för alla nämnder och styrelser, vilken ligger till grund för all granskning.

Revisionen lämnar årligen en revisionsberättelse till kommunfullmäktige. Anmärkningar kan riktas mot nämnder, beredningar och enskilda förtroendevalda. Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

BASGRANSKNING 2015

Revisionen granskar årligen all verksamhet i den omfattning som följer av god revisions-sed. Den årliga granskningen av verksamheten genomförs genom att fortlöpande ta del av mål- och styrdokument, protokoll och övriga handlingar samt genom samtal med nämnder och verksamhet. Vidare granskas

nämndernas interna kontroll, delårsbokslut och årsredovisning. Följande insatser omfattas av basgranskningen:

- möten med samtliga styrelser och nämnder
- granskning av Södertörns överförmyndarnämnd
- granskning av Södertörns upphandlingsnämnd
- möten med dotterbolagens ledningar
- granskning av administrativa interna kontroller
- granskning av kommunens delårsbokslut 2015
- granskning av kommunens årsredovisning 2015.

FÖRDJUPADE GRANSKNINGAR 2015

Fördjupade granskningar genomförs utifrån risk- och väsentlighetsbedömningen samt erfarenheterna från den årliga övergripande granskningen. Vidare sker risk- och väsentlighetsbedömningen med utgångspunkt ifrån regelbundna möten med samtliga styrelser och nämnder, samt möten med bolagens ledningar.

Utgångspunkten för de fördjupade granskningarna är de mål och uppdrag som fullmäktige gett kommunstyrelsen och nämnderna. Granskningarna syftar till att bedöma om nämnder och styrelser tar emot, genomför och återredovisar mål och uppdrag på ett ändamålsenligt sätt.

Följande fördjupade granskningar har gjorts:

- Strategiskt underhåll av gator, vägar och VA-nät
  - Kommunens anlåtande av externa konsulter
  - Kommunens arbete ur ett barnperspektiv
  - Stödinsatser till barn med utagerande beteendeproblematik
  - Gemensam granskning av Södertörns överförmyndarnämnd
  - Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
  - Lokalförsörjningsprocessen
- Utöver dessa har två förstudier genomförts:
- Riktlinjer och uppföljning av beslut på delegation
  - Kommunens styrning ur ett invånarperspektiv

Granskningen av strategiskt underhåll av gator, vägar och VA-nät syftade till att bedöma stadsbyggnadsnämndens styrning och åtgärder för att säkra att kommunens underhåll av gatu-, väg- och VA-nät är ändamålsenligt, på kort och lång sikt. Granskningen visade att nämnden bör tydliggöra målsättningarna för underhållsarbetet för att fortsätta minska underhållsskulden samt säkerställa att planeringsunderlag och riskbedömningar dokumenteras i tillräcklig omfattning inom vägverksamheten.

Granskningen av kommunens stöd till barn med utagerande beteendeproblem syftade till att bedöma om kommunens nämnder säkerställer ett ändamålsenligt arbete gällande insatser för barn och unga i behov av särskilt stöd för utagerande beteendeproblem. Granskningen visade att insatser bör vidtas för att förankra den centrala stödprocessen i för- och grundskola samt att ansvarsgränser bör förtydligas mellan nämnderna samt gentemot landstingets verksamheter.

RESULTATRÄKNING, belopp i miljoner kronor			KOMMUNEN			KOMMUNKONCERNEN	
		Budget 2015	Bokslut 31 dec 2015	Bokslut 31 dec 2014	Förändring 2015/2014	Bokslut 2015	Bokslut 2014
Verksamhetens intäkter	Not 1,2	880,0	888,1	865,3	22,8	1 203,3	1 130,7
Verksamhetens kostnader	Not 3	-4 684,0	-4 694,3	-4 488,2	-206,1	-4 767,1	-4 520,7
Avskrivningar	Not 4	-55,0	-67,3	-73,1	5,8	-191,3	-188,0
Verksamhetens nettokostnader		-3 859,0	-3 873,5	-3 696,0	-177,5	-3 755,1	-3 578,0
Skatteintäkter	Not 5	3 193,0	3 201,8	3 033,0	168,8	3 207,4	3 038,3
Generella statsbidrag och utjämning	Not 6	720,0	697,0	704,8	-7,8	697,0	704,9
Finansiella intäkter	Not 7	56,0	61,6	65,3	-3,7	1,3	8,8
Finansiella kostnader	Not 8	-42,0	-32,8	-32,4	-0,4	-50,2	-55,1
Resultat före extraordinära poster		68,0	54,1	74,7	-20,6	100,4	118,9
Extraordinära intäkter	Not 2	0,0	23,7	0,0	23,7	23,7	3,0
Extraordinära kostnader		0,0	0,0	0,0	0,0	-0,5	-0,1
Skattekostnader		0,0	0,0	0,0	0,0	-35,3	-10,3
Årets resultat		68,0	77,8	74,7	3,1	88,3	111,5
varav exploateringsvinst		0,0	11,6	11,4	0,2	0,0	0,0
varav realisationsvinst		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

KASSAFLÖDESANALYS, belopp i miljoner kronor			KOMMUNEN		KOMMUNKONCERNEN	
			2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Den löpande verksamheten						
Årets resultat			77,8	74,7	88,3	119,9
Justering för ej likviditetspåverkande poster	Not 18		0,0	2,4	0,7	0,0
Avskrivningar			67,2	73,1	191,3	187,8
Nedskrivningar, förlust vid avyttring av inventarier			0,0	0,0	0,0	0,0
Förändring pensionsavsättningar			21,3	22,2	21,9	21,3
Övriga avsättningar			-12,6	-3,0	-15,8	2,2
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar			-135,0	-62,2	-126,3	-65,0
Ökning av förråd och varulager			0,0	0,0	1,8	-1,9
Ökning av kortfristiga skulder			-51,1	108,5	-65,0	-1576,1
Kassaflöde från den löpande verksamheten			-32,4	215,7	96,9	-1 311,8
Investeringsverksamheten						
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar	Not 24		0,0	0,0	-0,2	0,0
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	Not 25		-223,1	-182,5	-580,5	-584,3
Investeringar i finansiella anläggningstillgångar			0,0	-4,5	-1,3	-5,7
Kassaflöde från investeringsverksamheten			-223,1	-187,0	-582,0	-590,0
Finansieringsverksamheten						
Nyupptagna lån			740,0	250,0	1132,4	476,9
Minskning övriga långfristiga skulder			0,0	0,0	47,8	1552,6
Amortering av långfristiga skulder			-10,6	-63,8	-334,4	-72,3
Ökning långfristiga fordringar			-152,4	-144,8	-2,5	3,9
Övriga tillförda medel VA verksamheten	Not 26		39,3	30,7	39,3	30,7
Kassaflöde från finansieringsverksamheten			616,3	72,1	882,6	1991,8
Årets kassaflöde			360,8	100,8	397,5	90,0
Likvida medel vid årets början			277,3	176,5	295,7	205,7
Likvida medel vid årets slut			638,1	277,3	693,2	295,7

BALANSRÄKNING, belopp i miljoner kronor		Kommunen		Kommunkoncernen	
		2015-12-31	2014-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Anläggningstillgångar					
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>					
Immateriella anläggningstillgångar	Not 9	4,2	5,6	4,5	6,0
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>					
Fastigheter och anläggningar	Not 10	1 074,1	980,9	4 036,1	3 799,7
Maskiner och inventarier	Not 11	99,6	114,3	184,2	191,0
Pågående ny- till- och ombyggnad	Not 12	249,5	170,8	563,7	402,4
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>					
Aktier och andelar	Not 13	68,6	68,6	28,6	27,3
Långfristiga fordringar	Not 14	2 031,2	1 878,7	31,2	28,7
Summa anläggningstillgångar		3 527,2	3 218,9	4 848,3	4 455,1
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager		0,2	0,2	0,6	2,4
Exploateringsområden	Not 15	337,1	164,1	337,0	164,1
Kortfristiga fordringar	Not 16	309,3	347,3	499,6	546,2
Kassa och bank	Not 17	638,1	277,2	693,2	295,7
Summa Omsättningstillgångar		1 284,7	788,8	1 530,4	1 008,4
SUMMA TILLGÅNGAR		4 811,9	4 007,7	6 378,7	5 463,5
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Årets resultat		77,8	74,7	88,3	111,5
Övrigt eget kapital		1 322,5	1 247,8	1 655,8	1 543,6
Summa eget kapital	Not 18	1 400,3	1 322,5	1 744,1	1 655,1
Avsättningar					
Pensioner och liknande förpliktelser	Not 19	348,8	327,5	370,8	348,9
Övriga avsättningar	Not 20	2,3	14,8	82,9	98,7
Summa avsättningar		351,1	342,3	453,7	447,6
Skulder					
VA långfristiga skulder	Not 21	334,1	294,7	0,0	0,0
Långfristiga skulder	Not 21	1 998,5	1 269,1	3 041,9	2 156,8
Kortfristiga skulder	Not 22	727,9	779,1	1 139,0	1 204,0
Summa skulder		3 060,5	2 342,9	4 180,9	3 360,8
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL		4 811,9	4 007,7	6 378,7	5 463,5
Ansvarsförbindelser och ställda panter					
<i>Ställda panter</i>					
Fastighetsinteckningar		0,0	0,0	723,0	723,0
Företagsinteckningar		0,0	0,0	0,4	0,4
Övrigt		0,0	0,0	21,7	17,6
<i>Ansvarsförbindelser</i>					
Pensionsskuld kommunanställda		1 474,0	1 532,5	1 474,0	1 532,5
Borgensförbindelser		2 285,4	1 430,4	2 285,4	683,2
Kommunalt förlustavdrag egna hem		0,6	0,7	0,6	0,7
Leasingavtal		47,1	28,4	47,1	28,4
Pensionsåtaganden i kommunala bolag		58,4	58,7	37,7	38,7
Fastigo				0,2	0,2

Noter

NOT 1 VERKSAMHETENS INTÄKTER

KOMMUNEN

Avser verksamhetens intäkter. Skatteintäkter och generella stats- och landstingsbidrag ingår inte.

	2015	2014
Statsbidrag	363,2	339,4
Avgifter och ersättningar	266,7	252,7
Övriga intäkter	258,2	273,2
Summa	888,1	865,3

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

	2015	2014
Haninge kommun	888,1	865,3
SRV Återvinning AB	137,9	128,9
Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund	8,2	8,1
Haninge kommun Holding AB koncern*	577,7	543,0
Avgår interna eliminerings	-408,6	-414,6
Summa	1 203,3	1 130,7

* Ingående bolag: Haninge kommun Holding AB, Haninge Bostäder AB, Tornbergets fastighetsförvaltnings AB i Haninge.

NOT 2 JÄMFÖRELSESTÖRANDE POSTER

	2015	2014
<i>Extraordinära intäkter</i>		
Återbetalning av premier från AFA	23,7	0,0

NOT 3 VERKSAMHETENS KOSTNADER

KOMMUNEN

	2015	2014
Frammande tjänster	1 378,3	1 249,8
Inventarier	31,6	32,7
Lokalhyror	442,4	436,7
Personalkostnader	2 346,9	2 278,9
Övrigt	495,1	490,1
Summa	4 694,3	4 488,2

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

	2015	2014
Haninge kommun	4 694,3	4 488,2
SRV Återvinning AB	116,6	109,1
Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund	14,7	14,0
Haninge kommun Holding AB koncern*	350,1	324,0
Avgår interna eliminerings	-408,6	-414,6
Summa	4 767,1	4 520,7

NOT 4 AVSKRIVNINGAR

KOMMUNEN

	2015	2014
Immateriella anläggningar, avskrivning enligt plan	1,4	1,4
Fastigheter och anläggningar, avskrivning enligt plan	36,4	35,1
Inventarier avskrivning enligt plan	29,5	36,6
Summa	67,3	73,1

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

	2015	2014
Immateriella tillgångar	1,7	1,7
Inventarier och maskiner	50,0	60,1
Fastigheter och anläggningar	139,6	126,2
Summa	191,3	188,0

NOT 5 SKATTEINTÄKTER

	2015	2014
Preliminär skatteinbetalning	3 204,4	3 041,2
Preliminär slutavräkning innevarande år	3,5	0,6
Slutavräkningsdifferens tidigare år	-6,1	-8,6
Övrig skatt	0,0	-0,2
Summa	3 201,8	3 033,0

NOT 6 GENERELLA STATSBIIDRAG OCH UTJÄMNING

	2015	2014
Inkomstutjämning	586,3	560,0
Fastighetsavgift	130,8	126,5
Regleringsavgift/bidrag	-3,2	18,7
Kostnadsutjämningsbidrag	28,1	45,8
Tillfälligt statsbidrag för rådande flyktingsituation*	2,1	0,0
Generella bidrag från staten	6,2	0,0
LSS-utjämning	-53,3	-46,2
Summa	697,0	704,8

* Beloppet motsvarar kostnadsökningen 2015. Resterande belopp är periodeserat 2016.

NOT 7 FINANSIELLA INTÄKTER

	2015	2014
Utdelningar	0,3	0,2
Erhållna dröjsmålsräntor	0,4	0,9
Intäktsräntor utlåning	0,5	4,2
Räntor på utlämnade lån till koncernföretag	60,4	57,1
Övriga finansiella intäkter	0,0	2,9
Summa	61,6	65,3

NOT 8 FINANSIELLA KOSTNADER

	2015	2014
Ränta på pensionssskuld (värdesäkring)	4,6	3,3
Räntor lån	28,1	23,1
Övriga finansiella kostnader	0,1	6,0
Summa	32,8	32,4

NOT 9 IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Linjär avskrivning tillämpas för samtliga anläggningar.

	2015	2014
Ingående balans	5,6	7,0
Årets investering	0,0	0,0
Avskrivningar	-1,4	-1,4
Summa	4,2	5,6

NOT 10 FASTIGHETER OCH ANLÄGGNINGAR

Linjär avskrivning tillämpas för samtliga anläggningar.
Pågående investeringar skrivs ej av.

	2015	2014
Ingående balans	980,9	904,2
varav VA	627,5	560,3
Årets investering	129,8	104,7
varav VA	96,7	85,7
Avskrivningar	-36,6	-28,0
varav VA	-21,4	-18,5
Bokfört värde vid årets slut	1 074,1	980,9

SPECIFIKATION FASTIGHETER, ANLÄGGNINGAR

	2015	2014
Allmän markreserv	73,0	73,3

Verksamhetsfastigheter

	2015	2014
Fritidsanläggningar	51,7	39,5
Skolanläggningar	3,9	3,3
Sociala lokaler	1,7	1,7
Övriga lokaler	1,0	1,4
Summa	58,3	45,9

Publika fastigheter och anläggningar

	2015	2014
Gator	107,8	109,9
Parker	27,8	24,6
Summa	135,6	134,5

Fastigheter för affärsdrivande verksamhet	807,2	727,2
--	--------------	--------------

NOT 11 MASKINER OCH INVENTARIER

	2015	2014
Ingående balans	114,3	109,9
varav VA	2,0	2,6
Årets investeringar	13,6	43,8
varav VA	0,6	0,0
Förändring ackumulerade avskrivningar	10,5	88,9
varav VA	-0,6	3,0
Utrangering	-38,8	-128,3
varav VA	0,0	-3,6
Utgående värde	99,6	114,3

NOT 12 PÅGÅENDE NY-, TILL- OCH OMBYGGNAD

	2015	2014
Pågående investeringar	249,5	170,8
varav VA	18,2	26,8

NOT 13 AKTIER OCH ANDELAR

	2015	2014
Aktier och andelar	60,6	60,6
Grundfond Tyrestaskogen	8,0	8,0
Summa	68,6	68,6

Aktieförteckning	Antal	Andel %	Nominellt värde, Kr	Anskaffningsvärde, Kr
Haninge kommun Holding AB	44 100	100	1 000	44 100 000
SKL Kommentus	19	0,01	100	1 900
SRV återvinning AB	5 600	31,5	500	350 000
Stockholmsregionens Försäkring AB	72 956	7,1	100	7 295 600
Vårlyjus AB	5 275	10,6	100	527 500
Summa				52 275 000

Andelar (kr)

	2015
Folkets Hus Vendelsö 100 och Handen 100	1
Stockholms företagarförening	1 040
Södertörns Jordbrukskassa	477
Kommuninvest ekonomisk förening	8 300 557
Summa (kr)	8 302 075

NOT 14 LÅNGFRISTIGA FORDRINGAR

	2015	2014
Bostadsrätter*	10,2	10,2
Diverse lån	15,5	15,6
Lån för gatukostnadsavgift	3,2	0,9
Lån till kommunala bolag	2 000,0	1 850,0
Lån för vattenanslutningsavgift	2,3	2,0
Summa	2 031,2	1 878,7

*35 stycken

NOT 15 EXPLOATERINGSOMRÅDEN

	2015	2014
Ingående balans	164,1	124,2
Investeringsutgifter	240,6	57,1
Försäljningsinkomster	-79,2	-28,6
Exploateringsvinst	11,6	11,4
Utgående balans	337,1	164,1

NOT 16 KORTFRISTIGA FORDRINGAR

	2015	2014
Fordran kommunala bolag	0,0	0,1
Ej erhållna externa projektmedel	9,1	3,5
Interimsfordringar	98,5	119,0
Kundfordringar	75,7	87,3
Kundfordringar kommunala bolag	4,1	21,6
Momsfordran	54,4	54,8
Fordringar hos Anställda	0,4	0,3
Upplupna skatteintäkter	61,8	54,2
Övriga fordringar	5,3	6,5
Summa	309,3	347,3

NOT 17 KASSA OCH BANK

	2015	2014
Bankmedel	638,1	277,2
Summa	638,1	277,2

NOT 18 EGET KAPITAL

	2015	2014
Ingående eget kapital	1 322,5	1 245,4
Justering av eget kapital *	0,0	2,4
Årets resultat	77,8	74,7
Utgående eget kapital	1 400,3	1 322,5

* Insatskapital till Kommuninvest, korrigering för 2012 och 2013

NOT 19 AVSÄTTNINGAR FÖR PENSIONER

PENSIONER

	2015	2014
Ingående balans	315,5	292,3
Årets avsättning	13,1	15,8
Årets räntekostnad	4,4	3,2
Årets avsättning löneskatt	4,3	4,2
Summa	337,3	315,5

GARANTI- OCH VISSTIDSPENSIONER

	2015	2014
Ingående balans	12,0	13,0
Årets avsättning	-0,5	-1,3
Årets räntekostnad	0,1	0,1
Årets avsättning löneskatt	-0,1	0,2
Summa	11,5	12,0

Avsättning pensioner totalt:

348,8 327,5

PENSIONSMEDELNS ANVÄNDNING

Medel använda i verksamheten, s.k. återlån Se RKR 7.1	348,8	327,5
--	--------------	--------------

I enlighet med rekommendation 17 från RKR ingår den särskilda löneskatten i avsättningen till pensioner. Pensionsskulden är beräknad enligt prognos från KPA per 2015-12-31. Aktualiseringsgraden var 89%.

NOT 20 ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR

	2015	2014
Avsättning Nynäsbanan, Vega trafikplats	2,3	14,8
Summa	2,3	14,8

NOT 21 LÅNGFRISTIGA SKULDER

	2015	2014
<i>VA långfristiga skulder</i>		
VA anläggningsavgifter före 2007	104,5	107,0
VA anläggningsavgifter fr.o.m. år 2007	229,6	187,7
Summa	334,1	294,7

Långfristiga skulder

Kommuninvest Sverige AB	1 455,1	716,6
Nordea AB	449,4	457,7
Swedbank AB	91,0	94,8
Investeringsfond VA	3,0	0,0
Summa	1 998,5	1 269,1

NOT 22 KORTFRISTIGA SKULDER

	2015	2014
Civilförsvarsföreningen	4,3	4,1
Förutbetalda skatteintäkter	5,7	28,0
Individuell pensionsandel	76,0	73,1
Interimsskulder	75,0	78,4
Erhållna men inte utnyttjade projektmedel	47,3	25,1
Kostnad timanställda betalas månaden efter	13,4	13,9
Leverantörsskulder	111,5	131,7
Leverantörsskulder kommunala företag	150,3	189,3
Löneskatt	40,8	39,0
Moms	6,3	3,7
Preliminärskatt	33,2	31,5
Semesterlöneskuld	121,0	116,0
Upplupen ej förfallen ränta	2,5	2,2
Övriga skulder	40,6	43,1
Summa	727,9	779,1

NOT 23 ANSVARSFÖRBINDELSER OCH STÄLLDA PANTER

PENSIONSSKULD KOMMUNANSTÄLLDA

I enlighet med den kommunala redovisningslagen har den inarbetade pensionen till och med 1997-12-31 lyfts ur balansräkningen och redovisas som en ansvarsförbindelse. Beloppet är en prognos som är framräknad av KPA med aktualiseringsgrad: 89,0%

BORGENSÅTAGANDEN 2015-12-31

	Ursprungligt lånebelopp	Återstående lånebelopp
Bostadsrättsföreningar		
HSB:s föreningar	305,4	232,0
Riksbyggens föreningar	279,2	224,4
Summa	584,6	456,4
Föreningar i kommunen		
Västerhaninge Tennisklubb	4,5	1,8
Österhaninge Ridklubb	0,3	0,2
Summa	4,8	2,0

Bolag med kommunal anknytning

Haninge Holding AB	118,0	118,0
SRV återvinning AB*	75,3	68,0
Summa	193,3	186,0
Kommuninvest **		1 641,0
Summa		1 641,0

* Beloppen avser Haninge kommuns andel, vilken uppgår till 31,5 % av det totala borgensåtagandet som ägarkommunerna har ställt för SRV återvinning AB.

** Haninge kommun har i januari 2003 ingått en solidarisk borgen som för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga förpliktelser. Samtliga 280 kommuner som per 2015-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna.

Per 2015-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 325 621 mnkr och Haninge kommuns del är 0,5% av dessa.

KOMMUNALT FÖRLUSTANSVAR EGNAHEM 2015-12-31

Företag	Låneskuld	40 % av låneskuld
SBAB 23 st	1,4	0,6

LEASING

Beräkningarna av kommunens leasingåtaganden är framtagna av Leaseright KB.

Finansiella Leasingavtal över 3 år

	2015	2014
<i>Fordon</i>		
Totala minimileaseavgifter	5,0	4,5
Nuvärde minimileaseavgifter	5,0	4,5
Därav förfall inom ett år	1,4	1,8
Därav förfall mellan ett och fem år	3,6	2,7
Därav förfall efter fem år	0,0	0,0

Operationella Leasingavtal (Avser ej uppsägningsbara avtal som överstiger 3 år)

	2015	2014
Nuvärde minimileaseavgifter	42,1	23,9
Framtida leasingavgifter som förfaller inom ett år	23,5	11,3
Framtida leasingavgifter som förfaller mellan ett och fem år	18,6	12,6
Framtida leasingavgifter som förfaller senare än fem år	0,0	0,0

PENSIONSÅTAGANDEN 2015-12-31

Bolag	Andel av totalt åtagande 2015-12-31	
SRV återvinning AB, totalt 11,5 mnkr, ägarandel 31,5%	31,50%	3,6
Södertörns Brandförsvärsförbund, totalt 150,4 mnkr, ägarandel 25,04 %	25,04%	37,7
Tornberget Fastighetsförvaltning AB, totalt 17,1 mnkr, ägarandel 100%	100,00%	17,1
Summa*		58,4

* Pensionsåtagandet i koncernen avser Södertörns Brandförsvärsförbund.

NOT 24**INVESTERINGAR I IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR**

	2015	2014
Årets investeringar i immateriella anläggningstillgångar	0,0	0,0
Summa	0,0	0,0

NOT 25**INVESTERINGAR I MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR**

	2015	2014
Årets investeringar i fastigheter och mark	130,9	111,3
Årets investeringar i inventarier	13,6	41,4
Årest investeringar i pågående ny-, till- och ombyggnader	78,6	29,8
Summa	223,1	182,5

NOT 26 ÖVRIGA TILLFÖRDA MEDEL VA-VERKSAMHETEN

Enligt VA-lagen bokförs inbetalda anläggningsintäkter som skuld till VA-kunderna.

	2015	2014
Ökning av skulden till VA kunderna i kommunen	39,3	30,7

NOT 27 UPPLYSNINGAR OM FINANSIELLA INSTRUMENT**Finansiella instrument i Haninge Kommun**

Haninge kommun innehar inga säkringsinstrument.

Finansiella instrument i Tornberget AB

Tornberget AB innehar inga säkringsinstrument.

Finansiella instrument i Haninge bostäder AB

Avtal om ränteswappar ingås i syfte att minimera ränterisker och att uppnå önskad räntebindningstid. Intäkter och kostnader för ränteswappar nettoredo visas under räntekostnader. Marknadsvärdet för ändringar under swappavtalens löptid redovisas inte i resultatet. Redovisning av finansiella instrument sker enligt kapitel 11 i K3 vilket innebär tillämpning av säkringsredovisning.

På balansdagen fanns ränterörliga lån på tillsammans 712 553 tkr, swappavtal om nominellt 373 000 tkr har ingåtts för att säkra framtida räntekostnader. Effektiviteten av säkringen förväntas vara hög.

Marknadsvärdet har beräknats som de kostnader/intäkter som hade uppstått om kontrakten stängts på balansdagen. Marknadsvärdet baseras på förmedlade kreditinstituts värdering, vars rimlighet prövas genom diskontering av beräknade framtida kassaflöden enligt kontraktens villkor och förfalldagar och med utgångspunkt i marknadsräntan för liknande instrument på balansdagen.

Swapportföljens totala marknadsvärde uppgick till -21.269 tkr på balansdagen.

Genomsnittlig löptid per balansdagen är 4,1 år.

RESULTATRÄKNING (tkr), Vatten och avlopp			
KOMMUNEN		2015	2014
Verksamhetens intäkter		123 976	114 286
Verksamhetens externa intäkter			
Brukningssavgifter		100 658	97 542
Övriga intäkter	Not 1	2 478	2 956
Anläggningsavgifter		50 936	40 737
Periodisering årets anläggningsavgifter		-45 843	-36 513
Periodisering tidigare års anläggningsavgifter		6 503	5 772
Förändring av kortfristig skuld till abonnentkollektivet (f.d. Va-fonden)		650	-5 217
Interna intäkter (inom koncernen)	Not 1A	8 594	9 009
Verksamhetens kostnader		113 933	105 125
Verksamhetens kostnader	Not 2	83 964	77 964
Interna kostnader (inom koncernen)	Not 3	8 185	8 032
Avskrivningar	Not 4	21 784	19 129
Verksamhetens nettoresultat		10 043	9 161
Finansiella intäkter	Not 5	7 700	6 983
Finansiella kostnader	Not 6	-17 743	-16 144
Resultat före extraordinära poster		0	0
Extraordinära intäkter		0	0
Extraordinära kostnader			
Periodens resultat		0	0

BALANSRÄKNING (tkr), Vatten och avlopp			
KOMMUNEN		2015-12-31	2014-12-31
Anläggningstillgångar			
Mark, byggn, tekn anl.	Not 7	822 385	654 188
Maskiner, inventarier	Not 8	1 874	1 993
Summa anläggningstillgångar		824 259	656 181
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar	Not 9	12 816	13 595
Kassa och bank	Not 10	-506	1 654
Summa Omsättningstillgångar		12 310	15 249
Summa tillgångar		836 569	671 430
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Ingående eget kapital		-	-
Årets resultat		-	-
Summa eget kapital		-	-
Avsättning för pensioner (pensionsskuld)		-	-
Skulder			
Långfristiga skulder	Not 12	334 090	294 750
VA kommunlån	Not 13	479 671	355 958
Investeringsfond		3 000	-
Kortfristiga skulder	Not 14	10 462	13 588
Övriga skulder	Not 15	9 346	7 134
Summa skulder		836 569	671 430
Summa skulder och eget kapital		836 569	671 430

Not 1 Övriga intäkter (Tkr)

	2015	2014
Externslam Hallsten	2 062	1 894
Radio- och mobilmaster	114	112
Uthyring och försäljning av vattenmätare	137	330
Tekniska tjänster	165	382
Driftbidrag	0	238
Summa	2 478	2 956

Not 1A Interna intäkter (Tkr)

	2015	2014
VA-avgifter future	1 580	1 475
Intern övrig tjänst	1 858	803
Internt debiterad tid mot plan och investeringar	5 156	5 931
Interna intäkter anslag	0	800
Summa	8 594	9 009

Not 2. Verksamhetens kostnader (Tkr)	2015	2014
Tjänster, material och förnödenheter	20 197	19 078
Köpt dricksvatten från Stockholm Vatten	15 584	15 610
Avlopp till Stockholm Vatten	18 326	13 919
Elenergi	3 387	3 426
Personalkostnader	26 470	25 931
Summa	83 964	77 964

Not 3. Interna kostnader

(Tkr)	2015	2014	Fördelningsnyckel	Motiv
Interna årsavtal KSF	2 012	2 141	Omsättn.- personalrelaterat i %	Schablon nyttjandegrad
Interna data- och teletjänster	1 561	1 010	Per dator och anknytning	Schablon per användare
Interna post- och tryckeritjänster			Personalrelaterat i %	Schablon per tjänsteman
Intern lokalhyra	1 341	1 304	Antal rum och yta	
Interna tekniska tjänster SBF	1 453	1 687	Omsättn.- personalrelaterat i %	Schablon nyttjandegrad
Fordonskostnader	1 258	1 195	Faktiskt debiterad kostnad	
Förbrukningsmaterial, arbetskläder mm	317	224	Faktiskt uttag ur förråd	
Övriga interna tjänster	243	471	Faktiskt debiterad kostnad	
Summa	8 185	8 032		

Not 4. Avskrivningar (Tkr)	2015	2014
Avskrivning fastigheter enl plan	21 191	18 536
Avskrivningar inventarier	593	593
Summa:	21 784	19 129

Not 5. Finansiella intäkter (Tkr)	2015	2014
Ränta VA-fond	279	210
Ränta dagssaldo	58	97
Ränta på anläggningsavgifter	7 296	6 534
Övriga finansiella intäkter	67	142
Summa	7 700	6 983

Not 6. Finansiella kostnader (Tkr)	2015	2014
Internräntekostnad	17 742	16 097
Övrig räntekostnad	1	47
Summa	17 743	16 144

Not 7. Mark, byggn. tekniska anläggningar

(Tkr)	2015	2014
Ingående anskaffningsvärde	790 377	697 491
Årets inköp aktiverat	72 460	85 689
Pågående arbete	116 928	7 197
Uppskrivning anläggningsvärden		
Utgående anskaffningsvärde	979 765	790 377
Ingående avskrivning enligt plan	-136 189	-117 653
Ack. avskrivning på avyttrad anläggning	0	0
Årets avskrivningar enl plan	-21 191	-18 536
Utgående avskrivningar	-157 380	-136 189
Restvärde	822 385	654 188

År 2007 infördes ändrad redovisningsprincip, dvs anslutningsavgifter bokförs i driftbudgeten och nettoredovisas ej som tidigare mot investeringar. Uppskrivning anläggningstillgångarnas värde netto mellan åren 1989-2006 då principen nettobokföring mot anslutningsavgifter användes 124410 tkr.

Not 8. Maskiner, inventarier (Tkr)	2015	2014
Ingående anskaffningsvärde	11 337	14 963
Årets inköp	473	0
Nedskrivning utrangering anläggningsvärden	0	-3 626
Utgående anskaffningsvärde	11 810	11 337
Ingående avskrivning enligt plan	-9 344	-12 377
Årets avskrivningar enl plan	-592	-593
Nedskrivning utrangering (justering ack avskrivn.)	0	3626
Utgående avskrivningar	-9 936	-9 344
Restvärde	1 874	1 993

Not 9. Kortfristiga fordringar (Tkr)	2015	2014
Upplupna brukningsintäkter	11 809	11 891
Övriga fordringar	0	460
Övriga upplupna intäkter	1 007	1 244
Summa	12 816	13 595

Not 10. Kassa och bank (Tkr)	2015	2014
Postgiro	0	0
Bank	-506	1 654
Summa	-506	1 654

Not 11. Avsättning för pensioner (pensionsskuld)

Värde har ej kunnat beräknas.

Not 12. Långfristiga skulder (Tkr)	2015	2014
Skuld till VA-kollektivet t o m 2006 *	104 504	106 993
Skuld till VA-kollektivet fr. o m 2007 **	229 586	187 757
Summa	334 090	294 750

* Motsvarar inbetalda anläggningsintäkter netto från år 1989-2006.

** Motsvarar inbetalda anläggningsintäkter netto under år 2007-2014

Not 13. VA-Kommunlån (Tkr)	2015	2014
Bokfört värde anl. tillgångar	824 259	656 181
Skuld till VA-kollektivet fr. o m 2007	-334 090	-289 076
Investeringsfond	-3 000	0
F.d. eget kapital	-7 498	-11 147
Summa	479 671	355 958

Motsvarar kommunlån för VA- anläggningstillgångarnas bokförda värde minus det som finansierats via inbetalda anläggningsavgifter (långfristig skuld VA-kollektivet) med avdrag för VA-avdelningens f.d. egna kapital.

Not 14. Kortfristiga skulder (Tkr)	2015	2014
Upplupna div. kostnader	2 963	2 441
Skuld till VA kollektivet kortfristig	7 499	11 147
Summa	10 462	13 588

Not 15. Övriga skulder (Tkr)	2015	2014
Leverantörsskulder	9 346	7 134
Summa	9 346	7 134

Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR). Det innebär bland annat följande:

- Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras kommunen och att intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- Fordringar har tagits upp till de belopp varmed de beräknas inflyta.
- Tillgångar och skulder har tagits upp till anskaffningsvärde där inget annat anges. Periodiseringar av intäkter och kostnader har skett enligt god redovisningssed.

Avvikande redovisningsprincip

Nettot av exploateringsfastigheters kostnader och intäkter redovisas som omsättningstillgång vid bokslutstillfället. Så länge exploateringen pågår matchas intäkterna mot kostnaderna i varje projekt löpande under året. Om ett projekt avslutas med vinst läggs det till resultatet, men om kostnaderna överstiger intäkterna läggs det in i anläggningsregistret. Under löpande år redovisas varje enskild exploatering som ett projekt i redovisningen. Det innebär att gatukostnadsintäkter och andra intäkter i exploateringsprojekten ligger som en kortfristig skuld i balansräkningen då intäkterna överstiger kostnaderna och så länge projektet pågår.

Komponentavskrivning

Kommunen tillämpar från och med 2015 komponentavskrivning på sina anläggningstillgångar i enlighet med RKR 11.4. Komponentavskrivning innebär att samtliga investeringsprojekt som har avslutats och aktiverats i balansräkningen under 2015 har delats upp i komponenter där så är tillämpligt. Arbetet med prövning och omräkning av anläggningstillgångar som är aktiverade före 2015 kommer att ske under 2016.

Sammanställd redovisning

I den kommunala koncernen ingår samtliga bolag och kommunalförbund där kommunen har minst 20 procent inflytande. Inga förändringar i kommunkoncernen har skett under året. Kommunkoncernens medlemmar och ägarandelar framgår under avsnittet Sammanställning koncernen.

Jämförelsestörande poster

I kommunens årsbokslut kan det finnas jämförelsestörande poster. I enlighet med RKR 3.1 ska en post betraktas som jämförelsestörande när posten uppgår till ett väsentligt belopp och är av sådant slag att den inte förväntas inträffa ofta eller regelbundet.

INTÄKTER

Skatteintäkter

Skatteintäkterna periodiseras och redovisas det år då den beskattningsbara inkomsten intjänas. Vid beräkning av årets skatteintäkter används i enlighet med RKR 4.2 den preliminära slutavräkningen som SKL publicerade i december.

Statsbidrag

Statsbidrag periodiseras till rätt verksamhetsår genom att de fordrings- respektive skuldbokförs. Statsbidrag för investeringar bokförs enligt kontantprincipen.

Anläggningsavgifter för VA

Anläggningsavgifter för VA redovisas som skuld till VA-kollekti-

vet och intäktsförs under samma period som avskrivningstiden för anläggningstillgångarna.

KOSTNADER

Avskrivningar och avskrivningsmetod

Avskrivning av anläggningstillgångar görs linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Avskrivningsbeloppet beräknas på anskaffningsvärdet. Linjär avskrivning innebär att tillgången skrivs av med lika stort belopp varje månad. Kalkylmässiga kapitalkostnader, ränta och avskrivning beräknas för samtliga investeringar och belastar förvaltningarna i form av kostnader.

Planenliga avskrivningstider tillämpas enligt tabellen nedan.

Typ av tillgång	Avskrivningstid
Immateriella tillgångar	3-5 år
Aktier och andelar, bostadsrätter	-
Mark	-
Fastigheter	Enligt komponentuppdelning
Maskiner	5-20 år
Inventarier	3-10 år
Byggnadsinventarier	3-10 år
Bilar och andra transportmedel	3-15 år

Löner

Personalens löner redovisas enligt kontantprincipen. Arbetsgivaravgifter och timanställdas lön för december månad skuldbokförs på året. Semesterlöneskulden för året inklusive personalomkostnadspålägg redovisas som skuld i balansräkningen.

Gränsdragning mellan kostnad och investering

En kostnad i kommunen ses som en investering och aktiveras som anläggningstillgång om vissa kriterier är uppfyllda. Enligt lagen om kommunal redovisning är en anläggningstillgång "en tillgång som är avsedd för stadigvarande bruk och är av väsentligt värde".

Definitionen av en anläggning i Haninge kommun är att tillgången ska ha en nyttjandeperiod som är längre än 3 år, anskaffningsvärdet ska överstiga 25 000 kronor och den ska vara värdehöjande för verksamheten. Anläggningstillgångar tas upp i balansräkningen till anskaffningsvärdet med avdrag för gjorda avskrivningar. Kostnader som inte uppfyller definition för anläggningstillgång direktbokförs som driftkostnad.

Pensionsskulden

Pensionsskulden är en skuld som kommunen har till anställda och pensionärer, och definieras som nuvärdet av framtida pensionsutbetalningar. Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen beräknas enligt SKL:s riktlinje RIPS07. En pensionsskuld som intjänats före 1998 tas upp som ansvarsförbindelse enligt den så kallade "Blandmodellen". En pensionsskuld som uppstått efter 1998 tas upp som avsättning i balansräkningen. Pensionskostnaden redovisas i resultaträkningen inklusive den särskilda löneskatt som uppgår till 24,26 procent. Pensionsåtaganden för anställda i de företag som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt bokföringsnämndens allmänna råd.

Ordlista

Anläggningstillgång

Tillgång som används för stadigvarande bruk och som är av betydande värde, till exempel fastigheter, maskiner och inventarier.

Avskrivningar

Fördelning av en anläggningstillgångs anskaffningskostnad under tillgångens förväntade nyttjandeperiod.

Balansräkning

Visar den ekonomiska ställningen på balansdagen. Balansräkningen delas upp i tillgångar, skulder och eget kapital.

Driftbudget

Alla nämnder har en driftbudget som avser löpande kostnader för nämnden.

Driftredovisning

Redovisar det ekonomiska utfallet för perioden i förhållande till budgeterade intäkter och kostnader.

Eget kapital

Kommunens eget kapital är skillnaden mellan kommunens tillgångar och skulder. Eget kapital anger hur stor del av tillgångarna som finansierats med egna medel.

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten avser investeringar i anläggningstillgångar. Kommunens investeringsbudget fördelas per nämnd.

Investeringsredovisning

I investeringsredovisningen redovisas kommunens investeringar i anläggningstillgångar under året. Investeringarna jämförs med investeringsbudgeten.

Internränta

Internräntan anger kommunens genomsnittliga finansieringskostnad. Kommunens anläggningstillgångar belastas med internränta.

Jämförelsestörande post

Post som saknar tydligt samband med ordinarie verksamhet och som inte förväntas inträffa ofta eller regelbundet. Posten har ett väsentligt belopp som stör jämförelser med andra perioder.

Kapitalkostnad

Samlingsbegrepp för avskrivningar och internränta.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen visar förändringen av likvida medel. Betalningsflödena delas upp på löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet.

Kommunalt koncernbolag

Juridisk person där kommunen har ett varaktigt, bestämmande eller betydande inflytande som ger möjlighet att påverka utformningen av koncernföretagets verksamhet, mål och strategier etc.

Kommunkoncernen

Den kommunala förvaltningsorganisationen och kommunens koncernföretag.

Komponentavskrivning

En anläggningstillgång kan bestå av olika komponenter vilka skrivs av under olika nyttjandeperioder.

Kortfristig fordran och skuld

Fordran, lån eller skuld som förfaller till betalning inom 1 år.

Likvida medel

Konter eller tillgångar som kan användas på kort sikt. Likvida medel består av kassa (kontanter, mottagna checkar, postväxlar, utbetalningskort), bankmedel samt bank- och plusgiro.

Likviditet

Betalningsförmåga på kort sikt. Likviditeten beräknas genom att dividera omsättningstillgångar (minus varulager) med kortfristiga skulder.

Långfristig fordran och skuld

Fordran, lån eller skuld som förfaller till betalning senare än 1 år.

Nettoinvestering

Investeringsutgifter efter avdrag för eventuella investeringsbidrag.

Nettokostnad

Skillnaden mellan driftbudgetens intäkter och kostnader. För en enskild förvaltning består nettokostnaden av såväl interna som externa poster.

Nyttjandeperiod

Den tid under vilken en tillgång förväntas bli utnyttjad för sitt ändamål.

Omsättningstillgång

Tillgång avsedd för omsättning eller förbrukning. Omsättningstillgångar delas in i varulager, fordringar, kortfristiga placeringar samt likvida medel.

Periodisering

Metod för att fördela intäkter och kostnader till den period de tillhör, detta i syfte att få ett rättvisande resultat i perioden.

Resultaträkning

Beskriver periodens ekonomiska resultat för verksamheten.

RIPS07

Innehåller riktlinjer för att beräkna pensionsskulden. RIPS07 är en beräkningsmodell som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har antagit.

Soliditet

Ekonomiskt nyckeltal som beskriver förhållandet mellan det egna och det totala kapitalet. Ger en bild av betalningsförmågan på lång sikt.

Utdebitering

Anger hur många kronor per intjänad hundralapp som ska betalas i kommunalskatt.

Årsarbetare

Antal anställda omräknade till heltidsanställningar.

Revisorerna i Haninge kommun

Till fullmäktige i Haninge kommun

Revisionsberättelse för år 2015

Vi, av fullmäktige valda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder, Södertörns överförmyndarnämnd och Södertörns upphandlingsnämnd och beredningar, samt som utsedda lekmannarevisorer även verksamheten i kommunens företag.

Styrelse, nämnder och beredningar ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorernas ansvar är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Det är av särskild betydelse att revisionen erhåller handlingar från nämnder och styrelser löpande under granskningsåret, vilket inte varit fallet under året.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning. Revisionsbyrån EY har biträtt oss vid granskningen.

Årsredovisningen visar ett positivt ekonomiskt resultat samt att målet om god ekonomisk hushållning uppnås. En beskrivning ges av nämndernas måluppfyllelse utifrån de mål som fastställts av fullmäktige.

I likhet med föregående år ser vi dock med oro på att vissa av fullmäktiges mål inte uppnåtts under året, samt att vissa mål inte varit möjliga att följa upp. Mätbara och uppföljningsbara måldata är av väsentlighet för en effektiv och ändamålsenlig verksamhetsstyrning.

Vi vill fortsatt understryka vikten av realistiska budgetar då volymförändringar i kommunens olika verksamheter är betydande. Förändringar i befolknings- och behovsutvecklingen påverkar volymantaganden och ställer därmed krav på en fortsatt aktiv ekonomi- och verksamhetsstyrning. Revisionen ser därför med stort allvar på äldrenämndens underskott och ifrågasätter relevansen i den budget som nämnden antagit för 2015.

Det är positivt att kommunen under året har initierat och vidtagit ett antal åtgärder för att stärka den interna kontrollen. Våra granskningar har dock visat att det fortfarande kvarstår ett antal brister för vilka revisionen har avgivit särskilda rekommendationer. Revisionens uppfattning är att ytterligare åtgärder för att stärka den interna kontrollen bör prioriteras.

Under året har en granskning genomförts av kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Vår bedömning är att uppsikten delvis utövas på ett ändamålsenligt sätt. Samtidigt finns det ett antal förbättringsområden som bör övervägas för att kunna utforma en mer proaktiv och effektiv uppsikt. Framförallt bör uppsikten bedrivas på ett mer medvetet, förebyggande och effektivt sätt. Detta genom att kommunstyrelsen definierar vad uppsikten innebär och vad den ska riktas mot samt tydliggöra allmänna och specifika krav på informationsinhämtningen och hur dialog ska föras med nämnder och bolag.

Vid granskningen av kommunens årsbokslut har vi noterat att kommunen redovisat extraordinära intäkter, vilka enligt god sed bör redovisas som en "jämförelsestörande post" i not. Detta har dock ingen påverkan på det redovisade resultatet.

Vi bedömer sammantaget att styrelse och nämnder i Haninge kommun har skött verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillräckligt sätt.

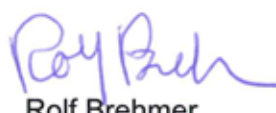
Vi bedömer att räkenskaperna, i allt väsentligt är rättvisande.

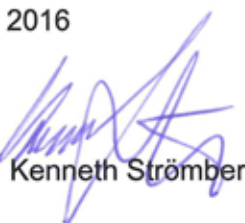
Vi bedömer att styrelsens och nämndernas interna kontroll har varit tillräcklig.

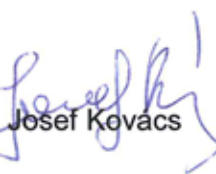
Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen i huvudsak är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige fastställt.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse och nämnder samt de enskilda ledamöterna i dessa organ. Vi tillstyrker också att kommunens årsredovisning godkänns. Som underlag för vår bedömning åberopar vi bifogade rapporter.

Haninge den 12 april 2016

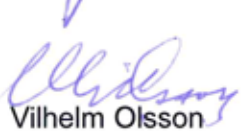

Rolf Brehmer

Kenneth Strömberg

Josef Kovacs

Carl-Henrik Mattsson

Krystyna Munthe

Vilhelm Olsson

Wulf Schroeder

Ing-Britt Waern

Till revisionsberättelsen hör bilagorna:

De sakkunnigas rapporter

Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna och revisionsberättelser från bolag/förbund

